

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

(Καλογηριαμοῦ ἐπέκρεις)

ΔΡΑΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΤΑΤΟΝ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΕΣΣΕΡΑ.

(Ἀδεία τῆς Ἀρχῆς).

• Οἱ ὑπηρέται ἀνέλεσθε τὴν πῆραν ἣν ὁ Κυ-
νίσκος ἀπερρίψεν ἐν τῇ τροπῇ. Φέρ' ἴδω τί καί
ἔχει, ἥ που θερμούς ἢ βιβλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐ-
τοपुरιτῶν; Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τουτὶ καὶ . . .
καὶ . . . καὶ . . . » Λουκ. Ἀλιεύς.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1880.

2820

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Ο ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

(Καλογηρισμοῦ ἐπέκρεις)

ΔΡΑΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΤΑΤΟΝ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΕΣΣΑΡΑ.

(Ἀδεία τῆς Ἀρχῆς).

» Οἱ ὑπηρέται ἀνέλεσθε τὴν πῆραν ἣν ὁ Κυ-
νίσκος ἀπέρριψεν ἐν τῇ τροπῇ. Φέρ' ἴδω τί καὶ
ἔχει, ἥ που θερμούς ἢ βιδλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐ-
τοपुरιτῶν; Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τουτὶ καὶ . . .
καὶ . . . καὶ . . . » Λουκ. Ἀλιεύς.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1880.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

αὐτοαλήθης τοῦ δράματος.

Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Καλυβίτης, υἱὸς Εὐτροπίου Συγκλητικοῦ τοῦ καὶ Στρατηλάτου καὶ Θεοδώρας, Κωνσταντινουπολιτῶν μεγιστάνων τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, προδιατεθειμένος ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείσεως ἦν τινα κατὰ φυσικὴν κλίσιν ἐλάμβανεν, ἀποφασίζει, μειράχιον ἔτι, τῇ προτροπῇ καλογήρου τινὸς, ὅπως συνεργείᾳ τούτου, δραπετεύσας τοῦ πατρῷου οἴκου καὶ ἀπορραγεῖς τῆς κοινωνίας, ἀσπασθῇ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ὁ μνησθεὶς καλόγηρος ἀπομακρύνει παραπείσας τὸν ὑπηρέτην ὥπερ οἱ γονεῖς, ὑπονοίας τινὰς συλλαβόντες, εἶχον προστάξει νὰ συνοδεύῃ τὸ τέκνον των, ὥστ' ἐν τῷ μεταξὺ καιροῦ λαβόμενοι ἐπιβαίνουσι πλοίου τινὸς ναυλωθέντος διὰ τῶν χρημάτων ἅτινα, τῇ τοῦ καλογήρου εἰσηγήσει πάντοτε, κατώρθωσε τὸ μειράχιον ἐπὶ τινι πλαστῇ προφάσει νὰ λάβῃ παρὰ τῶν γονέων του. Ἀποδιδράσκει οὖν ἀπαρσμύθητον λιπὸν πένθος τοῖς οἰκείοις ὁ Ἰωάννης, συναποκομίζων, ὡς γλυκὺ τῆς πρὸς αὐτὸν ζοργῆς τῶν τοκέων μνημόσυνον, ἐγκόλπιόν τι εὐαγγέλιον, ἔργον καλλιγραφικῆς καὶ χρυσοχοϊκῆς τέχνης λεπτότατον, ὅπερ οἱ γονεῖς τῷ εἶχον πρό τινος δωρήσει. Περαιωθεὶς δὲ, κείρεται μοναχὸς καὶ διαβιοῖ ἐπὶ τινα ἔτη ὡς ἀναχωρητῆς.

Ταχεὶς ὅμως καὶ ἀλλοιωθεὶς τὴν σωματικὴν μορ-

φὴν ὑπὸ τῆς μεταξὺ τῶν μοναστικῶν αὐτοῦ πεποι-
θήσεων ἀφ' ἐνός, καὶ διακαοῦς νοσταλγίας ἀφ' ἐτέ-
ρου πάλης, ἥτις ἐν τούτῳ τῷ διαλείμματι οὐκ ἐπαύ-
σατο σπαράττουσα τὴν καρδίαν του καὶ ἀποκαρτε-
ρήσας, ὅπως ἱκανοποιήσῃ ἀμφοτέρω τὰ ἰσορρόπῳ ἰ-
σχύϊ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀντιπαλαίοντα πάθη ταῦτα,
τεχνάζεται τοιοῦτόν τι. Ἐπανακάμπτει εἰς τὴν ἐ-
νεγκοῦσαν καὶ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐνδεοῦς καὶ ἀπει-
ρηκότος μοναχοῦ, διανύει ἀσκητικῶς καὶ ἄγνωστος
τὸ λίαν βραχὺ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του, ἐν τινι κα-
λύβῃ πηχθείσῃ αὐτῷ τῇ τῶν οἰκοδεσποτῶν φιλαν-
θρώπῳ συγκαταβάσει παρὰ τὴν τοῦ πατρικοῦ μεγά-
ρου αὐλῆον. Οὕτω δέ, τρύχεται μὲν σωματικῶς ὁ
Καλυβίτης παντοίαις θλίψεσιν, ὑφίσταται δὲ ἀγογ-
γύστως τοὺς ἀναγώγους προπηλακισμοὺς καὶ τὰς
αἰχίας τῶν ἰδίων του οἰκετῶν, ἐντρυφᾷ ὅμως ψυχι-
κῶς τῇ τῶν πεφιλημένων αὐτῷ γεννητόρων θεᾷ, εἰ-
σιόντων ἢ ἐξιόντων ἐκάστοτε διὰ τῆς αὐλείου.

Καὶ ἤδη τὰ λοίσθια πνέων μετακαλεῖται τὴν μη-
τέρα πρὸς ἣν ἐπιδείξας βέβαιον γνῶρισμα τὸ τιμαλ-
φές εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐφύλαττε πάντοτε ἐν τῷ κόλ-
πῳ αὐτοῦ, ἀναγνωρίζεται ὑπὸ ταύτης, καὶ μετ' ὀλί-
γον παραδίδει εἰς χεῖρας τοῦ Πλάστου τὴν δεισίθεον
ἴσως, πάγκαλον ὅμως διὰ τὴν εὐαισθησίαν καὶ ἀβρο-
φροσύνην αὐτῆς ψυχὴν του, ἐν ὁσμῇ ἀγιότητος. Ἡ
τοῦ δράματος σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Κωνσταντινου-
πόλει.

ΕΙΔΗΣΙΣ.

Ἰστέον ὅτι, εἰ καὶ ἡ μυθοποιία τοῦ ἀνὰ χεῖρας
δράματος διαφέρει ἐν ὀλίγοις τισὶν ὡς πρὸς τὰ τοῦ
Καλυβίτου βιογραφικὰ καθέκαστα, ἅτινα ὑπὸ τῶν

συναξαριστῶν ἀναφέρονται (¹), αἱ παραλλαγαὶ ὅμως αὗται νομίζω ὅτι, καθὼ ἐπουσιώδεις, κατ' οὐδὲν ἀλλοιοῦσι τὸ τῆς ἀνωτέρω ὑποθέσεως ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον, καὶ ἐπομένως τὴν ἀφετηρίαν τῆς τοῦ πονηματίου προθέσεως, ἣτις εἶνε ἢ τῆς καλογηρομανίας, ὡς ἱστορικοῦ γεγονότος λαβόντος χώραν κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἐπίκρισις. Οὕτως, ἐνῶ τὰ συναξάρια ὡς ἐποχὴν τοῦ ἱστορήματος ἀναγράφουσι τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, οὐδεμία ῥητὴ ἐποχὴ χαρακτηρίζεται ἐν τῷ δράματι· διότι καθ' ἅπασαν τὴν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας διάρκειαν ὁ καλογηρισμὸς ὑπῆρξε πάντοτε ὁ αὐτός. Ὡσαύτως, ἐνῶ ὡς ἀναχωρητήριον τοῦ Ἰωάννου ἀναφέρεται ἡ τῶν Ἀκοιμήτων (γράφει τῆς ἀκοιμήτου προσευχολογίας) μονή, ἥς τινος ἢ τοποθεσία διαφιλονεικεῖται, ἐν τῇ μυθοποιίᾳ ὑποτίθεται ὡς τοιοῦτον ὁ Ἄθως καὶ ἡ σκῆτη. Ὁ Ἰωάννης ἔπειτα κατὰ τοὺς βιογράφους ἦτο τριτότοκος, οἱ γονεῖς του ἐπέζησαν αὐτῷ κ.τ.λ. ταῦτα πάντα πραγματεύομαι ἐν τῷ δράματι ἐλευθέρως, ὡς ἀδιάφορα τῇ τοῦ ἱστορήματος οὐσίᾳ.

(¹) Ἴδε Συναξαριστὴν, 15 Ἰανουαρίου. Παράδεισον, καὶ βιογραφίαν τοῦ Καλυβίτου εἰς τεῦχος, ἐκδομένην τὸ 9ον ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1869.

Τοῖς ἐντευξομένοις.

Ἄλλοις μελέτω νὰ ἐκτραγωδήσωσι δραματοποι-
οῦντες ἐπαξίως, καὶ προσφυστέρως τῇ ἀπὸ τῆς
σκηνῆς ἠθοποιητικῇ διδασκαλίᾳ, τὴν τοῦ Καλυβίτου
ῥαίαν ταύτην ὑπόθεσιν. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δημοσιεύω ἁ-
πλοῦν καὶ αὐτοσχέδιον ἀνάγνωσμα ὅπερ μοὶ ἐφάνη
χρήσιμον, καθὸ προτιθέμενον νὰ ἐπικρίνη ἐλλόγως
τὸ τῆς ῥασομανίας ἄτοπον, τὸ τὴν Βυζαντινὴν Αὐ-
τοκρατορίαν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοπικῶς τε καὶ
χρονικῶς λυμηνάμενον, καὶ ἀποθὰν ἴσως ὁ τῆς ἐκ-
πτώσεως αὐτῆς κυριώτερος παράγων. Ἡ τοῦ με-
σαίωνος ἀμάθεια ὥθησε τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν πνεῦμα, τὸ
διὰ ζωηρότητα φύσει ταῖς ὑπερβολαῖς ἐνασμενιζό-
μενον, εἰς τὸν ὀλέθριον ἐκεῖνον ἐκτραχηλισμὸν, οὗ
ἄωτον ὁ ἀσκητισμός. Ὑπῆρξαν ἐπομένως τῷ καιρῷ
ἐκεῖνῳ ἄνθρωποι σώας ἔχοντες τὰς φρένας, κατὰ
τὴν κοινῶς τοῦλάχιστον ἐκδεδεγμένην σημασίαν τῆς
φράσεως ταύτης, οἱ ἐρημῖται, οἵτινες καθ' ἑκατον-
τάδας μετέβαινον εἰς τὰς διακεκαυμένας ἐρήμους
τῆς Συρίας καὶ Αἰγύπτου, ὅπως πράξωσι τί; Ὅπως
κριβανισθῶσι δίχην διπύρων. Ἄλλοι, καὶ τοιοῦτοι
ἀνεδείχθησαν οὐκ ὀλίγοι, οἱ στυλῖται ἀνέβαινον . . .
οὐχὶ, ἀνεβιβάζοντο δημοτελῶς ἐπὶ τινος κιονοκρά-
νου, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὥς τί; Ὡς ἀνεμοδεῖχται.
Καλυβίτην ὅμως δὲν ἔχομεν εἰμὴ ἓνα καὶ μόνον.
Ἐνα μὲν, ἀλλὰ μαχητήν.

Ἐν τούτοις ὑπάρχει μεγίστη διαφορὰ μεταξὺ τῶν
εἰδικότητων ἐκεῖνων καὶ ταύτης· διότι οἱ μὲν πολλοὶ
ἐκεῖνοι ἐξελέξαντο ἐλευθέρᾳ προαιρέσει τὸ τῆς ἀσκή-
σεως εἶδος, ὅπως συγκομίσωσι τὸν ἀπ' αὐτῆς φερόνυ-
μον στέφανον. Ὁ μοναδικὸς ὅμως οὗτος φέρων ἐνέ-
κλεισεν ἑαυτὸν τῇ καλύβῃ, οὐχὶ ὑπὸ τῆς ἐκεῖνων ἀν-

θρωπαρέσκου ἢ θεοβλαβοῦς ἀλλοφροσύνης διαβουκολούμενος, ἀλλὰ βιαζόμενος ὁ τάλας ὑπ' εὐγενεστέρου τινὸς πάθους, τοῦ τῆς φιλοστοργίας. Οἷον τοῦτο πάθος ἐνεκόλαψεν ἡ θεία Πρόνοια ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ὅπως ὁτρύνῃ αὐτὰς νὰ διατηρῶσιν ἀρρήκτους τοὺς τοῦ αἵματος δεσμοὺς, δι' ὧν πρὸς τὸ ἴδιον ἡμῶν συμφέρον ἐσμέν φύσει μετὰ τῶν οἰκείων συνδεδεμένοι! Ἡ τοῦ ἡμετέρου ἥρωος ἀρετὴ εἶνε βεβαίως ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων τοῦ εἴδους, ὅσας ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἱστορία ἀπηθανάτισεν· καθότι τὸ τοῦ δρασμοῦ ἐπεισόδιον οὐδόλως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπισκιάζον τὴν διαύγειαν αὐτῆς.

Πράγματι δὲ τὸ τῆς ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἀποδράσεως τοῦ Ἰωάννου ἐπεισόδιον βαρύνει ἄλλους. Διὰ τοῦτο οἱ τοῦ ὀσιολογίου πανηγυρισταὶ βιογράφοι, οἱ καὶ φυσικοὶ τοῦ καλογηρικοῦ συστήματος συνήγοροι, δυσωπούμενοι, τρόπῳ τινί, τὸ ἑαυτῶν συνειδὸς, τὴν μὲν τῆς προθέσεως εὐθύνην ἐπιρρίπτουσιν ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, καλογηρικῆς δηλαδὴ τοῦ καιροῦ ἐκείνου παιδεύσεως ἣν τὸ μεираχίον, λέγουσιν, ἐλάμβανεν. Ὡς νὰ ἡδύνατό ποτε ἡ ὀρθῶς νοουμένη ἐκκλησιαστικὴ παιδείσις, ἡ πρὸς τὴν ἱερωσύνην παρασκευάζουσα, νὰ προδιαθέσῃ τινὰ ὑπὲρ τῆς καλογηρικῆς. Οὐδὲν κοινὸν, ἀγαθοὶ βιογράφοι, μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς ἱερωσύνης. Ναὶ, ἡ καλογηρικὴ παιδείσις· ὅπερ ἄλλως τε καὶ μόνοι ἀναγνωρίζετε πлагίως, διότι ἐπιδοκιμάζετε τὴν τοῦ παιδὸς διαγωγὴν, υἱοθετοῦντες αὐτὴν οὕτως ἐν ὀνόματι τῶν τοῦ συστήματος ἀρχῶν. Ἐπιχαίροντες μάλιστα καὶ ἐναθρυνόμενοι ἐπὶ τῷ τοιῷδε αὐτῶν θριάμβῳ, προοιμιάζετε τὰ τῆς βιογραφικῆς τοῦ Καλυβίτου διηγήσεως διὰ τῶν: «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὃς οὐκ ἀποτάσσει πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου

ἄξιος». Οὐχί, βέλτιστοι, μὴ κερδοσκοπεῖτε ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν ὑμῶν παρεξηγοῦντες τὰ θεῖα λόγια. Ἄλλο τὸ ἀκολουθεῖν ὀπίσω τοῦ ἠθικοῦ τοῦ Κυρίου προσώπου, τῆς διδασκαλίας δηλαδή καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, καὶ ἄλλο τὸ ἀκολουθεῖν τῷ πρώτῳ προστυχόντι καλογήρῳ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς στοργὴ καὶ εὐπείθεια εἶνε καὶ αὕτη μία τούτων, ἄρα, ὁ τοὺς ἰδίους γεννήτορας ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε παραγκωνίζων, ἀκολουθεῖ οὐχὶ τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ τῷ ἐχθρῷ αὐτοῦ. Ναί, καὶ πάλιν, ἡ καλογηρικὴ καὶ οὐχὶ ἐκκλησιαστικὴ παιδείυσις ὑφ' ἧς ὁ προσήλυτος ὑμῶν προδιετίθετο, καθιστᾷ ὑπόλογον διὰ τὴν τοῦ πραξικοπήματος πρόθεσιν τὸ σύστημα, αὐτὸ καὶ μόνον τὸ σύστημα.

Τὴν δὲ τῆς πράξεως εὐθύνην ἐπιρρίπτουσιν οἱ συνοξαρισταὶ ἐπὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀνευδότου ἐπιμονῆς, παριστῶντες τοὺς καλογήρους ὡς παρασυρθέντας δῆθεν ὑπ' αὐτῆς. Ἄλλ' ἐγὼ ἐρωτῶ, εἶνέ ποτε πιστευτὸν, ὅτι μεράκιον τόσῳ φιλόστοργον ἡδύνατο νὰ προβῇ εἰς τὴν τῆς πατρώας στέγης ἐγκατάλειψιν ἰδίᾳ ὁρμῇ καὶ ἄνευ τῆς ἔξωθεν ὠθήσεως; Εἶνέ ποτε πιστευτὸν ὅτι μεράκιον τόσῳ σεμνοβίως ἀνατετραμμένον ἡδύνατο νὰ προβῇ εἰς τὰ πλημμελήματα ὑπεξαιρέσεως χρημάτων καὶ παραπείσεως τοῦ ὑπηρέτου ἄνευ τῆς ἔξωθεν εἰσηγήσεως; Οὐδέποτε. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅμως ὅτι ἡδύνατο πάντα ταῦτα, ἡ τῶν πράξεων τοῦ εὐθύνῃ δὲν ἀρμόζει νὰ βαρύνῃ αὐτὸ ὡς ἀνήλικον, ἀλλὰ τὸν συνδραμόντα αὐτῷ καλόγηρον. Ἐν τούτοις τὸ τῆς πράξεως ἐπίμεμπτον, ἴσως ἐνστήσῃται τις, ἀφορᾷ αὐτὸν καὶ μόνον ἀτομικῶς τὸν καλόγηρον. Παντάπασιν. Οὗτος ἐνήργει ἐν ὀνόματι τῶν τῆς ὀλομελείας ἀρχῶν. Καὶ ἀπόδειξις τούτου ἔστω ὅτι, ἅμα ἀφίχθὲν εἰς τὸν πρὸς δν ὄρον τὸ παιδάριον, οὐχὶ μόνον ἐκάρη μοναχὸς αὐ-

θημερόν, ἀλλὰ καὶ ἀπεκρύβη ὑπὸ τῆς συντεχνίας, ὅπως λάθῃ τὰς πρὸς ἀνίχνευσιν αὐτοῦ λαβούσας χώραν ἀκολούθως ἐπιμόνους πατρικὰς ἐρεῦνας. Ἐπεταὶ λοιπὸν ὅτι τὸ ἔγκλημα, ὡς πρὸς τε τὴν διανοητικὴν ἀποπλάνησιν ὡς καὶ τὴν σωματικὴν ἀπαγωγὴν, βαρύνει ὀλοκλήρως τὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καλογηρικὸν σύστημα, ὅπερ συνεπῶς ἐπικρίνεται ἐν τῷ παρόντι πονηματίῳ μειλιχίαις πάντῃ καὶ ἀνεξικάκοις φράσεσιν. Οὕτω νομίζω τοῦλάχιστον, ἐπειδὴ ἔχω διδόμενα νὰ πιστεύω ὅτι, ἐάν ποτε κάλαμός τις ὀξύς ἐπιληφθῇ νὰ ζωγραφίσῃ αὐτόμορφον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μεσαιωνικὸν ρασένδυτον τέρας, ἡ κοινωνία θέλει φρίξει μανθάνουσα οἶον, οὐχὶ πλέον ὄφιν, ἀλλὰ δράκοντα ἔθαλπε, ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι πρόκειται, καὶ τὸ λέγω ὅπως προλάβω πᾶσαν τυχόν παρεξήγησιν, περὶ τοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καλογηρισμοῦ· διότι ἔκτοτε ἡ τῶν γραμμάτων διάδοσις περιέστειλεν αὐτὸν ἐν θεμιτοῖς ὁρίοις. Πράγματι, οἱ καλόγηροι ἀποτελοῦντες σήμερον τάξιν τινὰ ἐν ἧ ἀποσύρονται πάντες οἱ ἑαυτοὺς περιττοὺς ἢ καὶ ἐνίοτε ἐπιζημίους νομίζοντες τῇ πολιτείᾳ, οὐδόλως ἀπειλοῦσι τὸ καθεστῶς αὐτῆς. Οἱ δ' ἐξ αὐτῶν ἀξιωματοῦχοι, ἄνδρες ἐξηυγενισμένοι τὸν χαρακτῆρα καὶ αὐτάρχεις, μόλις δύνανται νὰ λογισθῶσιν ὡς ἀνήκοντες κατὰ τύπον ἀρχαίου ἐθίμου εἰς τὸ τάγμα, ἔτοιμοι ἄλλως ὄντες ν' ἀποσείσωνται εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, ὡς ἐπαχθές τι καὶ ἀσυμβίβαστον μετὰ τοῦ ἱεροπρεποῦς αὐτῶν χαρακτῆρος, καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ὑφ' ἧς συνεπείᾳ καιρικῶν περιστάσεων εἰσὶ περιβεβλημένοι. Ὡ παιδεΐα, παιδεΐα! Ἐὰν θέλητε νὰ εἰσδύσητε εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐν ὀλίγοις ἤδη ἔτεσιν ἐπελθούσης μεταμορφώσεως ταύτης, ἀποβλέψατε εἰς τὸν πιτυοστεφῇ τῆς ἀγ. Τριάδος φάρον.

Εἰς ὑμᾶς ἤδη ἀπόκειται, ὦ φίλοι ὁμογενεῖς, λα-
βόντες ἐκεῖθεν πεῖραν τῆς χρησιμότητος τῶν τῆς
ἀληθοῦς παιδείας καρπῶν, ν' ἀναδείξητε τὸν περίνοα
ΙΩΑΚΕΙΜ ἐφάμιλλον τοῦ ἀοιδίου **ΓΕΡΜΑΝΟΥ**.
Ἐνθυμηθῶμεν ἅπαντες ὅτι ἡ ῥαθυμία γεννᾷ ὄλε-
θρον, καὶ σπεύσωμεν νὰ συσσωματώσωμεν αὐτῷ τὰς
ὕλικας ἡμῶν δυνάμεις, ὅπως, λαβόμενος τῆς χει-
ρὸς τὸν νῦν σχεδὸν ἄχρηστον τῇ κοινωνίᾳ Λευίτην,
ἀνυψώσῃ διὰ τῆς παιδείας εἰς τὴν περιωπὴν ἐκείνην
ἀφ' ἧς οὗτος δυνήσεται ν' ἀποβῇ ποδαγός, οὐχὶ ἀπο-
πλανῶν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ προφάσει ψυχικῆς σωτη-
ρίας ἐκτὸς τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ῥυθμίζων τὰς ἠθι-
κὰς αὐτοῦ κινήσεις, ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ δυσεξιτήτῳ
λαβυρίνθῳ τῆς κοινωνικῆς ὑπάρξεως.

**Ερρωσθε.*

Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα.

ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ Συγκλητικὸς καὶ Στρατηλάτης.

ΘΕΟΔΩΡΑ σύζυγος αὐτοῦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ υἱὸς τῶν.

ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ φίλος τῆς οἰκογενείας.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καλόγηρός τις παιδαγωγὸς τοῦ Ἰωάννου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ θαλαμηπόλος τοῦ Εὐτροπίου.

ΦΑΣΜΑΤΑ.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

**Ακολουθία ὑπηρετῶν λαμπαδηφόρων.*

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΘΕΟΔΩΡΑ μόνη, καθημένη παρά τινα τράπεζαν.
Κατόπιρ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

ΘΕΟΔ. Δημήτριε!

ΔΗΜ. (*Εισερχόμενος*). Πρόσταξον Δέσποινα!

ΘΕΟΔ. Μὲ ποῖον ὠμίλεις ἔξω; Μήπως ἦτον ὁ Αὐθέντης;

ΔΗΜ. Μάλιστα, Δέσποινα. Ἡ αὐτοῦ Ἐνδοξότης μοι ἔλεγε νὰ εἰδοποιήσω τὴν Αὐθεντίαν σου, ὅτι μετ' ὀλίγας σιγμὰς θέλει ἔλθει πρὸς αὐτήν.

ΔΕΟΔ. Ἐχει καλῶς ὕπαγε. (*Εγχειρομένη*) Νὰ ἐπιστρέψῃ τόσῳ ταχέως ὁ σύζυγος... δὲν μοι φαίνεται καλὸν σημεῖον! Ἔστω ἅς ἴδωμεν τί τῷ ἀπήντησεν ἡ αὐτοῦ Ἐκλαμπρότης διὰ τὸν προστατευόμενόν του. Ὅπωςδὴποτε θέλω χαρῇ νὰ ἴδω τὸν δυστυχῇ Εὐθυμένῃ ἀποκατεστημένον εἰς τινα ἀξιοπρεπῇ θέσιν οἷα ὀφείλεται τῇ μνήμῃ τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ οἰκογενείας· διότι μεθ' ὅλην τὴν τῆς διανοίας του πλάνην ὁ νέος εἶνε εὐσυμπάθητος· ἔχει ἀγαθὰ σπλάγχνα, καὶ ὅπως αὐτὸς ἔπρεπε καὶ ἡμεῖς νὰ τὸν ἀγαπῶμεν ὡς ἀδελφόν. Πλὴν ὅχι λησμονῶ τὰς νοουθεσίας τοῦ ἁγίου Πνευματικοῦ. Ὁ Εὐθυμένης, αἱ ἀρχαὶ του εἶνε ἐπικίνδυναι προπάντων διὰ τὰ τέκνα μας. ὦ!... λίαν ἐπικίνδυνοι. Ἐν τούτοις ἀκούω βήματα· εἶνε βεβαίως ὁ Εὐτρόπιος.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ καὶ ΘΕΟΔΩΡΑ.

ΕΥΤΡ. (*εἰσερχόμενος*). Θεοδώρα!

ΘΕΟΔ. (*στρεφομένη πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ*). Εὐτρόπιε φίλε μου! Δὲν σ' ἐπερίμενα τόσῳ ταχέως. Μὰς φέρεις βε-

βαίως καλὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ Εὐθυμένους. Ἡδυνήθης νὰ ἴδῃς τὸν Δεσπότην; Τί σοὶ ἀπήντησεν;

ΕΥΤΡ. Τὸ Παλάτιον, γύναι μου, ἦτον ἀνάστατον. Ὅλοι κατεγίνοντο εἰς προετοιμασίας, διότι πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ αὐριον ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κυνηγέσιον, ὥστε λοιπὸν μόλις ἡδυνήθην ν' ἀνταλλάξω ἐπὶ ποδὸς λέξεις τινὰς μετὰ τῆς αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος καὶ τῷ παραστήσω, ὅτι ἀδίκως ὁ Εὐθυμένης ἀπελύθη τῆς θέσεώς του. Ἐπέμεινα μάλιστα, ὅτι χάριν τῶν ἐκδουλεύσεων ἃς ὁ τε πατήρ καὶ ὁ μακαρίτης ἀδελφὸς αὐτοῦ προσήνεγκον εἰς τὸ Κράτος, ὠφείλετο εἰς τὸν Εὐθυμένην θέσις τις καὶ θέσις ἀξιοπρεπής.

ΘΕΟΔ. Καὶ τί εἰς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Δεσπότης;

ΕΥΤΡ. Μοὶ ἀπήντησεν ὅτι καὶ αὐτὸς ἀναγνωρίζει τὰς τοῦ πελάτου μου δικαίας ἀξιώσεις, ἀλλ' ὅτι αἰσθάνεται τινα ἐνδρυσμὸν ὅπως ἐνεργήσῃ, καθ' ὅσον ἐν τῇ Αὐλῇ διεδόθη ὅτι ὁ Εὐθυμένης ἐλληνίζει.

ΘΕΟΔ. Ὡστε τέλος;

ΕΥΤΡ. Τέλος, σοὶ εἶπον, φίλη μου, ὅτι ὁ Δεσπότης περιεσπᾶτο ἐξ αἰτίας τοῦ κυνηγεσίου, καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν ὀριστικὴν ἀπάντησιν ἦτον εἰς καιρὸν νὰ μοὶ δώσῃ.

ΘΕΟΔ. Τὰ τοῦ κυνηγεσίου, ἀγαθέ μου, ἦσαν πρόφασις καὶ σκῆψις, ὅπως ἀποχωρήσας ἀποποιηθῇ τὸ αἰτούμενον. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ κοινωνία, τὸ κατ' ἐμὲ φρονίμως ποιοῦσα, ἀποτροπιάζεται τοὺς ἐλληνοφρόνας, τοὺς εἰδωλολάτρους τούτους, ἀπαγε τῆς βλασφημίας, Θεέ μου. Ὡστε εἰς ἡμᾶς οὐδόλως συμφέρει νὰ παρουσιαζώμεθα ὡς προστατάται τῶν τοιούτων διὰ νὰ μὴ μᾶς εἴπωσιν ὅτι νοσοῦμεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν ἐκείνων πλάνην.

ΕΥΤΡ. Τὸ συμφέρον, Θεοδώρα, ἀνέφερεις· τὸ ἐξωτερικὸν βεβαίως συμφέρον. Διότι ἐὰν ἀνεπόλεις οἷαν ἐνορκον ὑποχρέωσιν ἀνέλαβον, νὰ υἱοθετήσω δηλαδὴ τὸ ὀρφανὸν θυγάτριον καὶ προστατεύσω τὸ στάδιον τοῦ νεαροῦ αὐταδέλφου ἐκείνου ὅστις, ὅπως σώσῃ τὴν τοῦ συζύγου σου ὑπαρξιν μαχόμενος πρὸ αὐτοῦ καθὸ ὑπασπιστῆς του, ἔπιπτε καὶ ἐξέπνεεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις μου, ἤθελες ἐμμένει εἰς τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ τῆς συνειδήσεώς μας συμφέρον ἀπαιτεῖ νὰ μὴν ἀθετήσωμεν τὸν ὅρκον μας, ἀλλὰ καθὼς υἱοθετήσαμεν

τὴν Ἑλένην, οὕτω νὰ προστατεύσωμεν καὶ τὸν Εὐθυμένην. Ἴσως ὁμως ἐπειδὴ δὲν ἦσο παροῦσα ἐν τῇ ἐν λόγῳ φρικῶ-
δει σκηνῇ δὲν δύνασαι νὰ διατηρῇς τόσῳ ζῶηράν ὅσῳ ἐγὼ
τὴν ἐκ τοῦ πάθους ἐκείνου ἐντύπωσιν.

ΘΕΟΔ. Τί λέγεις, Εὐτρόπιε; Ἐγὼ ἥτις τὸ θυγάτριον,
τὴν ἀγαπητὴν μας Ἑλένην, ἀνέθρεψα ὡς ἰδίόν μου τέκνον,
ναὶ μὲν καὶ πρὸς χάριν τῶν φυσικῶν τῆς προτερημάτων,
ἀλλὰ προπάντων εὐγνωμόνουσα πρὸς τὸν μακαρίτην πατέ-
ρα τῆς τὸν σωτῆρά σου, ἐγὼ ἥτις πρώτη συνέλαβον τὴν ἰ-
δέαν νὰ προκρίνωμεν τὴν Ἑλένην διὰ τὸν φίλτατον, διὰ τὸν
μονογενῆ μας Ἰωάννην, ἐνῶ ἐγνώριζον ὅτι καὶ ὁ πλοῦτος
καὶ τὰ ἀξίωμα ἐπέτρεπον εἰς τὸν οἶκόν μας, τὸν τοῦ Στρα-
τηλάτου καὶ Συγκλητικοῦ Εὐτροπίου οἶκον, ν' ἀτενίσῃ εἰς
ὕψηλὴν καὶ μοναδικήν τινα ἴσως περιωπὴν, ἐγὼ ἐπιλήσμων;
Ἀλλὰ θὰ εἶπης ἐπιλήσμων εἶσαι, διότι θέλεις ν' ἀφήσωμεν
ἀπροστάτευτον τὸν Εὐθυμένην, τὸν τοῦ σωτῆρός μου ἀδελ-
φόν. Ἀπροστάτευτον ὅχι· ἄς τῷ παράσχωμεν ὁμως τοιαύ-
την τινὰ προσασίαν ἥτις νὰ μὴ βλάβῃ τὴν τοῦ οἴκου μας
ὑπόληψιν. Ἄς τὸν ὑποστηρίξωμεν, π. χ., χρηματικῶς· ἐὰν
δὲ γείνη χρεία νὰ διάγῃ ἐν ἡττονι μεθ' ἡμῶν σχέσει, ὡς
πρὸς τοῦτο ἄς αἰτιᾶται τὰς ἀρχάς του, ἀρχὰς αἵτινες δύ-
νανται νὰ δηλητηριάσωσι τὴν τῶν τέκνων μας ἀγωγὴν.

ΕΥΤΡ. Ἐάν, καλὴ μου, ὁ Εὐθυμένης φιλοσοφίῃ, ἄς ὀ-
ψεταί. Ἐὰν κατὰ τὴν ἔκφρασίν σου εἶνε εἰδωλολάτρης, ὀ-
περ δ' ἄδεν πιστεύω, οὐδένα ἄλλον ζημιοῖ εἰμὴ ἑαυτόν. Δέον
ὅθεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀδελφικὴν σχέσιν καὶ
φιλίαν μας ἀπαραμείωτον, ἀδιαφοροῦντες ἐν τῇ τοῦ συνει-
δότος μας καθαρότητι, περὶ τῆς ἰδέας ἣν δυνατόν νὰ σχη-
ματίσῃ ὡς ἐκ τούτου καθ' ἡμῶν ὁ κόσμος. Ἡ ἀγωγὴ ἄλ-
λως τε τῶν τέκνων μας, τῆς μὲν Ἑλένης κεκλεισμένης ἐν
τῷ σεμνείῳ ἐνθα διδάσκεται, τοῦ δὲ Ἰωάννου περιεστοιχι-
σμένου ὅπως εἶνε ὑπὸ διδασκάλων ἱεροπρεπῶν, οὐδένα ὑπ'
αὐτοῦ διατρέχει κίνδυνον.

ΘΕΟΔ. Ἐστὼ οὕτω, σύζυγε. Τάληθές εἶνε, ὅτι ὁ Εὐθυ-
μένης ὡς νέος καλῆς ἀνατροφῆς καὶ συνετῆς συμπεριφορᾶς,
σέβεται τὰς οἰκογενειακάς μας πεποιθήσεις καὶ ὅτι ἐπομέ-
νως ἐνώπιον τῶν τέκνων καὶ τῆς θεραπείας μας οὐδὲν ἀ-

ναφέρει ἐξ ἐκείνων ὅσα ἀπὸ τινος ἀθυροστομεῖ, ἵλεως ὁ θεὸς, κατὰ τῆς θρησκείας παντοῦ ὅπου εὐρίσκεται. Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ τοσούτῳ μᾶλλον ὥς πρὸς τοῦτο ἀξιέπαινος καθόσον εἶνε φυσικὸν νέος ζωτὴρ καὶ δοκησίσοφος οἷος αὐτὸς νὰ αἰσθάνηται κνισμὸν τινα, ὅπως ἀναμιχθῇ εἰς τὴν τῶν τέκνων μας ἐκπαίδευσιν.

ΕΥΤΡ. Βεβαίως· ὥστε ὥς πρὸς τὴν τοῦ Ἰωάννου τοῦλάχιστον διδασκαλίαν ἔδει νὰ φοβῆσαι μᾶλλον ἐμέ.

ΘΕΟΔ. (γελῶσα). Σπουδάζων ὁμιλεῖς, Στρατηλάτα; Μήπως τῶρα εἰς τὰ γηράματα σὲ προσηλύτισεν ὁ Εὐθυμένης; Μήπως ἔγεινες καὶ σὺ φιλόσοφος;

ΕΥΤΡ. Μὴ γελᾷς, φίλη μου. Γνωρίζεις, ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν σχεδὸν ἐκπαίδευσιν ἦν ἤδη λαμβάνει ὁ Ἰωάννης ἐγὼ δὲν συγκατετέθην, εἰμὴ ἀβροπέρως πως φερόμενος πρὸς τὰς θεοσεβεῖς πεποιθήσεις σου. Μᾶλλον δὲ, σοὶ ἐξομολογοῦμαι τὴν ἀλήθειαν, ἠνέχθην ταύτην, διότι διάγων τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς μου μακρὰν τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας ἐν τοῖς στρατοπέδοις, ἐνθα ἐκάστοτε μ' ἐκάλει ἡ ὑπηρεσία, δὲν ἠδυνάμην νὰ παρασκευάσω κατὰ σχολὴν παιδιόθεν τὴν τοῦ υἱοῦ μου διάθεσιν ἀναλόγως τῶν βλέψεών μου.

ΘΕΟΔ. Ὡς πατὴρ εἶχες βεβαίως δικαίωμα νὰ δώσης εἰς τὸ τέκνον σου οἵανδ' ἢ ποτε ἐκπαίδευσιν ἐνόμιζες εὐπρεπεστέραν. Οὐδεὶς ποτε ἐν τούτῳ ἤθελε σοὶ ἐναντιωθῇ, μολονότι ἐγὼ οὐδ' ἤμην οὐδ' ἔσομαι ποτὲ φίλη τῶν τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου βλέψεών σου.

ΕΥΤΡ. Διατί, Θεοδώρα; Μήπως τάχα τὸ στρατιωτικὸν στάδιον δὲν εἶνε ἐντιμον;

ΘΕΟΔ. Ἐντιμον καὶ ἐνδοξον ἴσως εἶνε· ἀλλ' ἐγὼ πέποιθα, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀρέσκεται εἰς τὰς τοῦ πλησίον μας σφαγὰς, ὥς οἱ ὀπλοφόροι ἐξ ἀνάγκης διαπράττουσιν.

ΕΥΤΡ. Οὐδ' ὅταν ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ σώσῃ τις τὸν πλησίον του ἐκ τῶν δεινῶν ὑφ' ὧν οἱ πολέμιοι τὸν ἐπαπειλοῦσιν;

ΘΕΟΔ. Δὲν γνωρίζω. Ἐγὼ ὥς γυνὴ ἀποτροπιάζομαι τὰς σφαγὰς καὶ αἱματοχυσίας, οὐδόλως ἐξετάζουσα ἂν αἱ ἀφορμαὶ αἵτινες προκαλοῦσιν αὐτὰς εἶνε δίκαιαι ἢ ἀδικοί. Ἐξ ἄλλου δὲ φρονῶ ὅτι, τὰ ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ἐξ ἀπαλῶν ὁ-

νύχων ἀνατροφῆς φυτευόμενα, διὰ δὲ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀναπτυσσόμενα αἰσθήματα τῆς θεοσεβείας, εἶνε τὸ μόνον θεμέλιον ἐφ' οὗ δύναται νὰ ἐδράζηται ἀπαρασαλεύτως ἡ ἀστυκὴ καὶ οἰκογενειακὴ ἀρετὴ.

ΕΥΤΡ. Ὡς καὶ ἡ στρατιωτικὴ Ἐν τούτοις ἄλλο θεοσεβῆς ἀγωγὴ, καὶ ἄλλο εἰδικὴ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν σοφίαν ἐκπαίδευσις. Τὸ λέγω δὲ ἄνευ ὀπισθοβουλίας τινός, διότι ἀφοῦ ἀρχῇθεν συγκατετέθη ν' ἀκολουθήσῃ ἡ τοῦ Ἰωάννου ἐκπαίδευσις τὴν πορείαν ἣν σὺ προεχάραξας, οὐδόλως διανοοῦμαι νὰ παρεκκλίνω τοῦ λοιποῦ τῆς ἀποφάσεώς μου ἐκείνης, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον ἡ πρό τινας ἐκδηλωθεῖσα καὶ ὁσημέραι ἐπιτεινομένη ἐμβρίθεια αὐτοῦ μὲ πείθει ὅτι, εἰ καὶ ὁ θησαυρός μας εἶνε εἰσέτι ἄγωρος οὔτινος ὁ μύσταξ δὲν ἐπήνθησεν, ὁ χαρακτήρ του ὅμως ἔλαβε σύστασιν κλίσεως πρὸς αὐτὰς τοιαύτην, ὥστε πᾶσα ἀπόπειρα τροποποιήσεως τοῦ τῶν σπουδῶν του εἵδους εἶνε εἰς τὸ ἐξῆς ματαία καὶ ἄγονος. Καταλείπω ὅθεν εἰς σὲ πᾶσαν τὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ εὐθύνην.

ΘΕΟΔ. Ἀλλ' ἐγὼ παρδέχομαι ταύτην ἀνενδοιάστως, ἐπειδὴ αἰσθάνομαι ὅτι θέλω ἔχει, τολμῶ εἰπεῖν, συνυπεύθυνον τὴν θείαν Πρόνοιαν, ἣτις θαυμασίως τρώντι, καὶ οἶον συναντιλαμβανομένη μοι καὶ ἐπιδοκιμάζουσα τὸ πρόγραμμά μου, ὠκονόμησεν ἐπ' ἐσχάτων, ὥστε ἡ τοῦ Ἰωάννου μας ἐκπαίδευσις νὰ λάβῃ προϊόντος τὴν ἐντελεστέραν ἐπίδοσιν.

ΕΥΤΡ. Δὲν σ' ἐννοῶ. Ὑπαινίττεσαι τάχα λέγουσα ταῦτα τὴν τοῦ ἀββᾶ Παφνουτίου ἔλευσιν;

ΘΕΟΔ. Πράγματι, τί ἄλλο εἰμὴ θεῖος δάκτυλος ὥθησε τὸν σεβάσμιον τοῦτον Ἀθωῖτην, ὅπως καταλιπὼν τὸν ἐν τῷ Ὁρει ἀπράγμονα βίον του μεταβῇ ἐδῶ εἰς τὴν Πρωτεύουσαν; Καὶ τί ἄλλο εἰμὴ θεῖα οἰκονομία συνέπεσε νὰ φιλοξενηθῇ ἐν τῇ σχολῇ ἐνθα φοιτᾷ ὁ Ἰωάννης, ὅπως λάβῃ ὑπὲρ αὐτοῦ εὐμενῇ μέριμναν; Ὅπως μεθ' ὅσου ζήλου τόσης καὶ ἀφιλοκερδείας καταγίνῃ ἐπὶ τοσούτους ἤδη μῆνας περὶ τὴν ἐντελεστέραν μόρφωσιν τοῦ μονογενοῦς μας τούτου; Μυστήριον ὄντως! Καὶ βλέπε ὁποῖαν δύναμιν ἔχει ἡ διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ πατρὸς, ὥστ' ἐν σχετικῶς τόσῳ βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι κατῴρθωσεν αὕτη νὰ μεταβάλῃ ἀπ'

ἄκρου εἰς ἄκρον, καὶ ἐπὶ τὸ ἐμβριθέστερον δὴ τοῦτο, ὅπερ καὶ σὲ οὐ διέλαθε, τὸν πρὶν μᾶλλον εὐτράπελον καὶ φιλοπαίγμονα χαρακτῆρα τοῦ τέκνου μας. Ὁ Ἰωάννης, ἡ ἀειδίνητος αὕτη χελιδὼν τῆς οἰκίας, ὁ ἀπὸ πρώτας μέχους ἐσπέρας τὰ ἱερὰ τροπάρια ἅπερ ἐν τῇ σχολῇ ἀπεστήθιζεν ὑποτονθορύζων καὶ ψαλμωδῶν, κατήντησε σήμερον κατηφῆς ὡς γέρων!

ΕΥΤΡ. Τόσω τὸ καλλήτερον, φίλη, διότι ἡ τοιαύτη συμπεριφορὰ ἐμπρέπει εἰς τὸν μόνον τοῦ ὀνόματός μας κληρονόμον. Ὁ τοιοῦτος χαρακτῆρ καὶ οὐχὶ τὸ φιλογηθὲς καὶ κουφόλογον θέλει καταστήσει αὐτὸν αὖριον ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ σταδίῳ αἰδέσιμον παρὰ τε τοῖς κρατοῦσι, τῷ λαῷ καὶ τῷ κλήρῳ.

ΘΕΟΔ. Πρὸ μικροῦ, ἄνερ μου, ὠμίλεις ὡς ἄνθρωπος τοῦ ξίφους καὶ τῶν στρατιωτικῶν βλέψεων· ἤδη ὅμως ἀναγνώριζω ἐν σοὶ τὸν ἄξιον Συγκλητικόν, τὸν ἐχέφρονα Εὐτρόπιον. Ἐν τούτοις ἐσκέφθης, ἄρα γέ ποτε ὁποῖα τις ἀμοιβὴ ὠφείλετο εἰς τὸν ἀββᾶν Παφνούτιον διὰ τὴν μεγίστην ὑπηρεσίαν ἣν μᾶς προσάγει;

ΕΥΤΡ. Σὺ πῶς σκέπτεσαι; Θέλεις τάχα νὰ προτείνωμεν χρηματικὴν τινα ἀμοιβήν; Τὸ κατ' ἐμὲ, φοβοῦμαι μήπως τὸ τοιοῦτον ἐκληφθῇ ὑπὸ τοῦ μισαργύρου ἀνδρὸς ὡς προσβολὴ μᾶλλον.

ΘΕΟΔ. Μολονότι ὁ ὅσιος διδάσκαλος εἶνε πενέστατος, ὥστε ἡ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς σκέψις ἐπέρχεται φυσικῶς, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀνέχειά του εἶνε ἐκούσιος, δὲν ἐννοῶ τὴν τοιαύτην· ἐὰν πλὴν ἐδίδομεν αὐτῷ δείγμα τι ἠθικὸν τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης, ἐὰν, π. χ., προσεκαλοῦμεν αὐτὸν ὅπως παρευρεθῇ σήμερον εἰς τὴν μικρὰν οἰκογενειακὴν ἐορτὴν ἣν ἄγομεν, οὕτω καὶ τὴν ἐορτὴν ἠθέλομεν καταστήσει διὰ τῆς παρουσίας του σεμνοτέραν καὶ πρὸς αὐτὸν ἠθέλομεν εὐαρεστήσει.

ΕΥΤΡ. Ἀληθῶς, Θεοδώρα, τὰ τῆς ἐορτῆς εἰς ποῖον σημεῖον εὐρίσκονται; Ἐφερεν ὁ χρυσοχόος τὸ περίαπτον, καθὼς ὑπεσχέθη χθές;

ΘΕΟΔ. Τὸ ἔφερε μάλιστα (λαμβάνουσα ἐκ τῆς τραπέζης καὶ προσάγουσα τῷ Εὐτροπίῳ πυξίδα τινά). Ἴδου αὐτό.

ΕΥΤΡ. (*Ἐξάγων τὸ ἐγκόλπιον*). Ἀλλ' αὐτὸ ἔγεινε μικρὸν κειμήλιον. Ὅποῖος κόσμος! Καὶ τίς νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ μικροσκοπικὸν τοῦτο βιβλιάριον περιέχει δλόκληρα τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια! Θαυμασία μὲν ἡ τοῦ καλλωπίσαντος αὐτὸ ἔξωθεν χρυσοχόου τέχνη, τεραστία ὅμως ἡ τοῦ στενογραφήσαντος αὐτὸ ἀντιγραφέως. Καὶ λοιπὸν, Θεοδώρα, σήμερον ὅτε πρόκειται νὰ ἐκτελέσῃς τὴν εὐχὴν ἣν ἔταξας εἶσαι βεβαίως πλήρης χαρᾶς.

ΘΕΟΔ. Διατί ὄχι; Μήπως δὲν συνεθέμεθα νὰ ἐορτάσωμεν ἐπὶ τούτῳ; Μέλλουσιν ν' ἀναρτήσω σήμερον εἰς τὸν τράχηλον τέκνου περιλημένου τὸ ὄντως διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀξίαν κειμήλιον τοῦτο, καὶ τὸ τάγμα ὅπερ νύχθη ὅτε ὁ Ἰωάννης ἦτον ἀσθενὴς πραγματοποιῶ, καὶ τὸ ἄτομον αὐτοῦ θέτω καθεξῆς ὑπὸ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν σκέπην. Πλὴν δὲν μοὶ ἀπήντησες, ἀγαθὲ, ἐγκρίνεις ἄρα γε νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν ἐορτὴν ὁ διδάσκαλος;

ΕΥΤΡ. Οὐχί, Θεοδώρα. Μετ' ὀλίγον θέλει ἐλθεῖ ἐδῶ ὁ Εὐθυμένης, ὅπως μάθῃ τὸ ἀποβάν τῆς παρὰ τῷ Δεσπότῃ ἐπισκέψεώς μου· δὲν εἶνε λοιπὸν φρόνιμον ν' ἀντιμετωπισθῶσιν αἶρνης τὰ δύο ἀντιπαθῇ ἄκρα, ὁ Παφνούτιος δηλαδὴ μετὰ τοῦ Εὐθυμένους, μήπως προκύψῃ σκηνή τις. Ἄφες ὅθεν νὰ δηλώσωμεν τὰ πρὸς τὸν πρῶτον αἰσθήματά μας ἐν ἄλλῃ προσφορωτέρᾳ εὐκαιρίᾳ. Τὸ κατ' ἐμὲ πλὴν ἡ ἐορτὴ ἤθελεν εἶθαι φαιδρότερα, εἴαν ἡ Ἑλένη, τὸ τοῦ οἴκου μας ἀγλάϊσμα, ἦτον ἐν αὐτῇ παροῦσα.

ΘΕΟΘ. Καὶ ἐγὼ τὸ ἐσκέφθην· ἀλλὰ τί νὰ σοὶ εἶπω, Εὐτρόπιε; Ἐφοβήθη, καὶ ἐλλόγως τοῦτο, μήτοι ἀπεναντίας ἡ τῆς Ἑλένης παρουσία καταστήσῃ ἥτιον εὐθυμον τὴν διάχυσιν.

ΕΥΤΡ. Πῶς τοῦτο;

ΘΕΟΔ. Σὺ, Στρατηλάτα, εἶσαι ἡ κεφαλὴ, ἐνῶ ἐγὼ καθὼ μήτηρ εἶμαι ἡ καρδία τοῦ οἴκου μας. Καρδίᾳ ἐν ἣ πάλλουσι καὶ τὰ λεπτότερα τῶν τέκνων μας αἰσθήματα, ἅτινα εἶνε δυνατόν νὰ διαφεύγῃσι σέ. Οὕτως ἐσχάτως ἐγὼ παρετήρησα, ὅτι ὁσάκις ἀνέφερον πρὸς τὸν Ἰωάννην τὸ τῆς Ἑλένης ὄνομα, εἴτε ὑπαινιττομένη ἀμυδρῶς τὸν μέλλοντα αὐτῶν σύνδεσμον, εἴτε βολιδοσκοποῦσα τὰ πρὸς αὐτὴν τοῦ υἱοῦ

μας αἰσθήματα, παρετήρησα λέγω, ὅτι ὁ μείραξ καθίστατο ἔτι μᾶλλον σύννους καὶ σχεδὸν περίλυπος.

ΕΥΤΡ. Δὲν πράττεις καλῶς, φίλη μου, νὰ ὑποδαυλίζης πάθη ἅτινα ἡ τῶν τέκνων μας ἡλικία εἶνε εἰσέτι ἀνίκανος νὰ συναισθανθῇ.

ΘΕΟΔ. Ἀπατᾶσαι, Εὐτρόπιε. Ἡ διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπισπευσθεῖσα τῶν διανοητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, συνεπηγάγετο, ὑποθέτω τοῦλάχιστον, καὶ τὴν τῶν αἰσθηματικῶν πρόωρον ἀνάπτυξιν· ὥστε ἡ εἰς τὸν τοῦ Ἰωάννου χαρακτῆρα ἐπελθοῦσα ἐσχάτως ἀλλοίωσις ἔδει νὰ μᾶς πείσῃ, ὅτι δι' αὐτὸν ἡ παιδικὴ ἡλικία παρῆλθε πλέον ἀνεπιστρεπτί, καὶ ὅτι ἡ καρδία αὐτοῦ ἐτράπη ἤδη πρὸς ἀνδρικώτερα αἰσθήματα.

ΕΥΤΡ. Νομίζεις;

ΘΕΟΔ. Εἰμὶ βεβαία.

ΕΥΤΡ. Τότε λοιπὸν, ποῖα φρονεῖς ὅτι εἶνε τὰ ὡς πρὸς τὴν Ἑλένην αἰσθήματα τοῦ Ἰωάννου;

ΘΕΟΔ. Πέποιθα ὅτι τὴν ἀγαπᾷ.

ΕΥΤΡ. Ὅτι μέχρι τοῦδε τὴν ἡγάπα μὲ φίλτρον ἀδελφικῶς περιπαθὲς εἰς τοῦτο ἐσυνειθίσαμεν.

ΘΕΟΔ. Ναὶ μέχρι χθὲς, ἀλλ' ἀπὸ τινος ὅμως μὲ λανθάνον ἔτι ἴσως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον φλογερώτερόν τι πάθος. Δυστυχῶς πλὴν φαίνεται ὅτι ὁ ἔρωσ τοῦ εὐρίσκεται εἰς διάστασιν μετ' ἄλλων τὴν καρδίαν αὐτοῦ χειμαζόντων παθῶν· ἐντεῦθεν δὲ πάλη, ἵνα μὴ εἴπω ἥττα τοῦ ἔρωτος, καὶ τὸ περίλυπον αὐτοῦ ὁσάκις τῷ ὑπομνήσω τὴν Ἑλένην.

ΕΥΤΡ. Ὡς πρὸς τοῦτο δὰ νομίζω, ὅτι ἡ μητρικὴ σου διορατικότης προχωρεῖ πέραν πάσης πιθανότητος. Πράγματι, ποῖά τινα εἶνε τὰ πάθη ταῦτα, ἅτινα δύνανται δῆθεν νὰ ἐνεργῶσιν ἐν τῇ καρδίᾳ μειρακίου τινὸς μετὰ τοσούτου σθένους;

ΘΕΟΔ. Εἰ καὶ τὸ πνεῦμά μου δὲν ἠδυνήθη ἔτι νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ μυχαίτατον τοῦτο τῆς τοῦ Ἰωάννου καρδίας μυστήριον, εὐελπιστῶ ὅμως, εἰρωνικὲ φίλε μου, ὅτι δὲν θέλει βραδύνει νὰ διυλίσῃ καὶ τὴν ἥττον διαυγῇ τάυτην ὑπόστασιν αὐτῆς.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ἀνωτέρω, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ κατόπιν ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ.

ΔΗΜ. Ὁ κυρὸς Εὐθυμένης.

ΕΥΤΡ. (γεγωνυία φωνῇ). Πρόσελθε δά, ἀδελφέ μου, καὶ μὴ περίμενε ἐκάστοτε νὰ σ' ἀναγγέλλωσιν· ἐθιμοτυπίαί μεταξύ μας δὲν ἀρμόζουσιν.

ΕΥΘ. Καλ' ἡμέρα σας, φίλοι μου.

ΕΥΤΡ. Καλὴ καὶ χαρμόσυνος εἶθε νὰ διέλθῃ δι' ὅλην μας τὴν οἰκογένειαν, σοῦ τε περιλαμβανομένου ἐν αὐτῇ.

ΘΕΟΔ. Εἶθε, καθὼ ἐόρτιος!

ΕΥΘ. Ἐόρτιος διατί; Σήμερον εἶνε ἡ μνήμη τοῦ ὁσίου Λαμπαδοῦ· μήπως πανηγυρίζετε ταύτην;

ΕΥΤΡ. Ἄφες, Εὐθύμενες, τὰ ὑπερφίαλα σκώμματά σου. Σήμερον ἡ Δέσποινα (δεικνύων τὴν Θεοδώραν) πρόκειται νὰ θέσῃ τὸν Ἰωάννην ὑπὸ τὴν τοῦ Σωτῆρός μας προστασίαν, περιάπτουσα εἰς τὰ στήθη αὐτοῦ τὸ τίμιον ἐγκόλπιον τετραευάγγελον ὅπερ βλέπεις ἐκεῖ ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐχομεν λοιπὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐορτὴν, ἐν ᾗ οὐδεὶς ξένος παρευρεθήσεται· μηδὲ σοῦ ἐξαιρουμένου, ἐὰν θεωρῇς τὸν ἑαυτόν σου ὡς τοιοῦτον.

ΕΥΘ. Οὐδόλως τὸν θεωρῶ ὡς ξένον καὶ ἐπομένως παρευρεθήσομαι. Ἀλλὰ ποῦ εἶνε ὁ τῆς ἐορτῆς ἥρωας, ὁ Ἰωάννης μας;

ΘΕΟΔ. Ὁ Ἰωάννης εἶνε εἰς τὸ σχολεῖον παρὰ τῷ σεβασμίῳ Διδασκάλῳ του. Δὲν ἠθέλησε νὰ μείνῃ παρ' ἡμῖν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, περὶ τὴν μεσημβρίαν ὅμως μᾶς ἔρχεται.

ΕΥΘ. Δὲν ἠνέχθη φαίνεται νὰ χάσῃ, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν μόνην ἡμέραν τὰ σοφώτατα διδάγματα τοῦ ἀββᾶ Παφνουτίου.

ΘΕΟΔ. Σοφώτατα βέβαια, πῶς ὄχι;

ΕΥΘ. Ἀκούσατε, φίλοι μου, καὶ σύγγνωτέ μου τῆς παρησίας. Πᾶσα ὑπερβολὴ εἶνε ἀφροσύνη. Τὸ ν' ἀναθρέψῃ τις τὰ τέκνα του θεοσεβῶς μετ' ἐπιστήμης εἶνε μέγα, μέγιστον τῶν γεννητόρων καθῆκον. Τὸ νὰ ἐμπιστευθῇ ὅμως μυωπάζων ἐπὶ τῷ σκοπῷ δῆθεν τούτῳ τὴν ἀγωγὴν αὐτῶν ἀπο-

κλειστικῶς εἰς ἀμαθῆ τινὰ καὶ φανατικὸν ῥασσφόρον εἶνε ὑπερβολή, καὶ ἐπομένως κατάχρησις τοῦ τοιούτου καθήκοντος.

ΕΥΤΡ. Ὅχι δὰ, Εὐθύμενες ὁ Παφνούτιος δὲν εἶνε ἀμαθὴς ὡς νομίζεις· ἐξεναντίας μάλιστα εἶνε ἄνθρωπος παιδείας καὶ ἠθικῆς αὐστηροτάτης.

ΕΥΘ. Οὐδεὶς φθόνος. Ὅταν τις ἀφοῦ ἐκμάθῃ ξηρὰν τὴν γραμματικὴν ὀρθογραφίαν, κατατρίψῃ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα τοῦ βίου του ἔτη, ὅπως γείνη ἐγκρατὴς ἀπάντων τῶν κανόνων τῆς μοναδικῆς πολιτείας, καὶ καταστῇ εἰδήμων ἀπασῶν τῶν παραλλαγῶν τῆς τῶν ἀτελευτήτων κοινοβιακῶν ἱεροτελεστιῶν τυπικότητος, καὶ ἀποβῇ τρίβων περὶ τὴν στρεψόδικον ἐκμετάλλευσιν τῶν τῆς θρησκείας ἀποφθεγμάτων, ὁ τοιοῦτος ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἔποψιν δὲν εἶνε βέβαια ἀμαθὴς· ὑπὸ τὴν ἐμὴν ὅμως ἅπασα αὕτη ἡ σοφιστικὴ τερθρεία εἶνε αὕτη αὕτη ἡ ἀμάθεια κρύπτουσα ὑπὸ τὴν φενάκην καὶ τὸ φυκίον τῆς ματαιομαθείας τὴν εἰδεχθῆ μορφήν αὐτῆς. Ὅταν δὲ πάλιν διὰ τῆς ἀσιτίας, ἀϋπνίας, σακκοφορίας, καὶ λοιπῆς σωματικῆς σκληραγωγίας προσπαθήσῃ, καὶ ἴσως ἐπὶ τέλους κατορθώσῃ, ν' ἀναδημιουργήσῃ, οὕτως εἰπεῖν, ἑαυτὸν ἄλλον παρ' ὄντινα ἡ θεία σοφία τὸν ἐδημιούργησε κατὰ τὸ σῶμα, ὁ τοιοῦτος δι' ὑμᾶς δύναται νὰ ᾔνῃ ἀνὴρ αὐστηρᾶς ἠθικῆς, δι' ἐμὲ ὅμως εἶνε ὑποκείμενον ὅπερ, τόσῳ ὀλίγην πεποίθησιν ἔχει αὐτὸ τὸ ἴδιον ἐπὶ τῆς ἠθικότητός του, ὥστε, βέβαιον ὅν ὅτι εἰς πρώτην μετὰ τῶν σαρκικῶν ἀπαιτήσεων σύγκρουσιν αὕτη θέλει ἐνδῶσει, προσεπάθησε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν σάρκα, ὅπως καταστήσῃ οὕτω τὴν ἠθικότητά του νικητρίαν ἐλλείψει ἀνταγωνιστοῦ.

ΘΕΟΔ. Τότε λοιπὸν εἰς τίνα θέλετε νὰ ἐμπιστευθῶμεν τὴν τῶν τέκνων μας ἐκπαίδευσιν; Εἰς τινὰ φιλόσοφον, ἄνθρωπον ἐθνικόν, διὰ νὰ μάθωσι τὴν Ἑλληνικὴν ψευδοσοφίαν καὶ ζημιώσωσι τὴν ψυχὴν των;

ΕΥΘ. Ἐάν, Δέσποινά μου, ἐρωτῶσα ταῦτα ὑπονοῆτε ἐμὲ, ὡς ἐποφθαλμιῶντα δῆθεν τὴν θέσιν παιδοτρίβου καὶ διδασκάλου, ἀπατᾶσθε. Ἐγὼ, πρῶτον μὲν δὲν ἔχω τοσαύτην παιδείαν, ὥστε νὰ θεωρῶ ἑμαυτὸν ἄξιον τῆς τοιαύτης τιμῆς· ἔπειτα σύνοιδα ὅτι ἡ παιδαγωγικὴ εἶνε ἔργον τόσῳ

λεπτὸν, τόσῳ δυσχερὲς ὥστε ὁμολογῶ, ὅτι τὸ τοῦ παιδαγωγοῦ ἐπάγγελμα εἶνε πολλῷ ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἐπάγγελμα ἄλλως τε ἀτερπὲς καὶ πολλάκις ἀτελέσφορον πάντῃ, καθόσον ὁ παιδοτρίβης μὴ ὢν ποτὲ αὐτὸς πρῶτος, ἀλλ' ἐρχόμενος μετὰ τὸν ἐξ ὑπαρχῆς τοιοῦτον, τὴν μητέρα δηλαδὴ, δέον νὰ ἔχη ἔργον τὸ νὰ ἐξαλείψῃ ἀπάσας τὰς ἠθικῶς δηλητηριώδεις προδιαθέσεις, ὅσας ὁ παῖς ἐκμυζᾷ, ἔσθ' ὅτε, σὺν τῷ γάλακτι ἀπὸ τῶν μητρικῶν θηλῶν.

ΘΕΟΔ. Κύριε, μὲ προσβάλλεις!

ΕΥΘ. Οὐχὶ ἐκ προθέσεως, Δέσποινά μου. Ἐδῶ οὐδεὶς ὑπάρχει, καθόσον τοῦλάχιστον ἐκ τῶν αἰσθημάτων μου κρίνω, ὁ μὴ τοὺς ἄλλους ἐκτιμῶν, ὥστε νὰ διαπληκτιζώμεθα, ἀλλὰ, συζητοῦντες ἀδελφικῶς καὶ ἐπομένως βέβαιοι ὄντες ὅτι τὰς ἐκφράσεις μας, οἵχιδήποτε καὶ ἂν ᾧσιν αὐται, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν θέλει θεωρήσει ὡς προσβλητικὰς, ἐλευθεροστομοῦμεν ἀνεπιφυλάκτως.

ΕΥΤΡ. Θεοδώρα, σὺ πρώτη, φίλη μου, κατηγόρησας τὸν ἀδελφόν μας Εὐθυμένην ἐπὶ φιλοσοφισμῷ, εἰδωλολατρεῖα καὶ οὐκ οἶδα τίνι ἄλλῳ ἐγκλήματι, ὥστε εἶνε δίκαιον νὰ τῷ ἐπιτρέψῃς ν' ἀπολογηθῇ ἐλευθέρως. Σὺ δὲ πάλιν, νεανίσκε, ρύθμιζε τὴν τῆς ἀπολογίας σου δικανικὴν ρύμην οὕτως, ὥστε νὰ μὴ σὲ διαφεύγωσιν ἐκφράσεις δηκτικαί.

ΘΕΟΔ. Ἐξακολούθησον, Εὐθύμενες.

ΕΥΘ. Ἐξακολουθῶν λοιπὸν προσθέτω, ὅτι καθόσον ἀφορᾷ τὴν μομφὴν εἰδωλολάτρου ἀποκρούω αὐτὴν διαρρήδην. Πράγματι, ὅταν τις ἐκφέρῃ, κατὰ τὸ ἐμοὶ εἰωθὸς, κρίσεις τινὰς εὐνοϊκὰς ἐν μέρει ὑπὲρ τοῦ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων προγόνων ἡμῶν πολιτισμοῦ, ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι εἶνε οὗτος θιασώτης τοῦ τῆς θρησκείας αὐτῶν ἐξωτερικοῦ περιβλήματος, ὅπερ ἦτον ἡ εἰδωλολατρεία. Καὶ δὴ ἐξεναντίας τὰ τῆς θρησκείας μας δόγματα μοὶ εἶνε, ὅπως καὶ εἰς ὑμᾶς, ἱερὰ, καὶ τὰ θεωρῶ ὄντως θεόπνευστα· τόσῳ πλὴν μόνον, ὅτι οἰκτείρω τὰς διαστρόφῳ γνώμῃ γιγνομένας παρεξηγήσεις τοῦ τε πνεύματος, ὡς καὶ τοῦ γράμματος αὐτῶν. Ὡς πρὸς τὴν ιδέαν τέλος ἣν ἐξέφερας, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία εἶνε δῆθεν ψυχολέτεια, τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ἀληθές, ἐὰν ἡ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων ἠθικολογία δὲν συνεταυτίζετο σχε-

δὲν πάντοτε μετὰ τῆς καθ' ἡμᾶς χριστιανικῆς. Παρακαλῶ λοιπὸν, Θεοδώρα, νὰ μὴ μὲ θεωρῆτε ὡς ἀποδιοπομπημαῖόν τινα ἀρνησίθεον, ἀλλ' ὡς γνήσιον χριστιανὸν, ὅστις ὅμως δὲν ἐνθουσιᾷ λίαν ὑπὲρ τοῦ ῥάσου, καθότι τοῦτο κρύπτει πολλάκις ἀσχημίας.

ΘΕΟΔ. Θεέ μου, θὰ μᾶς κολάσῃ σήμερον ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὁμιλῶν τοιοῦτοτρόπως κατὰ τοῦ ἱεροῦ πίλου!

ΕΥΘ. Δι' ἐμὲ τὸ κέλυφος εἶνε σκύβαλον, ὅταν ὁ καρπὸς τὸν ὁποῖον περικαλύπτει ᾔνε ἀχρεῖος.

ΕΥΤΡ. Ἡμεῖς, Εὐθύμενες, συνωκειώθημεν παιδιόθεν μετὰ τῆς ιδέας τοῦ νὰ σεβώμεθα ἀπολύτως τὸ κληρικὸν ἔνδυμα.

ΕΥΘ. Ἐὰν δι' ὑμᾶς ὁ κληρικὸς εἶνε ἀπλῶς τὸ κιλίκιον καὶ ὁ πῖλος, ἀδιαφοροῦντες ἐὰν ταῦτα συναμπέχωσιν ἀνδρείκελόν τι ἢ τινα τιτυρόμορφον λύκον, σᾶς συγχαίρω. Ἀλλ' ἄς ἀφήσωμεν ταῦτα.

ΘΕΟΔ. Ναὶ, ἄς ἀλλάξῃ ἡ ὁμιλία. Σοὶ ὑπενθυμίζω τὸ θέμα τῆς εἰς τὴν Αὐλὴν ἐπισκέψεώς σου, Στρατηλάτα.

ΕΥΘ. Βεβαιώθητι, Δέσποινα, ὅτι τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν εἶμαι λίαν ἀνυπόμονος νὰ μάθω

ΕΥΤΡ. Πράττεις πάνυ καλῶς, ἀδελφε, νὰ μὴ ἔχῃς μεγάλας ἐλπίδας παρὰ τῶν ἐν τῷ Παλατίῳ· διότι τί θέλεις, φίλε μου; Σήμερον πούποτε δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ἐλευθεροφρονοῦντας.

ΕΥΘ. Καὶ ἰδίως ἐν τῇ Αὐλῇ, αὐλῇ μᾶλλον μοναστηρίου ἢ πολιτικῆς Κυβερνήσεως.

ΕΥΤΡ. Σίγα, ἀκριτόμυθε! Δὲν γνωρίζεις ὅτι καὶ οἱ τοῦχοι ἔχουσιν ὧτα καὶ ἐνδέχεται νὰ μᾶς ἐνοχοποιήσῃς; Τί σοὶ μέλει, φίλε μου; Εἰς σὲ ἀπόκειται νὰ διορθώσῃς τὴν κοινωνίαν;

ΕΥΘ. Καθὰ πρὸ μικροῦ εἶπον εἰμὶ γνήσιος χριστιανός· ἐπομένως δὲ ἢ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη μὲ παρακινεῖ Ἄλλοι τινὲς ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης ταύτης ἀγωνίζονται ν' ἀναβιδάσωσι τὰς τῶν πλησίων ψυχὰς εἰς τὸν οὐρανὸν δι' ἀλλοκότων ὡς ἀληθῶς ἀτραπῶν, οἷον διαζευγνύντες συνοικέσια, ἀποτεκνοῦντες γονεῖς, ἐρημοῦντες οἴκους, παρακινουῦντες τοὺς προσηλύτους αὐτῶν νὰ πτωχεύσωσιν, ἵνα οὕτω πλουτίσωσι τοὺς τέως πένητας, θέλοντες τοὺς συνοδοιπό-

ρους οὐς διὰ τῶν τοιούτων ἄθλων ἀποσπῶσι τῆς κοινωνίας
ῥασοφόρους ὡς αὐτοὺς κτλ. Ἐὰν δ' ἐγὼ χάριν τῆς αὐτῆς ἀ-
γάπης τολμῇσω ποτὲ νὰ εἴπω τι, ὡς νὰ ἐπάτησα ὁ τάλας,
αὐτὸ δὴ τὸ λεγόμενον τὴν τοῦ ὄψεως οὐρὰν, ἐγείρουσι κατ'
ἐμοῦ Γοργόνειον κεφαλὴν θέλοντες ἐξάπαντος νὰ μὲ κατα-
στήσωσιν ἀναυδὸν ὡς λίθον!

ΕΥΤΡ. Λοιπὸν, φίλε μου, ἡ Αὐλὴ ἦτον ἀνάστατος, διότι
πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ αὐριον ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κυνηγέσιον.

ΕΥΘ. Οὐχὶ βεβαίως πολλῶ ἄπο τοῦ παλατίου τῆς Πη-
γῆς διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

ΘΕΟΔ. (περιχαρῆς). Ὁ Ἰωάννης!

ΣΚΗΝΗ Δ'.

*Οἱ ἀνωτέρω καὶ ἸΩΑΝΝΗΣ ὅστις ἅμα εἰσελθὼν
διευθύνεται πρὸς τὸν πατέρα του, ὅπως
χαιρετίσῃ αὐτὸν διὰ χειρασπασμοῦ.*

ΕΥΤΡ. (περιπτυσσόμενος τὸν Ἰωάννην). Καλῶς μᾶς
ἦλθες τέκνον ἐπιθυμητόν. Πῶς ὑπάγουσι τὰ μαθήματα;

ΙΩ. (σύγγκους καὶ σχεδὸν ρεμβάζων). Τὰ μαθήματα;
... Ὅπως πάντοτε ... Ὁ τίμιος Πατὴρ ... σᾶς εὐχεται.

ΘΕΟΔ. Καὶ ἡμεῖς ἀσπαζόμεθα τὴν δεξιάν σου. Ὑπήγετε
σήμερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, υἱέ μου;

ΙΩ. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν; ... Ὁχι. Ὁ τίμιος Πατὴρ ἀ-
πουσίαζεν· ἀφοῦ δὲ ἦλθεν ἔπειτα, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὁ-
σιακῆς μνήμης ἦν ἡ ἐκκλησία ἄγει σήμερον, μᾶς ὠμίλησε
περὶ τοῦ ... Ἀφηγήθη δηλαδὴ τινὰ ἐν γένει περὶ τοῦ τῶν
ἀσκητῶν θεωρητικοῦ βίου, περὶ τῆς εἰς τούτους ὡς ἐκ τῆς
ἐρημικῆς διαίτης προσγιγνομένης ψυχολογικῆς καταστάσεως
καὶ τῶν τοιούτων.

ΕΥΘ. Ἀξιάγαστα ὄντως διδάγματα, καὶ τοῦ διδασκά-
λου πόρρωθεν ὄζοντα!

ΘΕΟΔ. (λαμβάνουσα ἐκ τῆς τραπέζης τὸ περίπτον).
Εὐλαβέστατον καὶ θεοφόρητον τέκνον μας! Ἴδε χρυσοῦν,
διάλιθον, πολύτιμον ἠθικῶς τε καὶ ὕλικῶς δώρημα! Ἀσπά-

σου τὸ τοῦ Σωτῆρός μας εὐαγγέλιον. Τὸ ἅγιον λοιπὸν τοῦτο ὅπερ σήμερον σοὶ περιάπτω νὰ τὸ φυλάξης ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐν τῷ κόλπῳ σου μέχρις ἐσχάτης σου πνοῆς· διότι αὐτὸ σὲ θέλει σκέπει ἀμυνόμενον ἐν παντὶ κινδύνῳ ψυχικῷ καὶ σωματικῷ.

ΕΥΤΡ. (συγκεκινημένος). Βλέπεις, υἱέ μου, πόσον σ' ἀγαπῶμεν; Σὺ εἶσαι ἡ τοῦ οἴκου μας ἐλπίς! Σὺ ἔσῃ τὸ στήριγμα, ἡ θυμηδία τοῦ στυγνοῦ γήρως μας!

ΘΕΘΔ. Εὐτρόπιε, ἀρκεῖ, φίλε μου, μᾶς κάμνεις νὰ δακρύωμεν.

ΕΥΤΡ. Ἀφοῦ οἱ λόγοι μου σᾶς κατανύττουσι σιωπῷ, δὲν λέγω περισσότερα· διότι σήμερον εἶνε ἡμέρα χαρᾶς καὶ οὐχὶ δακρύων. Μολονότι δι' ἐμὲ ἤθελεν εἶσθαι αὕτη πολλῷ χαροπωτέρα, ἐὰν τὴν τοῦ ἐγκολπίου ἀνάρτησιν ἐπηκολούθει περίζωσις ξίφους τινὸς, τοῦ πολυτιμωτέρου βεβαίως τῆς ὀπλοθήκης μου.

(Βραχεῖα ἀνάπαυλα καθ' ἣν, ἐν ᾧ τὰ λοιπὰ προσώπα καθίζουσιν, ὁ Ἰωάννης διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ὅπως νεύσῃ τῷ Δημητρίῳ, ὅστις εἰσέρχεται βαστάζων δίσκον περιέχοντα ἀνθοδέσμας καὶ φύλλα τινὰ χάρτου, ἅτινα λαβὼν ὁ πρῶτος ἀναγινώσκει ἀπαγγέλλων).

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐμμελῇ προσπαθοῦν νὰ τονίσῃ
Εὐχαριστίας τὸ στόμα ὠδὴν,
Μόλις που κατορθοῖ νὰ ψελλίσῃ
Νηπιακὴν, ᾧ γονεῖς μου, αὐδὴν·
Ἡ ψυχὴ πλὴν τολμᾷ νὰ ἐλπίσῃ
Εἰς ἀκοὴν τόσῳ ἐπεικῇ,
Ὅτι θέλει τερπνῶς πως ἠχήσῃ
Ἡ ἀφελὴς μου τῶν φθόγγων πλοχὴ.

ΕΥΤΡ. Ἀναμφιδόλως, ἀναμφιδόλως!

ΘΕΘΔ. Ἐννοεῖται, υἱέ μου.

ΕΥΘ. Εὖγε, Ἰωάννη· ἀρκετὰ ἐπιτυχὲς στιχουργία. Λοιπόν;

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Οὐκ ἦν μὲν πρέπον νὰ περιμείνῃ
 Ἡ ὄψιός μου εὐγνωμοσύνη,
 Τὸ μὴ πρῶτον ὅπως δεῖγμα στοργῆς
 Πλὴν νέον τοῦτο δοθὲν παρ' ὑμῶν,
 Τὸν δὲ ἀπεργάσατό μοι σιγῆς
 Χρονία ἢ ἕξις αἶρον φιμόν,
 Μ' ὀτρύνῃ φράσεις νὰ γεγωνήσω,
 Δι' ὧν ὑμᾶς νὰ εὐχαριστήσω.
 Οὐχ ἥττον ὅμως ἢ ὑμετέρα
 Στοργὴ τοῦ μέτρου εὐμενεστέρα
 Οὐ μὴ κακίσει μου τὴν καρδίαν
 Διὰ τὴν τόσῃν της ἀκηδίας,
 Ἀπειραντίας δὲ, ὡς εἰκὸς,
 Συγγνώσεται μοι ἐπιεικῶς.

ΕΥΤΡ. Ἡμεῖς, Ἰωάννη μου, οὐδαμῖαν ἀξίωσιν εὐχαριστιῶν ἐκ μέρους σου εἶχομεν, ὅσας ἐξεπληρώταμεν ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς γονεῖς τὸ καθήκον μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἡ γηθόσυτος αὕτη ἡμέρα
 Τῆς ζωῆς μου ἢ μᾶλλον παιδρὰ,
 Διατελέσει ἢ ἱερωτέρα,
 Διατελέσει ἢ ἥττον πικρά!
 Ἔστε βέβαιοι, φίλοι τοκεῖς μου,
 Ἐν πάσῃ ὅτι τοῦ βίου τροπῇ
 Διαμενεῖτε διηνεκῆς μου
 Καὶ ἡδυτάτῃ τῶν πόθων τροφῇ.
 Ἰκετεύω λοιπὸν οὐδεμία
 Τούτου πέρι ποτὲ σφαλερὰ
 Νὰ μὴ ἰδράξηται ἀμφιγνωμία
 Τῶν ψυχῶν σας ἢ σκέψεις σκληρά.

ΘΕΟΔ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο, τέκνον, νὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἀφορμή, ὅπως λάβῃ χώραν τοιοῦτόν τι!

ΙΩΑΝΝΗΣ

(προσφέρων τὰς ἀνθοδέσμας καὶ τοὺς χάρτας).

Ἐντοσοῦτόω πλὴν ἄνθη ὡς φόρον
Σᾶς προσφέρω στοργῆς νύκῃς·
Ταύτας τὰς δέσμας δέχθητε δῶρον
Τοῦ νιοῦ σας, τροφεῖς μου γλυκεῖς!

ΕΥΤΡ. (δεχόμενος τὰ ἄνθη). Ἐὰν ἐγνωρίζομεν, νιέ μου, ὅτι ἔμελλες σήμερον νὰ προσφωνήσης ἡμᾶς ἐπικῶς, ἤθελομεν παρακαλέσει τὸν θεῖόν σου (δεικνύων τὸν Εὐθυμένην) νὰ σοὶ ἀπαντήσῃ ἐκ μέρους ἡμῶν ἀναλόγως· ἤδη ὅμως δὲν μένει, εἰμὴ νὰ σ' ἀντευχαιστήσωμεν πεζῶς πως διὰ τὰ πρὸς ἡμᾶς αἰσθήματά σου καὶ τὸ δῶρόν σου τοῦτο.

ΕΥΘ. Ἐπαναλαμβάνω τὰ συγχαρητήριά μου, Ἰωάννη. Τὸ προσφώνημά σου ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ συναίσθησις τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς ὀφειλομένης ἀφοσιώσεως εἶνε βαθέως κεχαργμένη ἐν τῇ καρδίᾳ σου.

ΘΕΟΔ. Σήμερον, νιέ μου, μὲ κατέστησας τὴν εὐδαιμονεστέραν τῶν μητέρων· διότι γνώρισε, ὅτι εἶνε τῶντι τρισευδαίμων ἡ μήτηρ, τῆς ὁποίας τὰ αἰσθήματα εὐρίσκουσιν ἡχῶ ἐν τοῖς τοῦ τέκνου της σπλάγχχνοις.

ΙΩ. Μητέρα μου (περιπτυσσόμενος αὐτήν)! Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σὲ καθικετεύσω, ὅπως τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἐπισφραγίσῃς διὰ τινος ἔτι πρὸς με γενναιοδωροῦ χάριτος.

ΘΕΟΔ. Τῆς ποίας, τέκνον; Λέγε ἐλευθέρως.

ΙΩ. Γνωρίζεις ὅτι οἱ συμμαθηταί μου ἐν τῇ πρό τινων ἡμερῶν ἀσθενείᾳ μου ἔδειξαν ὑπὲρ ἐμοῦ φιλικώτατον ἐνδιαφέρον. Ἐπεθύμουν ὅθεν νὰ δηλώσω πρὸς αὐτοὺς ἀμοιβαιότητα φρονημάτων διὰ τινος τρόπου ὅσον οἶόν τε ἀκραιφνοῦς.

ΘΕΟΔ. Λοιπόν;

ΙΩ. Λοιπὸν, συμβουλευθεῖς ὡς πρὸς τοῦτο τὸν σεβάσμιόν μου Καθηγητὴν εὔρομεν ὅτι, ὁ τελεσφορώτερος τρόπος καὶ μᾶλλον εἰς ἐμὲ ὡς πλουσιώτερον ἀρμόζων ἦτο νὰ τείνω τοῖς ἐνδεεστέροις αὐτῶν ἀρωγὸν χεῖρα, ὅπως προμηθευθῶσι τὰ διὰ τὰς σπουδὰς των ἀπαιτούμενα βιβλία, ἅτινα ὡς λίαν δαπανηρὰ ἐξ ἀνάγκης στεροῦνται.

ΘΕΟΔ. (θωπευτικῶς). Ὡστε ἔχεις ἀνάγκην χρημάτων, μικρὲ γενναϊόφρον;

ΕΥΤΡ. Νὰ σοὶ δώσωμεν, νὰ σοὶ δώσωμεν, υἱέ μου, ὅσα ἀπαιτοῦνται· μεῖνε ἀμέριμνος.

ΘΕΟΔ. Καὶ παρακάλεσον ἐκ μέρους μας, Ἰωάννη, τὸν σεβάσμιον Ἀββᾶν νὰ λάβῃ τὸν κόπον τοῦ νὰ διαθέσῃ ταῦτα προσηκόντως.

ΕΥΤΡ. Ἀλλ' ὑπάγετε, Θεοδώρα, νὰ ἐπιθεωρήσητε ἅπαξ τὰ τοῦ ἑορτίου γεύματος καὶ, ὅταν ἡ τράπεζα ᾔνῃ ἐτοίμη, εἰδοποιήσατέ μας.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ καὶ ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ.

ΕΥΤΡ. Δυστυχὲς τέκνον! Τὸ συνεσταλμένον, τὸ περιδεὲς, τὸ μελαγχολικόν του ὕψος τοσοῦτω κινεῖ εἰς συμπάθειαν, ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ τῷ ἀρνηθῇ ὅ,τι καὶ ἂν ζητήσῃ.

ΕΥΘ. Ἦδη ὅτε ἐμείναμεν μόνοι ὀφείλω νὰ σοὶ εἰπῶ, Εὐτρόπιε, ἀδελφικῶς, ὅτι τὸ περίφροντι τοῦτο καὶ μελαγχολικὸν ὕψ' οὗ τὸ μειράκιον ἀπὸ τινος ἤδη, ὅπως βλέπω, κατελήφθη μὲ τρομάζει. Καὶ ἡ ἀδιαθεσία δ' αὐτῇ ὕψ' ἧς, χάριτι θεῆς, νῦν ἀπηλλάγη, πάντα ταῦτα μοὶ φαίνονται συμπτώματα ἡθικῆς τινος πάλης.

ΕΥΤΡ. Αἶ ὑπόνοιαί σου μ' ἐμβάλλουσιν εἰς ἀνησυχίαν, καθόσον καὶ ἡ Θεοδώρα μοὶ ἔλεγε ταῦτά πρὶν ἔλθῃς ἀποροῦσα ἐν τούτοις εἰς τίνα λόγον ν' ἀποδώσῃ τὸ τοιοῦτον δεινόν.

ΕΥΘ. Δι' ἐμὲ ἀποχρῶν λόγος εἶνε ἡ τοῦ καλογήρου ἐπιρροή.

ΕΥΤΡ. Ἡ διδασκαλία δηλαδὴ;

ΕΥΘ. Ἡ διδασκαλία! Κύριος οἶδε ποία βυσσοδομία!

ΕΥΤΡ. Δὲν σ' ἐννοῶ.

ΕΥΘ. Ξενίζομαι, ἀνὴρ αὐλικὸς οἷος σὺ, τρίβων δηλαδὴ τῆς τῶν μηχανορραφιῶν ἄκρας σχολῆς, νὰ προσβλέπῃ ἀνυποπτος τὸ τοῦ καλογήρου πνεῦμα.

ΕΥΤΡ. Καὶ τί τάχα δύναμαι νὰ φοβηθῶ παρὰ τοῦ Παφνουτίου;

ΕΥΘ. Παρά τούτου μὲν οὐδέν, παρὰ τοῦ καλογήρου ὅμως πολλά. Πᾶς καλόγηρος, φίλε μου, ἔχει νὰ ἐξυπηρετήσῃ συμφέροντα τοῦ σωματείου εἰς ὃ ἀνήκει· ἐνδεχόμενον δὲ τὸ σωματεῖον νὰ ὀρέγηται ἵνα σαγηνεύσῃ τὸν υἱόν σου, ἥτοι τὴν περιουσίαν σου, ὡς πιμελῇ ἄγραν. Μ' ἐννοεῖς ἤδη;

ΕΥΤΡ. Ἡ καλογηροφοβία ὑφ' ἧς, Εὐθύμενες, δεσπόζουσαι πλάττει ἐν τῇ φαντασίᾳ σου χιμαίρας αἵτινες μικρὰν πιθανότητα ὑποστάσεως ἔχουσιν. Πράγματι δὲ, ἄνθρωποι, οἱ καλόγηροι, οἵτινες περιφρονοῦσι πολλάκις ἄσμενοι, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, κεκτημένον πλοῦτον καὶ ἀξιώματα, ἐνίοτε δὲ καὶ περιφανὲς προγονικὸν ὄνομα, ὅπως ζήσωσι λησμονημένοι ἐν τινὶ γωνίᾳ τῆς γῆς βίον λιτὸν καὶ ἀπέριττον, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἐποφθαλμιῶσιν ἐπὶ τῆς τῶν ἄλλων περιουσίας; Τὸ μόνον τῶν τοιοῦτων σφάλμα εἶνε, φίλε μου, ὅτι διὰ τῆς ῥασοφορίας ἀποφεύγουσι τὴν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ὡς πολιτῶν, ὑποχρέωσιν.

ΕΥΘ. Εἴθε νὰ ἦτο τοῦτο μόνον! Ἐντούτοις, παρατρέχων ἐὰν ἔχωσι δίκαιον ἢ οὐ, περιφρονοῦντες, καθ' ὑμᾶς, τὰ περὶ ὧν ἐμνήσθητε πράγματα, ἅτινα παρὰ τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις θεωροῦνται ὡς τίμια, καὶ ἂν, εἴ ποτέ τις ὥρθη χαίρειν τοῦτοις προσειπὼν χάριν τοῦ ἀναχωρητισμοῦ, ὁ τοιοῦτος δὲν ἦτο θυμὰ μᾶλλον ἢ ἀληθὲς καλόγηρος, ἀντερωτῶ. Πῶς εἶνε δυνατόν λοιπὸν τότε οἱ καλόγηροι νὰ εὕρηνται πολλάκις ὑψηλὰ περιβεβλημένοι ἀξιώματα, ἄβρως καὶ μεγαλοπρεπῶς διαιτώμενοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ σημαντικὰς περιουσίας κεκτημένοι;

ΕΥΤΡ. Τὰ ποῖα ἀξιώματα, τὰ ἐκκλησιαστικά; Ἀλλ' εἰς ταῦτα, ἀγαθέ μου, προχειρίζονται κατὰ προτίμησιν λαϊκῇ ψήφῳ, ὡς ὑποκείμενα αὐστηροτέρων ἡθῶν καὶ ἅτινα, ἀπηλλαγμένα οἰκογενειακῶν φροντίδων καὶ συμφερόντων, καθὼς ἄγαμα, δύνανται νὰ ἀγρυπνῶσι φυλάσσοντα ἀφιλοκερδῶς καὶ ἀπερισπάστως τὴν ποίμνην. Ἡ μετὰ τινος ἄλλως τε ἐπιφανείας εὐπρέπεια τῆς διαίτης ἐπιβάλλεται αὐτοῖς ὑπὸ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς κοινωνικῆς περιωπῆς των, καὶ τοῦ τῆς θέσεως αὐτῶν συμφέροντος. Ἡ δὲ μομφὴ φιλοχρηματίας, δυναμένη νὰ προσαφθῇ εἰς τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα, οὐδαμῶς κηλιδοῖ τὰς τῆς ὁλότητος τάσεις.

ΕΥΘ. Ξενοτρόπους τῇ ἀληθείᾳ ὀρέξεις ἀποδίδεις εἰς τὸν

λαόν, εἰς οὗτος τοὺς ἀναβιβάζει εἰς τὰ ἀξιώματα, ὅπως τοὺς ἀναγκάσει ν' ἀποβάλλωσι τὴν τοῦ βίου ἀφάνειαν, τὴν τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἀσημότητα, τὸ εὐτελές καὶ τραχὺ τῆς διαίτης, τὸ ἀκτῆμον, πᾶν ὅ,τι ἐνὶ λόγῳ χαρακτηρίζει κατ' οὐσίαν τὸν μοναχόν· ὅπως τοὺς ἀποκαλογηρεύσῃ δηλαδὴ.

ΕΥΤΡ. Ἐγὼ, Εὐθύμενες, ἀπασχολήσας ἀπάσας τὰς τῆς ἀνδρικῆς μου ἡλικίας διανοητικὰς δυνάμεις περὶ τὴν τῶν στρατιωτικῶν μέριμναν, δὲν ἐφρόντισα ποτὲ νὰ μελετήσω ἐπισταμένως τὸ καλογηρικὸν ζήτημα· ὥστε κατανοῶ, ὅτι πρόκειται ἤδη νὰ μοὶ διανοίξῃς τοὺς ὀφθαλμούς.

ΕΥΘ. Ὁ λαὸς προτιμᾷ, λέγεις, τοὺς μοναχοὺς ὡς ἀγάμους· πλὴν τί τὸ ὄφελος; Οἱ μοναχοὶ δὲν κατεβιβάσθησαν μεταξὺ ἡμῶν διὰ σπειρίδος, ὥστε νὰ ὦσι τοῖς πᾶσι ξένοι, ἀλλ' εἶνε καὶ οὗτοι υἱοὶ γονέων, ἀδελφοὶ ἀδελφῶν, ἰδίως δὲ θεῖοι ἀνεψιῶν. Συνήθως ὅταν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξασκήσωμεν, ἀπορίᾳ ἰδίων τέκνων, τὴν πρὸς τὸν τοῦ ἀτόμου ἡμῶν συνεχισμὸν ἐμφυτον στοργῆν, ἡ τοῦ ὀργανισμοῦ αὕτη ἀνάγκη δὲν παραγράφεται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ καρδίᾳ, ἀλλὰ μεταβιβάζεται πρὸς τὰ ὄντα ἐκεῖνα, ὡς πρὸς ἃ, λόγῳ κατιούσης συγγενείας, ἐπέχομεν θέσιν πατρός. Ἐντεῦθεν ἄρα ὁ νεοπισμὸς, καὶ ἡ μακρὰ οὐρὰ πειναλέου συγγενολογίου ἧτις ἀκολουθεῖ τοὺς τοιούτους, μοναχοὺς εὐφημουμένους, ἅμα ὑψωθέντας εἰς τὸ ἀξίωμα· συγγενολογίου ὅπερ εἰς τὸ ἐξῆς τρέφεται ἐκ τῶν σπαρχυμάτων τῆς ποίμνης. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ ἀξιώματούχων μετὰ τόσης ζέσεως ἐπιδιωκόμενου βιοπορισμοῦ, ὅστις ἐπὶ τέλους ἐκτρέπεται εἰς τὸ τῆς φιλοκερδεΐας ἀκόρεστον πάθος, ὅπερ, βοηθείᾳ τῆς ἀείποτε συμπαροδευούσης αὐτῷ φειδωλίας, μεταβάλλει οὐκ εἰς μακρὸν πολλὰ ῥάσα εἰς ἀληθεῖς σάκκους ὑπερπύρων.

ΕΥΤΡ. Σὲ διακόπτω, φίλε μου. Νομίζω ὅτι δὲν εἶχες χρεῖαν τόσης συλλογισμοῦ περιαγωγῆς, ὅπως ἀποδείξῃς τὸν παρὰ τοῖς καλογήροις ὑφιστάμενον συγγενισμὸν, ἀφοῦ οὗτος ἀνακηρύσσεται ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων ἐπιδεικτικῶς. Πράγματι δὲ, ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἔχουσι οἰκογενειακόν τι ὄνομα, ἐν μοίρᾳ καρὸς τιθέμενοι τὸν κανόνα καθ' ὃν, ἀλλαζωνυμοῦντες σὺν τῇ κουρᾷ, ἀπαλλοτριοῦνται οὕτω τῆς τέως

κοινωνικῆς αὐτῶν ἀτομικότητος σὺν ταῖς συγγενείαις αὐτῆς, ὀνοματολογοῦνται κατὰ δυωνυμίαν, προστιθέντες παρὰ τῷ καλογηρικῷ καὶ τὸ οἰκογενειακὸν αὐτῶν ἐπώνυμον.

ΕΥΘ. Ὅρθῃ παρατήρησις. Ἐξακολουθῶν πλὴν τί νὰ εἴπω περὶ τῆς ἀτασθάλου φυσιώσεως τῶν περὶ ὧν πρόκειται ὑποκειμένων; Ὁ πεφροντισμένης ἀγωγῆς εὐμοιρήσας ἄνθρωπος διδάσκεται παιδιόθεν ἐπὶ τίσι πράγμασι δύναται νὰ σεμνύνηται δικαίως, καὶ ποῖα νὰ θεωρῇ ὡς κουφονοίας κόρυζαν. Ἔτι δὲ, ποῖον εἶνε τὸ μεταξὺ ἐξευτελισμοῦ καὶ ὑπεροψίας ἀκριβὲς ὄριον. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τοὺς ὀψιτύχους τούτους, αἱ ταπειναὶ διακονίαι εἰς ἃς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καθυποβάλλονται, ἀποτελοῦσι τὴν ζύμην τὴν τὸ φύραμα αὐτῶν ἐξογκοῦσαν εἰς ἑпарσιν ματαιότητος. Ὡστε, κατὰ γενικὸν κανόνα, ἡ ἀλαζονεία μετὰ τῆς ἐρασιχρηματίας εἰσὶν οἱ δύο πόδες, οὕτως εἶπεν, ἐφ' ὧν ἵσταται ἡ τῶν μνησθέντων ἠθικὴ ἀτομικότης.

Διαπορῶν ἔπειτα ἐρωτᾷς, ποῖα ἀξιώματα, τὰ ἐκκλησιαστικά; Ὡσεὶ ἠγνόεις, ὅτι δι' αὐτῶν τὸ καλογηρικὸν σύστημα ἐπεδίωξεν ἀνέκαθεν τὸν τῆς ἀπολυτωτέρας, καθὸ ἀνευθύνου, τῶν τυραννίδων, τῆς θεοκρατικῆς δηλαδὴ νοσφισμὸν. Ὡσεὶ ἠγνόεις, ὅτι τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον ἐν τῷ ἀγῶνι ἐν ᾧ πρὸ τοσούτων ἡδὴ αἰώνων ἐγκαρτερεῖ, οὐχὶ ἄτρωτον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ τῇ ἀληθείᾳ, κατὰ τῶν παρεισάκτων τούτων τῆς ἐξουσίας μνηστήρων, μόλις ἵσταται, στηριζόμενον ὑπὸ κοινωνίας, ἀκολουθούσης ὡς πρὸς τοῦτο παναρχίας ἰδεῶν ἕξεις. Καὶ δὲν βλέπεις τοῦλάχιστον, ὅτι εἰς ὅσα μέρη τοῦ Κράτους ἐγκατέστη ἡ ἐτερόδοξος Κυβέρνησις παρέδωκεν ἀμέσως, ὡς εἰς ἀνεγνωρισμένους ὑποψηφίους καὶ νομίμους ἐπικλήρους, τὴν ἐπὶ τῶν χριστιανῶν σατραπείαν τοῖς καλογήροις; Ὅπερ δὴ ἐγὼ ἀναλογιζόμενος βιάζομαι νὰ συμπεράνω, ὅτι ἡ μελανείμων φρατρία ὑπούλως μὲν, ἐπίτηδες ὅμως παρέβλεψε ν' ἀνατραπῇ ἡ ἀπὴν, ὅπως, καιροῦ ἐν τῇ ταραχῇ λαβομένη, δράξηται τῶν ἡνιῶν. Ἐκ τῶν εἰρημένων μοι λοιπὸν ἐξάγεται, ὅτι ἡ μὲν τοῦ λαοῦ ψῆφος, εἴαν ψῆφος ὑπάρχη, ὅπερ χαρίζομαι σοι, εἶνε ἀπόνηρος, ἡ δὲ περιαδομένη ἀφιλοδοξία καὶ ἀφιλοκέρδεια τῶν μοναχῶν καταχθόνιός τις μᾶλλον σκευωρία.

ΕΥΤΡ. Καὶ ἤδη τί θέλεις, Εὐθύμενες; Ἐπειδὴ καλόγη-
ροὶ τινες ἔχουσι καὶ οὗτοι ὡς ἄνθρωποι τὰ ἐλαττώματά των,
ἢ καὶ ὁλόκληρος ἡ ὁμάς τὰ ἐαυτῆς, ἀπαιτεῖς τάχα ν' ἀπο-
σπάσωμεν τοὺς πώγωνας ὅλων τῶν καλογήρων ἢ νὰ παρα-
δώσωμεν τῷ πυρὶ τὰ μοναστήρια, ἐνθα τόσα κοινωνικά ναυά-
για εὐρίσκουσι καταφύγιον, καὶ ἅτινά εἰσι τὰ φυτώρια τῶν
καθ' ἡμᾶς γραμμάτων;

ΕΥΘ. Οὐδὲν τούτων. Ὁ τῶν μονῶν ἀρχικὸς προορισμὸς
ἦτο ν' ἀπομακρύνωσι τῆς κοινωνίας τὸν τέως περιβομβοῦν-
τα αὐτὴν ἐσμὸν τῶν ἀγάμων κηφήνων. Κακῇ πλὴν μοίρᾳ
ἡ κατάχρησις τὰς μετέτρεψεν εἰς ἐστίας αἵρεσιακῶν τοῦ συ-
στήματος ἀξιώσεων καὶ καταγώγια τῆς ὁκνηρίας. Πράγμα-
τι δὲ, ἐν αὐταῖς πάντες οἱ ἐκ τοῦ χύδην ὄχλου διὰ φυγο-
γοπονίαν λιμώττοντες εὐρίσκουσιν, ἐπὶ μόνῳ τῷ τῆς ἀγα-
μίας ὄρω καὶ ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς τυφλὰ τοῦ συστήμα-
τος ὄργανα, σχετικὴν τινα εὐζωίαν καὶ πλήρη ἀνάπαυσιν,
ἐνῶ διὰ πάντα εὖ ἡγμένον ἄνθρωπον καὶ τὴν ἑξὶν καθάριον
ἢ ἐν ταύταις ὀσπριοφαγία καὶ φθειρίασις καθισῶσι τὴν κοι-
νοβιακὴν ὑπαρξίν ἀφόρητον. Προσέτι οἱ πολύωροι ἐκκλησια-
σμοὶ, εἰσαχθέντες ἐν ταῖς μοναῖς ὅπως ἀπασχολήσωσι τὰς
ἡμέρας τοσούτων ὄντων ἀργούντων κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ
τὸ πνεῦμα, εἶνε ἐπαχθεῖς τῷ μὴ ὁκνοῦντι νὰ διέλθῃ ταύ-
τας ἐπωφελέστερον.

Ὅσω πάλιν διὰ φυτώρια γραμμάτων, τίς φθόνος; Ἐ-
χέτωσιν τὰ κοινόβια τὴν τιμὴν τῆς συναξαριστικῆς καὶ ἀ-
κολουθιογραφικῆς ἐωλοκρασίας, δι' ὧν ἀντικατέστησαν ἐν
τοῖς παλιμψήστοις πολύτιμα τῆς προγονικῆς ἡμῶν σοφίας
συγγράμματα. Ἡ τῆς ἀχρηστίας κόνις καὶ οἱ σῆτες ἐκδι-
κῆσουσι τὴν πρὸς τὰ γράμματα τηλικαύτην τῶν μοναχῶν
ἀσέβειαν! Δὲν ἀπαιτῶ λοιπὸν νὰ ἐμπρήσητε τὰ μοναστή-
ρια, ἀλλὰ νὰ μεταρρυθμίσητε αὐτὰ οὕτως, ὥστε ἐν αὐτοῖς
νὰ εὐρίσκωσι πράγματι καταφύγιον ἅπαντα ἀνεξαίρέτως
τὰ κοινωνικά ναυάγια, καὶ οὐχὶ, ὅπως νῦν, τὰ ζωόφυτά μό-
να. Προπάντων δὲ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ μεταβάλλωνται, ἐκ-
τρεπόμενα τῆς ὡς κοινωφελῶν ἰδρυμάτων τροχιᾶς αὐτῶν,
εἰς ἀληθῆ ἐργαστήρια ἀντικοινωνικῶν τάσεων. Τὴν δὲ κα-
λογηρικὴν ὑπὴν, ἥτις πολλάκις, εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ,

ἀντὶ παρθενικῆς ἀγνότητος ἀπόζει κινάβρας, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἱεροποιῇτε γελοίως, μορμολυττόμενοι ταύτην κατὰ λόγον τῶν διαστάσεών της, καὶ μοὶ εἶνε ἀδιάφορον ἐὰν ἐκτίλητε ἢ μή.

ΕΥΤΡ. Βλέπω, ἀδελφε, ὅτι διεξῆλθες ἀληθὲς κατὰ τῶν καλογήρων κατηγορητήριον· ἐλησμόνησας ὅμως φαίνεται, ὅπως τοῦτο ἀποβῇ πλήρες, ν' ἀναφέρῃς τι καὶ περὶ ἀγαμίας.

ΕΥΘ. Ἐὰν ἐγνώριζον, ὅτι δὲν ἤθελον καταχρασθῇ τῆς ἀνοχῆς μεθ' ἧς μέχρι τοῦδε με. ἡκροάσθης, ἤμην πρόθυμος....

ΕΥΤΡ. Ζητῶ συγγνώμην, φίλε. Ἐπεθύμουν, ἐὰν ἦτο δυνατόν, ν' ἀναπτύξω πρῶτος ἐγὼ τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ιδέας μου, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μ' ἀκούσης εὐμενῶς.

ΕΥΘ. Ὅποτε οἱ πρεσβύτεροί μου ὁμιλῶσιν, εἰμὶ πάντοτε προδιατεθειμένος, τὸ γνωρίζεις, Στρατηλάτα, ν' ἀκροῶμαι εὐλαβῶς τὰς ιδέας των.

ΕΥΤΡ. Ἐν πρώτοις οὖν θεωρῶ, ὅτι ἡ κοινωνικὴ κατάστασις ὑπάρξῃ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, εἶνε κατάστασις ἀπορρέουσα ἐκ φυσικοῦ προορισμοῦ· διότι παρατηρῶ, ὅτι ἐν τῇ περὶ ἡμᾶς φύσει ὁ τοῦ προορισμοῦ κανὼν οὐδαμοῦ ποτὲ παρεβιάσθη, ὥς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκτρεπόμενος τούτου, νὰ γείνη κοινωνικὸς ἀπὸ μὴ ταιούτου. Εἶνε ὅθεν κατάστασις φυσική. Ἐντεῦθεν πλεῖστα ὅσα τῆς τοιαύτης καταστάσεως φαινόμενα, ἐν οἷς καὶ ἡ ἀγαμία, δὲν εἶνε ἀνωμαλία, ἀλλ' ἀναγκαῖα τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως συνέπειαι. Ἡ ἀγαμία ἄρα εἶνε καὶ αὕτη φυσικόν τι. Ὅντως δὲ, τί ἤθελε γείνει ἡ κοινωνία ἐὰν δὲν ἀπέκλειε τοῦ γάμου, π. χ. τοὺς λεπρούς; Ἐπειτα ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ γάμου δὲν ἐπιδιώκει ἀπλῶς τὴν ζωϊκὴν παραγωγὴν, ἀλλὰ τὴν παραγωγὴν ἀνθρώπων, δι' ἣν ἀπαιτοῦνται κεφάλαια, ὥστε ὁ στερούμενος τούτων δέον ν' ἀπέχη ταύτης. Εἶδεμὲν, ἀναγκαζσμένης τῆς κοινωνίας ν' ἀναπληροῖ τὰς τῶν ἀτόμων ἀνικανότητας, καταστραφῇσεται μετ' οὐ πολὺ ἐν αὐτῇ ἡ οἰκονομικὴ ἰσορροπία. Παραλείπω ἄλλως τε, ὅτι καὶ αὕτη ἀπλῶς ἡ ζωϊκὴ παραγωγὴ ὀφείλει ἐκάστοτε καὶ ὅπωςδῆποτε νὰ ἦνε ἀνάλογος τῶν ὑλικῶν μέσων ὅσα ἡ κοινωνία διαθέτει.

ΕΥΘ. Σύμφημι ὡς πρὸς ταῦτα.

ΕΥΤΡ. Σκέπτομαι τοίνυν, ὅτι ἐὰν ἄνθρωπός τις, θεωρῶν

τὴν πολιτείαν ὡς οἰκογένειαν ἧς ὀφείλει νὰ ᾔηνε τὸ στήριγμα, πείθεται, ὅτι μένων ἄγαμος δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πολλῶ πλειότερον στηρίζων ἐν αὐτῇ τὰ ἤδη ὑφ' ἐστῶτα ὑποκείμενα παρ' ὅσον ἤθελεν ὠφελήσῃ τεκνοποιῶν αὐτὸς, ὁ τοιοῦτος εἶνε ἀξιεπαινος. (1) Προσέτι, ἐάν τις συνάψῃ γάμον πρὶν ἀναμετρήσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ καὶ ἴδῃ ὅτι εἶνε ἱκανὸς νὰ παραγάγῃ ὄντα, ἂν οὐχὶ ἀνώτερα τῆς ἐκ τοῦ κοινωνικῆς θέσεως, ὅπως χάριν τῆς τοῦ γένους προστελειώσεως ὀφείλει, τοῦλάχιστον ὅμως ἀντάξια τῆς ἐν λόγῳ θέσεως, ὁ τοιοῦτος εἶνε ἐξώλης λυμεὼν τῆς κοινωνίας.

ΕΥΘ. Εἶνε βεβαίως, τίς τὸ ἀρνεῖται;

ΕΥΤΡ. Καὶ δὴ συμπεραίνω, ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἀγαμία εἶνε καὶ αὕτη ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς πειθαρχικαῖς δέλτοις τῆς φύσεως, ὁ κοινωνικὸς ἄνθρωπος ὀφείλει, οὐχὶ μόνον ἀφορῶν εἰς παμπόλλας βιωτικὰς περιστάσεις νὰ ἐπιβάλλῃ ταύτην ἐαυτῷ, ἀλλ' ἔτι καὶ ν' ἀνέχῃται καὶ ἐπιδοκιμάζῃ μάλιστα αὐτὴν ὑφ' ἱσταμένην παρὰ τοῖς ἄλλοις, καὶ ὅτι οἱ καλόγηροι ποιοῦσιν ἐξαίρετα ἀπέχοντες τῶν ἐγκοσμίων.

ΕΥΘ. Ἐπικροτῶ, Στρατηλάτα, τοῖς σοῖς περὶ ἀγαμίας ἐπιχειρήμασιν· ἔχω ὅμως ἀντιρρήσεις τινὰς ὡς πρὸς ἓν τῶν τελικῶν συμπερασμάτων, ἃς παρακαλῶ ν' ἀκούσῃς.

ΕΥΤΡ. Καθὼς αἱ ἀρχαί σου, Εὐθύμενες, σὲ προδιαθέτουσιν, ὅπως εἶπες, ν' ἀκροᾶσαι εὐλαβῶς τὰς τῶν πρεσβυτέρων γνώμας, οὕτω καὶ αἱ ἐμαὶ μοὶ ἐπιτάττουσι νὰ παρέχω τοῖς νεωτέροις μου πλήρη ἐλευθερίαν λόγου. Λοιπὸν σὲ ἀκούω.

ΕΥΘ. Φυσικὸν μὲν ἔνθεν χρῆμα ἡ τῶν παθῶν ὁρμή, φυσικὸν πλὴν ἔνθεν καὶ ἡ τούτων χαλιναγώγησις. Ἄλλ' ἐάν, καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, μηδενὸς δηλαδὴ πρὸς τὴν τεκνοποιεῖαν κωλύματος ὑπάρχοντος, αἴφνης ἄνθρωπός τις ἐπισπασάμενος τὰς ἡνίας ἀναχαιτίσῃ ἔμπεδον τὴν τῶν παθῶν φυσικὴν φορὰν, ὁ τοιοῦτος δὲν πρέπει ἄρα γε νὰ θεωρηθῇ ὡς λειποτάκτης τοῦ φυσικοῦ ἢ, ὅπερ ταῦτόν, τοῦ θεόθεν προορισμοῦ τοῦ; Καὶ νομίζεις τάχα ὅτι ὑπάρχει δια-

(1) Ἀξιεπαινοὶ εἶνε οἱ ἐκ τῶν ἱερῶν μέιναντες ἄγαμοι, ἐπὶ τῷ ὄρω ὅμως τοῦ νὰ θεωρῶσιν ὡς μόνην αὐτῶν οἰκογένειαν τὴν κοινωνικὴν ὁλομέλειαν.

φορά τις μεταξὺ ἐκατέρου τῶν πρὸς στείρωσιν ἀκρωτηριασμῶν, τοῦ ἠθικοῦ δηλονότι καὶ τοῦ σωματικοῦ ;

ΕΥΤΡ. Οὐδεμία τις, εἰμὴ ὅτι, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐγκαταλιμπάνεται εἰς τὸ λογικὸν ὃν ἡ τῆς αὐτοπροαιρέσεως ἀξία, ἐνῶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἐπιβαλλομένης αὐτῇ τῆς στειρώσεως βία, ἡ ἀξία αὕτη ἐκμηδενίζεται.

ΕΥΘ. Εἶεν· ἀλλ' ὥς πρὸς τὰς συνεπείας ἀνατρεπτικὰς διὰ τὴν κοινωνίαν, ὅταν ἡ στείρωσις ἀνακηρύσσεται ὡς δόγμα ψυχικῆς σωτηρίας, οὐδεμία βεβαίως. Ἦδη, ἐπειδὴ ἡ σωματικὴ αὐτοκτονία συνεπάγεται, κατὰ τὴν θρησκείαν μας, τὴν ψυχικὴν ἀπώλειαν, ἡ δὲ στείρωσις, ὅταν οὐδένα λόγον ὑπάρξεως ἔχη εἰμὴ τὴν τῆς σαρκὸς ἀπόλυτον ἀπάρνησιν, εἶνέ τις αὐτοκτονία τοῦ γένους, ἔπεται ὅτι ἡ τοιαύτη στείρωσις μὴ οὔσα, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀνθρωποσωτήριος, οὐδὲ ψυχοσωτήριος εἶνε. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν ἡ καλογηρικὴ συνθήκη ὑπάρξεως, ἡ ὑπὸ τῶν ἀναχωρητῶν τούτων, οἵτινες ἀπαιτοῦσιν οὐχ ἥττον νὰ ἔχωσι τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, σεμνολογουμένη παρθενία καὶ ἰσάγγελος πολιτεία, ὑπ' ἐμοῦ δ' ἐγκαλουμένη μισογαμία καὶ κακοδαίμων βδελυρία, εἶνε ὀλέθριόν τι, ὅπερ ὤφειλεν, οὐχὶ ν' ἀνέχεται, ἀλλὰ νὰ τιμωρήσῃ μάλιστα ἀνηλεῶς ἡ κοινωνία διὰ τῆς ῥήτρας: «ὀφθαλμὸν ἀντ' ὀφθαλμοῦ», ἥτοι νυμφεύουσα τούτους ἅπαντας καὶ ὑπανδρεύουσα ταύτας ἀπάσας.

ΕΥΤΡ. Εὖγε, φίλε μου, δικαιοτάτα! Τόσω δίκαια, ὥστε οἱ πλείους καὶ αἱ πλείους τούτων καὶ τούτων, ἀναγνωρίζοντες ἴσως τὰ τῆς κοινωνικῆς εὐθυδικίας συνετὰ τέλη, θέλουσι παραδεχθῇ ἀγογγύστως τὸ ἐπιτίμιον. Ἐν τούτοις δὲν βλέπω αἱ θεωρίαι ἐν αἷς παρεκβάντες περιεπλάκημεν ποίαν σχέσιν δύνανται νὰ ἔχωσι μετὰ τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς ἐν ἀρχῇ τῆς συνδιαλέξεως ἐπρόκειτο. Μοὶ ἔλεγες, νομίζω, ὅτι ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ ἐποφθαλμιᾷ τὸ σωματεῖον τὴν παρουσίαν μου· μήτοι τάχα τῶν εἰς τοῦτο ἀνηκόντων ἀξιωματούχων τις, οὗς ἐχαρακτήρισας ὡς φιλοχρημάτους, θέλει νὰ σφετερισθῇ ταύτην;

ΕΥΘ. Ἐγὼ, ἐλέγξας τοὺς καλογήρους διὰ πάνυ βραχέων τινῶν ὡς μὴ ὄντας παντάπασιν ἀπηλλαγμένους, εἶτε ὡς ἄτομα εἶτε ὡς ὄμιλος, τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ ἰ-

δίως τῆς φιλοχρηματίας, ἠθέλησα νὰ σοὶ ὑποδείξω, ὅτι ἐνδεχόμενον αἱ τοῦ σωματείου τῶν ἀρχαῖ, χρώμεναι τῷ Παφνουτίῳ ὡς πειθηνίῳ ὀργάνῳ, νὰ προσπαθῶσιν ὅπως, υἱοθετήσασαι διὰ τῆς ῥασοφορίας τὸ τέκνον σου, ἐκβιάσωσιν οὕτως αὔριον τὴν περιουσίαν σου νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀνεγέρσεις καὶ προικοδοτήσεις μονῶν καὶ εἰς τὰ τούτοις παρὰ πλῆσια καλογηρικῆς ἀφιλοκερδείας ἀναλώματα.

ΕΥΤΡ. Δεινοτάτη τῶνόντι ἐπίνοια!

ΕΥΘ. Ἀδιάφορον ὑπάρχει ἔτι καιρός.

ΕΥΤΡ. Οἶμοι! Ἐὰν αἱ τοῦ Παφνουτίου ἰδέαι ἐρρίζωσαν ἤδη ἐν τῷ τοῦ μεираκίου πνεύματι, εἴθε νὰ μὴ ᾔνε τοῦ λοιποῦ ἀργά! Πλὴν πῶς νὰ ἐξοικονομήσω τὰ πράγματα; Ν' ἀποσύρωμεν τὸν Ἰωάννην ἀποτόμως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς βεβαίαις τῶν τοῦ Παφνουτίου διαβουλίων ἐνδείξεως, δὲν θέλομεν τὸ πράξει· διότι, οὐχὶ βεβαίως ἐγὼ, ἀλλ' ἡ γυνή μου φοβεῖται τὴν ἀμαρτίαν, καὶ τὴν τοῦ προσβληθησομένου οὕτω καλογήρου κατάραν. Τοῦτο ἄλλως τε, ἐὰν ὁ παῖς ἐνεστερνίσθῃ ἤδη τὴν τοῦ Ἀββᾶ διδασκαλίαν καὶ θέλει ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ, ἔσεται ματαία προφύλαξις, πλὴν ἐὰν τὸν κατακρατήσω σωματικῶς, ὅπερ δι' ἡμᾶς εἶνε ἐπαχθέστατον καὶ δὲν θέλομεν τὸ πράξει ποτέ.

ΕΥΤΡ. Δὲν εἶνε ἀνάγκη, νομίζω τῶν ἀποτόμων τούτων μέτρων, ὧν τινων οὐδ' ἐγὼ εἶμι φίλος. Δυνάμεθα ὅμως νὰ ἐπιτάξωμεν εἰς πιστόν τινα ὑπηρέτην, λόγῳ ὅτι ἡ τοῦ Ἰωάννου ὑγεία εἶνε ἀκροσφαλῆς, νὰ μὴ ἀπομακρύνηται πολὺ ἀπ' αὐτοῦ, ὅταν οὗτος ἐξέρχεται τοῦ σχολείου. Οὕτω δὲ καὶ ἡ τοῦ καλογήρου φιλοτιμία δὲν προσβάλλεται, καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸ παρὸν ἐξασφαλιζόμεθα, ὁ δὲ χρόνος διδάσκαλος.

ΕΥΤΡ. Διδάσκαλος ὅμως πτερωτὸς τὸν ὁποῖον δέον νὰ μὴ κατατρίβωμεν ἐπὶ ματαίῳ. Ὡστε αὔριον ἡμεῖς μὲν παραγγέλλομεν τῷ Δημητρίῳ νὰ παραμένῃ ἐν τῇ σχολῇ, ὅπως συνοδεύῃ ἐκάστοτε τὸν Ἰωάννην, σὺ δὲ, φίλε μου, μεταβλίνεις παρὰ τῷ Παφνουτίῳ. . .

ΕΥΘ. Ἐγὼ παρὰ τῷ Παφνουτίῳ; Θεὸς φυλάξοι!

ΕΥΤΡ. Ἄφες ἤδη τὰς ἀντιπαθείας σου. Μεταβλίνεις λοιπὸν παρὰ τῷ Παφνουτίῳ καὶ ψηλαφᾷς, οὕτως εἰπεῖν, τὴν

διάνοιαν αὐτοῦ· οὕτω δὲ ἅμα δυνηθῆς νὰ ὁσφρανθῇς τι, λαμβάνομεν μέτρα δραστηκώτερα.

ΕΥΘ. Καὶ ἐπὶ τίνι προφάσει νὰ μεταβῶ παρ' αὐτῷ;

ΕΥΤΡ. Ἐχεις ἀρκετὸν πνεῦμα, Εὐθύμενες, καὶ μὴ ὑποκρίνου τὸν ἀφελῆ. Ἡμεθα λοιπὸν σύμφωνοι.

ΕΥΘ. Θέλω πράξει τὸ κατὰ δύναμιν.

ΕΥΤΡ. Ἐξαίρετα! Ἀλλ' ἤδη τὸ προσκλητήριο ἐσήμα-
νεν· ἄγωμεν εἰς τὴν τράπεζαν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ ἐρειδόμενος ἐπὶ τινος τραπέζης
τρόπῳ ὑπνουμένου καὶ **ΜΑΘΗΤΗΣ**.

ΜΑΘ. (εἰσερχόμενος). Ἐξύπνησον, διδάσκαλε . . . (δει-
κνύων τὴν θυρίδα). Ἐξημέρωσεν.

ΠΑΦΝ. (ἐγχειρόμενος). Ἐξημέρωσεν; . . . Μὴ ἐκπλα-
γῆς, τέκνον μου, ἐὰν τοῦ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐγρηγοροῦν-
τος ἐν μετανοίᾳ ἡττᾶται τέλος τὸ σαρκίον (σβεκνύει τὸν
λύχνον). Σὺ μόνος προέλαβες ἐλθὼν ἢ εἶνε καὶ ἄλλοι μα-
θηταὶ ἔξω;

ΜΑΘ. Ἦμεθα ὀλίγοι.

ΠΑΦΝ. Ἐχει καλῶς, τέκνον μου. Ἀπελθε ἐν εἰρήνῃ, καὶ
ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἰωάννης εἰπέ τῷ νᾶ εἰσέλθῃ παρ' ἐμοί.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ μόνος.

ΠΑΦΝ. Ἰλάσθητί μοι, Κύριε, τῷ ὀκνηρῷ ἢ τοῦ ἁμαρ-
τωλοῦ κάρωσις μὲ κατέλαβε βαρεῖα. Μακάρια τὰ αὔλα
πνεύματα ἅτινα μήτε ὑπὸ πείνης, μήτε ὑπὸ δίψους, μήτε
ὑπὸ κοπώσεως καταβάλλονται, ἀλλὰ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας

καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὕμνοῦσι τὸν Δεσπότην ἡμῶν. Ἐγὼ δὲ δουλεύσω αὐτῷ ἐν πάσῃ μου δυνάμει, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. Καὶ προλεανῶ τὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁδὸν, ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Νόμου αὐτοῦ. Καὶ ἀπολακτίσῃ πᾶσαν τοῦ βίου χλιδὴν, καὶ πᾶσαν ἀνθρωπάρεσκον δόξαν, καὶ πάντα ἐν κεφαλαίῳ τὰ φθαρτὰ, χάριν τῶν τῆς μελλούσης μακαριότητος ἀκηράτων ἀγαθῶν. Ἰδίως δὲ τὸν πάσης ἀνομίας ὑποβολέα πλοῦτον.

Ὁ ἐπάρκτος πλοῦτος! Πασῶν τῶν κακιῶν, ἢ μᾶλλον πάντων τῶν παρ' ἀνθρώποις δεινῶν σὺ εἶ ὁ παραίτιος. Σὺ, τὸν μὲν πένητα ὠθεῖς ἐκάστοτε εἰς τὸ ψεῦδος, τὸν δόλον, τὴν κλοπὴν, τὸν φόνον· τὸν δὲ πλούσιον εἰς τὴν ἀκολασίαν, τὸν ἐγωῖσμόν, τὴν ὕβριν, τὴν ἀπανθρωπίαν. Καὶ ταῦτα οὐχὶ φυσικῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ κενοσπουδίας τινὸς ἀντικείμενον ὦν. Πράγματι δὲ, πᾶν ὀλίγα ἐφόδια εἶνε ἀναγκαῖα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως διανύσῃ τὸ βραχὺ τοῦτο τῆς ἐφημέρου ὑπάρξεως στάδιον. Ἀπλοῦν τι περιβόλαιον, ὅπως μὴ ῥιγοῖ, ὀλίγος ἄρτος, ὅπως διατραφῇ, καὶ πρόχειρόν τι ἐπιστέγασμα, ὅπως προφυλάξῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος δυσκρασίας, ταῦτα ἄρκοῦσιν. Πρὸς τί λοιπὸν ἡ τόση πλεονεξία; Ἄ, χάριν τῆς ἡδυπαθείας! Τῆς ἡδυπαθείας, ἥτις τὰ μὲν σώματα ἐκνευρίζει, τὰς δὲ ψυχὰς διαφθείρει.

Θέλεις, ὦ ἄνθρωπε, νὰ ὑγιάνῃς κατ' ἀμφοτέρα ταῦτα; Ἐλθέ μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ σκότη. Ἐκεῖ, ἡ μὲν στενότης τῆς κέλλης σου οὐ παρέξει ταῖς τῷ πλούτῳ συμπαρομαρτούσαις ἀθλιότησιν οἷον χῶρον εὐρίσκουσιν αὐταὶ ἐν τοῖς εὐρυθαλάμοις καταλύμασιν, ἵνα σοὶ γείνωσι σύνοικοι, ἡ δὲ τῆς διαίτης λιτότης ἀπαλλάξῃ σε πάσης μαλακίας, ἐνῷ στοιχειῶδες τι ἐργόχειρον θέλει σοὶ προσπορίζῃ, ἄνευ τοῦ τόσου βιοποριστικοῦ περισπασμοῦ, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀληθῶς ἀναγκαῖα. Προπάντων ὁμως ἐκεῖ εὐρήσεις τὴν προσευχὴν, τὸ λοῦμα τοῦτο ἐν ᾧ ἀποπλύνονται πάντες οἱ τῆς καρδίας σπύλοι· τὴν τοῦ πνεύματος ἀμβροσίαν· τὴν κλίμακα ταύτην τὴν ἀναβιβάζουσαν τὸν χαμαιπέτην βροτὸν εἰς τὰ ὕψη τῆς αὐλοῦ μεταρσιότητος. Ἐκεῖ τέλος, ἡ τῆς ἀτμοσφαίρας διαύγεια, ἡ τῆς ἐρημικῆς φύσεως μεγαλοπρέπεια, ἡ τῆς διανοίας νηφαλιότης, θέλουσιν ἐξάρει τὰς ψυχικὰς σου δυ-

νάμεις μέχρι τῆς περιωπῆς ἐκείνης, ἐν ᾗ καὶ μόνη εὔρηται ἡ γαλήνη τοῦ τε νοῦ καὶ τῆς καρδίας.

Ναί, Ἰωάννη, ἄγομεν εἰς Ἄθω. Ἐκεῖ ἔσονται σοι πάντα ταῦτα πρόγευσις τις τῆς μελλούσης μακαριότητος. Τὰ πάντα ἤδη συνεφωνήθησαν μετὰ τοῦ πλοιάρχου· ὥστε ἡ ὁλκὰς οὐδὲν ἕτερον σαλεύουσα ἐπὶ τῆς ἀγκύρας ἀπεκδέχεται ἢ ἀναπετάσῃ τὰ ἱστία, εἰμὴ φορόν τι πνεῦμα, ὅπερ καὶ τοῦτο χαρισθήσεται ἡμῖν ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα μέχρι τοῦδε πρὸς τὸ συμφερώτερον ἐξοικονομήσαντος. Ἐκεῖνος ὅστις ἡσυχάζοντα ἐν τῷ Ὄρει, ἔγειραι, μοι ἐπέταξεν, ἄπελθε εἰς τὴν Κωνσταντίνου, ὅπως μίαν τοῦλάχιστον ψυχὴν σώσῃς· Ἐκεῖνος ὅστις, ὡς θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, Κύριε, ὠδήγησε τὰ βήματά μου εἰς τὰ ἴχνη τοῦ φιλτάτου μαθητοῦ καὶ πνευματικοῦ τέκνου, ὅπερ εἰάν ἔμενεν ἐδῶ ἤθελε καταναλώσει τὰς ἡμέρας του ὡς σκώληξ ἐν τῇ ἰλύϊ. Ἐκεῖνος κατευοδώσει ἡμῖν μέχρι τέλους τὰ πάντα.

Ἐγὼ δὲ ἀρκεσθήσομαι εἰς τὴν τοῦ ὀνόματός Του δόξαν, καὶ τὸ κατόρθωμα λογισθήσεταιί μοι ὑπὸ τοῦ μισθαποδότου ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἀπέναντι τῶν τοσούτων ἀμαρτιῶν ὑφ' ὧν ἀποπνίγομαι ὁ δαίλαιος. Λέγω δὲ κατόρθωμα, σύγγνωθί μοι, Κύριε, μεγαλαυχοῦντι, ὅτι ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐπαίρομαι, διότι τὸ νὰ ἐλκύσῃ μὲν τίς τινα τῶν χυδαίων εἶνε εὐκοπον, καθόσον ὁ τοιοῦτος οὐδὲν ἔχων νὰ ἐγκαταλείψῃ ῥαδίως ἀκολουθεῖ· τὸ νὰ καταπείσῃ ὅμως τὸν μονογενῆ, τὸν τεθωπευμένον, τὸν ἄβρὸν γόνον μιᾶς τοιαύτης οἰκογενείας, ὅπως οὗτος θύσῃ ὄλβον, τιμὰς, φίλτρων γονέων, συμπάθειαν ἀνθρᾶς μνηστῆς εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἰδίας ἀπολυτρώσεως, δὲν εἶνε ἄθλος εὐκατόρθωτος.

Καὶ ἤδη μὲν εἶνε καιρὸς δοκιμασίας. Ὄταν δὲ, Ἰωάννη, καταστῇς χρόνου προϊόντος ἰσχυρὸς ἐν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀσκήσει, οὕτω δὲ διαλυθῇ πᾶς μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ Σατανᾶ δεσμός, καὶ ἐγερθῇ τεῖχος ἀνυπέρβλητον μεταξὺ σοῦ καὶ πάσης κοινωνικῆς συμπαθείας, τότε δύνασαι ἀκινδύνως νὰ ἐπιστρέψῃς ἐδῶ καὶ παραλαβὼν τὴν πατρώαν οὐσίαν, ἥτις πάντοτε σοὶ ἀνήκει, καὶ ἦν τινα ἄλλως ἤθελες σπαθήσει ἀνεμώλιον, νὰ μετέλθῃς ταύτην ψυχοσωτηρίως εἰς ἔργα θεοφιλῆ καὶ ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ὁμως μελέτω σοι νὰ γείνης κτί-

τωρ εὐαγοῦς τινος Μονῆς, ὅπως δώσης ἀφορμὴν νὰ λυτρω-
θῶσιν οὕτω πάμπολλαι μοναζόντων ψυχαὶ, καὶ εὐλογῇται
τὸ ὄνομά σου εἰς γενεάς γενεῶν. Ναί, οὕτω γενέσθω, Κύριε!
Ἄλλ' ἰδοὺ αὐτό; ἰδοὺ μοι τὸ σεσωσμένον τέκνον.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΙΩ. Εὐλόγει με, διδάσκαλε !

ΠΑΦΝ. Κύριος εὐλογήσαι σε, τέκνον. Καὶ τί νεώτερον ἀ-
παγγέλλεις ἡμῖν ἐκ τῶν οἴκοι; Σοὶ ἔδωσαν οἱ τίμιοι γονεῖς
τὰ ἀργύρια ἅτινα συνεθέμεθα νὰ ζητήσης ;

ΙΩ. Μάλιστα, πάτερ ἰδοὺ αὐτά.

ΠΑΦΝ. (λαμβάνων). Ἐχέτω δόξαν ὁ θεός, ὅτι καὶ τοῦ-
το τὸ τοῦ ναύλου ἄπορον ἐγένετο ἐκποδών. Ἐγὼ, γνωρί-
ζων ὅτι οἱ εὐλογημένοι γονεῖς τὰ πάντα χαρίζονται σοι, οὐ-
δόλως ἀμφέβαλλον, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ αἶτημα δὲν ἤθελον σοὶ
ἀρνηθῇ. Ἄλλ' εἶπέ μοι, τεκνίον, ἐζήτησας ἄρά γε τὰ χρήμα-
τα ἀπλῶς καὶ ἀναιτιολογήτως, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἐξηγηθῇς
εἰς τί ταῦτα ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν, ἢ μήπως μετῴληες
ἀπρεπῆ τινα πρόφασιν ;

ΙΩ. Ἐὰν ἐζήτουν ταῦτα ἀναιτιολογήτως ἦτο φυσικώτα-
τον νὰ μ' ἐρωτήσῃ ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ, πρὸς τίνα σκοπὸν
εἶχον ἀνάγκην τοσούτου ποσοῦ διὰ μιᾶς ἐνόμισα λοιπὸν
φρονιμώτερον νὰ προλάβω τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν, προφασι-
ζόμενος, ὅτι ἐπεθύμουν τάχα δι' αὐτῶν νὰ συντρέξω τοὺς
τῶν συμμαθητῶν μου ἀποριωτέρους, ὅπως ἀγοράσωσι βιβλία
τινὰ δαπανηρὰ τὴν τιμὴν.

ΠΑΦΝ. Ἀμαρτία μεγάλη εἶνε, ἀγαπητέ, τὸ νὰ ψεύδῃται
τις οὕτως.

ΙΩ. Τοσούτῳ μᾶλλον, πάτερ, καθόσον σοὶ ἐξομολογοῦμαι,
ὅτι ἐψεύσθην διττῶς· διότι, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ καταστή-
σω τὴν αἶτησιν εὐπαραδεκτοτέραν, ἤμαρτον προσθέσας, ὅτι

ἡ πρόφασίς μου ἦτο δῆθεν καὶ μὲ τὴν γνώμην τῆς δσιότητός σου.

ΠΑΦΝ. Ἐγὼ σοὶ εἶχον ὑποδείξει ἀπλῶς, ὅτι, ὅπως ἀναχωρήσωμεν, ἦτον ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν τὰ διὰ τὸν ναῦλον ἀναγκαιοῦντα χρήματα, καὶ σοὶ ὑπέβαλον τὴν ἰδέαν νὰ ζητήσης ταῦτα παρὰ τῶν γονέων σου, ἐπαφίνων εἰς σὲ τὴν διάκρισιν τοῦ τῆς αἰτήσεως καταλληλοτέρου τρόπου. Ἐὰν ὁμως ἐγνώριζον, ὅτι πρὸς τοῦτο ἤθελες μεταχειρισθῇ τοιαύτας ἀπάτας, προετίμων νὰ μὴ λάβωμεν τὰ χρήματα.

ΙΩ. Ἀλλὰ τότε πῶς ἠθέλομεν πράξει;

ΠΑΦΝ. ἠθέλομεν περιμείνειν ἐωσότου ἡ θεία Πρόνοια ἐξοικονομήσῃ ταῦτα ἄλλοθεν. Πλὴν ἤδη ὑπομονή· ὃ γέγονε, γέγονεν. Εἶπέ μοι ὁμως καὶ τοῦτο· ἐδέχθησαν ἄρά γε οἱ γεννήτορες τὴν τῆς ἀγορᾶς βιβλίων πρόφασιν ἀνυπόπτως, ἢ μήπως ἐφάνησαν διστάζοντες;

ΙΩ. Κατ' ἀρχὰς μὲν προθύμως μάλιστα συγκατετεθησαν· περὶ μεσημβρίαν ὁμως τῆς χθὲς μοι ἐφάνησαν ἀκριβολογούμενοι κρύφα τὰ καθ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ θείου μου Εὐθυμένους, καί....

ΠΑΦΝ. Τοῦ Εὐθυμένους;

ΙΩ. Μάλιστα.

ΠΑΦΝ. Συνεργία τοῦτο τοῦ μισοκάλου, τέκνον. Ὁ τῆς τῶν ψυχῶν ἡμῶν σωτηρίας πολέμιος, ὃ τὰ πάντα πρὸς τὴν τούτων ἀπώλειαν τεχναζόμενος, παρενέθετο ἐν τῇ ὁδῷ ἡμῶν ἀνίσχυρον πρόσκομμα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Γνωρίζω ἐγὼ τὰς τοῦ θείου σου ἰδέας ἐκ φήμης· εἶνε ἐκ τῶν Ἑλληνιζόντων. Ὁ τῆς πλάνης ἀρχηγὸς καὶ μωρόσοφος Σατὰν ἐνέπλησε τὴν κεφαλὴν τῶν ἀντιθέων τούτων ἀλλοκότων καὶ βλασφημῶν τινῶν ἰδεῶν. Δοξάζουσιν οὗτοι, ὦ τῆς μωρίας! ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἕτερόν ἐστι, ἢ τὸ ἐλεεινὸν τοῦτο σαρκίον, γεννώμενον ἐπὶ τῆς γῆς οὐχὶ δι' ἄλλο τι, εἰμὴ ὅπως μετ' ὀλίγον παραδοθῇ τοῖς σκώληξι καὶ τῇ σήψει. Δοξάζουσιν ὅτι, τὸ νὰ περιφρονήσῃ τις τὴν ὕλην καὶ γενόμενος ἀνώτερος αὐτῆς διαβιώσῃ μοναδικῶς ἐν παρθενίᾳ, ἐν ἀγνεΐᾳ, ἐν πνεύματι τέλος, εἶνε πρᾶξις ἀντικοινωνική. Οἰκτείρουσιν ἐπομένως καὶ περιφρονοῦσιν ὡς σαλοὺς τοὺς διὰ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος κεκοσμημένους.

Οὐχί, Εὐθύμενες, ὁ πνευματικὸς βίος, ἀλλ' ἔμπαλιν ὁ ὑ-

λισμός ἀποσυντίθησι τὰς κοινωνίας. Καὶ πράγματι, εἶπέ μοι, τίς κατέστρεψε τὰς ἐλληνιζούσας κοινωνίας; Οὐκ αὐτὸς οὗτος ὁ ὕλισμος ᾧ ἐδούλευον; Ἐπειτὰ αἱ τῶν ἀϋλοφρόνων ἡμῶν ἀρχαὶ δὲν ἀποκηρύττουσιν ὡς ἀπολύτως ἐναγῇ τὸν συζυγικὸν καὶ ἐπομένως τὸν κοινωνικὸν βίον· μηδαμῶς. Πεποίθαμεν ὅμως, ὅτι κοινωνία τις, ὅπως στριχθῇ ἐν τῇ ἀρετῇ, εἶν' ἐπάναγκες νὰ ἐξουθενίσῃ σχεδὸν τὸν σαρκικὸν ἄνθρωπον. Συνεπῶς δὲ θεωροῦμεν τὸν ἀναχωρητικὸν βίον ὡς τὸ ἄωτον, ὡς τὴν ἄκραν ἑκφρασιν τῶν ἀνθυλικῶν τῆς κοινωνίας τάσεων. Ἀλλ' ἐάσωμεν, φίλτατον μαθήτευμα, τοὺς τῇ φιλοσοφικῇ ἀφροσύνῃ ἐπομένους ἐν τῇ τοῦ ὕλισμοῦ πλάνῃ ἣν προείλοντο, ἡμεῖς δὲ διὰ τῆς ἰσαγγέλου πολιτείας ἐπαρθώμεν εἰς σφαῖρας ὑψηλοτέρας. Γενώμεθα δηλαδή ὅλοι πνεῦμα, ὅπως ἀπαλλαγῶμεν τῶν τῆς σαρκὸς παθῶν καὶ παρεκτροπῶν, αἵτινες εἰς οὐδὲν ἕτερον φέρουσιν ἐπὶ τέλους, εἰμὴ εἰς ἀλγεινὸν μετάρμελον, βύοντες τὰ ὦτα εἰς τὰς τυχὸν τῶν ἐλληνιζόντων σοφιστικὰς εἰσηγήσεις.

ΙΩ. Αἱ ἀπὸ τοσοῦτοῦ σοφώταταί σου διδασκαλίαι, ἀξιόγαστε Πάτερ, ἐδραίωσαν ἤδη ἀρκοῦντως ἐν τῷ πνεύματί μου τὴν τῆς σωτηρίας μου ἰδέαν, ὥστε τοῦ λοιποῦ οὐδεμία ἄλλη εἰσήγησις δύναται, θεοῦ σκέποντος, νὰ εὕρῃ λαβὴν τινα ἐπ' αὐτοῦ. Ὡς πρὸς τοὺς γονεῖς μου ὅμως ἢ τοῦ θεοῦ μου ἐπιρροή μ' ἐμβάλλει εἰς ἀμηχανίαν.

ΠΑΦΝ. Οἱ γονεῖς σου, τεκνίον, παιδιόθεν ἀνετράφησαν ἐν τῇ εὐσεβείᾳ, ὥς ἤδη ἐν ἡλικίᾳ διατελοῦσιν οὐδεὶς φόβος μὴ παραπεισθῶσιν.

ΙΩ. Δὲν ἐννοῶ τοῦτο, ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως τῇ ἐκείνου εἰσηγήσει μᾶς διαχωρίσωσιν.

ΠΑΦΝ. Καὶ ἐπὶ τίνων διδομένων στηρίζεται ἡ τοιαύτη σου ὑπόνοια;

ΙΩ. Σοὶ εἶπον ὅτι χθὲς περὶ μεσημβρίαν καὶ τὴν δείλῃν ἐφαίνοντο συνδιασκεπτόμενοι μετὰ τοῦ θεοῦ μου Εὐθυμένους, σήμερον δὲ τὸ πρῶτ' αἴφνης παρήγγειλαν εἰς τὸν παῖδα, ὅστις συνήθως μὲ συνοδεύει ἕως ἐδῶ καὶ ἔπειτα ἀναχωρεῖ, νὰ μὴ ἀπομακρύνῃται ἀπ' ἐμοῦ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

ΠΑΦΝ. Αἰ, αἰ, ἐννόησα· σημεῖον τοῦτο τῆς ἐσχάτης πρὸς ἡμᾶς δυσπιστίας.

ΙΩ. Ὡς δὲ νὰ μὴ ἤρκει ἡ τοιαύτη κατασκόπευσις, ὅτε πρὸ ὀλίγου ἐξηρχόμην τῆς οἰκίας ὅπως ἔλθω ἐδῶ, συνήντησα κατευθυνόμενον πρὸς ταύτην— πρᾶγμα δι' αὐτὸν κατὰ τοιαύτην ἐωθινὴν ὥραν ἀσύνηθες— τὸν ῥηθέντα θεῖόν μου, ὅστις χαιρετίσας με, « Εἰς τὸ σχολεῖον Ἰωάννη; » μοι εἶπεν· ἀποκριθέντος δ' ἐμοῦ καταφατικῶς, « Πρόλαβε, παρακαλῶ, ἐπρόσθεσε, νὰ φθάσης παρὰ τῷ σεβασμίῳ Ἀββᾶ, ὅπως ἀσπασάμενός μοι αὐτὸν τὸν εἰδοποιήσης, ὅτι ὅσον οὐπω θέλω λάβει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἔλθω πρὸς ἐπίσκεψίν του· » ὥστε ἴσως ἤδη καὶ οὗτος ἤψατο τῆς πρὸς τὰ ἐδῶ.

ΠΑΦΝ. Μηδὲν δέδιθι, τέκνον· τοὺς τοιούτους τριβόλους ἐγκατασπεῖρει πάντοτε, θεοῦ παραχωρήσει, τὸ τῆς πονηρίας πνεῦμα ἐν τῇ τῆς ἀρετῆς ὁδῷ, ὅπως δοκιμασθῇ ἡ ἡμετέρα εὐστάθεια. Καλῶς νὰ ἔλθῃ λοιπὸν ὁ θεῖός σου. Τί ποτε οὗτος δυνήσεται καθ' ἡμῶν, ἐνόσω ἡμεῖς ἐμμένομεν ἀκράδαντοι εἰς τὰς ἀποφάσεις μας;

ΙΩ. Ἡ τοῦ θεοῦ μου ἐπίσκεψις μ' ἐμβάλλει εἰς ἀνησυχίαν, καθόσον εἰμὶ βέβαιος ὅτι, ἐὰν οὗτος ἐλθὼν ἐδῶ ἀποπειραθῇ τῆς γνώμης σου, ἡ ὀσιολογιότης σου, ὡς ἄνθρωπος φιλαλήθης, εἶσαι ἱκανὸς νὰ τῷ ἀποκαλύψῃς ἀντικρὺς τὰ πάντα.

ΠΑΦΝ. Καὶ τί πρὸς τοῦτο; Μήπως ὁ θεὸς ἐγκατέλιπέ ποτέ τινα ἀνακηρύξαντα ἀφόβως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ταύτὸν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν;

ΙΩ. Τοῦτο εἶνε βεβαίως ἀδιαφιλονείκητον. Καὶ ὅμως ἐὰν καταγγείλωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ διὰ τοῦ θεοῦ μου πρὸς τοὺς γονεῖς τὰ τεκταινόμενα, θέλει ἄρά γε ἡ θεία σύνεσις ἐπιδοκιμάσῃ τὴν ἀπερισκεψίαν ἡμῶν ταύτην, ἢ θέλει μᾶς ἐγκαταλείψει πρὸς ποινὴν ἐκτεθειμένους εἰς τ' ἀποτρεπτικὰ μέτρα, ἅτινα θέλουσι σπεύσει νὰ λάβωσιν ἐν τῷ ἅμα καθ' ἡμῶν οὗτοι;

ΠΑΦΝ. Ἐκεῖνος ὅστις ἐλέγχει πολλάκις τὴν ἀνθρώπινον περίσκεψιν ὡς ἀνόνητον, ὅταν αὕτη ἀντιστρατεύηται τοῖς θελήμασιν αὐτοῦ, εἶνε πάντῃ ἀπίθανον ὅτι θέλει ἐγκαταλείψει ἡμᾶς, οἵτινες ἀπροκάλυπτοι καὶ τῇ Προνοίᾳ αὐτοῦ ἀφοσιούμενοι μᾶλλον, ἐπιχειροῦμεν νὰ βαδίσωμεν εἰς τὰς τρίβους αὐτοῦ. Ἐπειτα, μήπως οἱ γονεῖς δυνήσονται ποτε

νά προλάβωσι σπεύδοντες τὴν τῆς Ἐκείνου ἀντιλήψεως ταχύτητα ;

ΙΩ Πείθομαι εἰς ταῦτα, διδάσκαλε. Λοιπὸν δὲ παρακελεύομαι σὺ νά προαλειφθῇς, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἀντεπεξέλθῃς ἐρρωμένως ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀρχῶν κατ' ἀνθρώπου δεινῶς διαλεκτικοῦ παρ' ἡμῖν φημιζομένου, καὶ τὸ δὴ λεγόμενον γλῶσσαν Ἀρείου ⁽¹⁾ ἔχοντος.

ΠΑΦΝ Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, τέκνον μου, ἀπεκδέχου τὰ νικητήρια οὐχὶ παρὰ τῆς ἐμῆς μετριοτήτος, ἀλλὰ παρ' Ἐκείνου ὅστις τοὺς μὲν ἀσόφους πολλάκις σοφίζει, τοὺς δὲ σοφοὺς καταισχύνει.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ΜΑΘΗΤΗΣ.

ΜΑΘ. Ὁ κυρὸς Εὐθυμένης, θεῖος τοῦ Ἰωάννου, ἐπιθυμεῖ, διδάσκαλε, νά σοὶ ὁμιλήσῃ κατὰ μόνας.

ΠΑΦΝ. Προσελθέτω. Ἰωάννη, τεκνίον ἐμὸν, ἀνάγκη νά μᾶς ἀφήσῃς μόνους.

ΙΩ. (ἀποσυρόμενος). Παρακαλῶ σε, διδάσκαλε, νά δεχθῇς τὸν θεῖόν μου προσηνῶς, καὶ ν' ἀποφύγῃς, εἰ δυνατόν, ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξει πᾶσαν τραχεῖαν ἢ πᾶσαν, σύγγνωθι τῇ δειλίᾳ μου, παρατετολμημένην ἔκφρασιν.

ΠΑΦΝ. Ἐπαναπαύου ὡς πρὸς ταῦτα, υἱέ μου κατὰ πνεῦμα, εἰς τὸν χαρακτῆρά μου· προπάντων δ' ἔλπιζε ὅτι τὰς ἐκφράσεις μου θέλει μοὶ τὰς ὑπαγορεύσει ὁ πάσης μετριοπαθείας καὶ συνέσεως ἑρμηνεύς.

(1) «Γλῶσσα Ἀρείου» καὶ «ἤνοιξε τὸν Ἀρειὸν τοῦ» (τὸ ὡς τοῦ Ἀρείου στόμα τοῦ δηλ.), δημῶδεις περιφράσεις ἐν Κωνστ/πόλει· φαντάσθητε ὅποια γλῶσσα νά ἦτον ἡ τοῦ Ἀρείου, ὥστε ὑστερον ἀπὸ τόσους αἰῶνας δὲν δύναται εἰσέτι ὁ λαὸς νά τὴν λησμονήσῃ.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ.

ΕΥΘ. Χαίροις, διδάσκαλε!

ΠΑΦΝ. Κύριος χαροποιήσαι ἡμᾶς, τέκνον! Κάθισον, παρακαλῶ.

ΕΥΘ. Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ὁ Ἰωάννης σὲ εἰδοποίησε περὶ τῆς ἐπιθυμίας ἣν εἶχον νὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν τῆς γνωριμίας καὶ συνομιλίας σου.

ΠΑΦΝ. Μάλιστα· τὸ πιθητὸν τέκνον μὲ εἰδοποίησε μὲν περὶ τούτου, πλὴν μ' ἄφησε διαποροῦντα τὸ αἷτιον, φίλιον πέποιθα, ὅπερ προῦκάλεσεν ἐν σοὶ τὴν δι' ἐμὲ ὅσω ἀπροσδόκητον, τόσω καὶ εὐχάριστον ἐπιθυμίαν ταύτην.

ΕΥΘ. Τὸ αἷτιον εἶνε τοῦτο· ἐπόθουν νὰ διαφωτισθῶ ὡς πρὸς ζήτημά τι, περὶ τοῦ ὁποίου ἔκρινα, ὅτι μόνη ἡ τῆς αἰδεσιμότητός σου θρυλαυμένη ἐπιστήμη ἠδύνατο νὰ μοὶ παράσχη πειστικὰς διασαφήσεις.

ΠΑΦΝ. Πᾶσα ἀνθρώπινος σοφία, τέκνον μου, εἶνε φύσει ἐπισφαλεστάτη· ἔδει τοίνυν νὰ παρακαλέσης μᾶλλον τὸν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης κάτοχον, ὅπως εὐδοκήσας σὲ διαφωτίσῃ δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου. Καὶ ποῖον εἶνε, παρακαλῶ, τὸ ζήτημα τοῦτο;

ΕΥΘ. Εἶνε τὸ περὶ ὀρθότητος ἢ οὐ τῆς τοῦ ἀναχωρητισμοῦ δοξασίας. Ζήτημα περὶ τοῦ ὁποίου εἰς μᾶτὴν ἀπετάθην μέχρι τοῦδε πρὸς διάφορα πρόσωπα ἄτινα, ὡς σὺ, ἦσαν θιασῶται τοῦ ῥηθέντος δόγματος, ὅπως οἰκοδομήσωσι καὶ ἐξ ὧν διότι ταῦτα μοὶ ἀπῆντησαν αἰεὶ ποτε διὰ κοινῶν τινῶν τόπων, ἢ διὰ φαντασιοκοπιῶν οὐδόλως ἱκανοποιουσῶν τὸ λογικόν. Ἐδέησεν ὅθεν νὰ ἐμμείνω εἰς τὰς περὶ τῆς δοξασίας ταύτης, πεπλανημένας ἴσως, πεποιθήσεις μου ἀμετάπειστος.

ΠΑΦΝ. Τὰς ποίας δηλαδή;

ΕΥΘ. Ἐὰν ἐξέθετον ταύτας μετὰ παρρησίας, δύναμαι νὰ ἐλπίσω ὅτι δὲν θέλεις σκανδαλισθῆ ἢ μοὶ ἀχθεσθῆ, πάτερ.

ΠΑΦΝ. Παντάπασι. Καθόσον ἡ σὴ παρρησία θέλει μ' ἐν-

θαρρύνει ν' ἀπαντήσω, οὐδόλως, τὸ ἐπ' ἐμοί, φειδόμενος τυ-
χὸν τῶν σῶν πεποιθήσεων ἢ κολακεύων ταύτας.

ΕΥΘ. Φρονῶ λοιπὸν, ὅτι ὁ ἀναχωρητισμὸς εἶνέ τι' ἀν-
τιστρατευόμενον τοῖς χριστιανικοῖς δόγμασιν· διότι οἱ κα-
λόγηροι ἀντικαθιστῶσι μὲν μισογαμοῦντες τὴν ἐντολὴν,
« Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε », διὰ τῆς, « Ὀλιγοποιεῖσθε
καὶ μὴ πληθύνεσθε », παρεισάγουσι δὲ φυγοπονοῦντες ἀντὶ
τοῦ νόμου, « Ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν
ἄρτον σου », τὸν « Ἐν ἰδρώτι τοῦ τῶν ἄλλων προσώ-
που φαγῇ τὸν ἄρτον σου », ἢ κατ' ἀσκητικὴν ἐννοιαν, τὸν
« Αἰρετώτερον νὰ μὴ φάγῃς παρὰ νὰ ἰδρώσῃς. » Προσέτι
λησμονοῦντες ὅτι δύνανται ποτε νὰ ἐρωτηθῶσιν, ὡς ἄλλοι
Κάϊν: « Ποῦ εἶνε ὁ ἀδελφός σου; » φεύγουσι τὸν πλησίον
αὐτῶν, ἀπαρνούμενοι πᾶσαν μετ' αὐτοῦ συναδελφότητα καὶ
ἀλληλεγγύην.

ΠΑΦΝ. Ἐπειδὴ μὲ προειδοποίησας, ὅτι θέλεις νὰ σοὶ ἀ-
παντήσω οὐχὶ διὰ κοινῶν τρόπων ἢ φαντασιοκοπιῶν, ἀλλὰ
συλλογισματικῶ τῷ τρόπῳ, ἀνάγκη νὰ συνεννοηθῶμεν πρό-
τερον περὶ τοῦ τί ἐστὶ λογικόν. Σ' ἐρωτῶ λοιπὸν, τί ἐν-
νοεῖς διὰ τῆς λέξεως, λογικόν;

ΕΥΘ. Λογικὸν εἶνε τὸ φῶς ἐκεῖνο, ὅπερ διὰ τοῦ συλλο-
γισμοῦ ὁδηγεῖ ἐκάστοτε τὸν ἄνθρωπον.

ΠΑΦΝ. Ὡστε, ἐάν, π. χ., παραθέσω σοι δύο βρώματα,
ἐξ ὧν τὸ μὲν εὐχυμον, τὸ δὲ ἀνούσιον, ἀπαιτεῖται ἄρά γε
μακρὸς τις φυσιολογικὸς συλλογισμὸς, ὅπως μεταξὺ αὐτῶν
ἐκλέξῃς;

ΕΥΘ. Οὐχὶ βεβαίως· ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα ἡ γεῦσις ἀρκεῖ.

ΠΑΦΝ. Ἐάν δὲ δύο ἀντικείμενα διαφόρου καλλιτεχνικῆς
ὁρέξεως, δυνήσεται τι ἄρά γε ὁ συλλογισμὸς, ἢ ἀνενεχθήσῃ
μᾶλλον εἰς τὸ τῆς φιλοκαλίας σου αἴσθημα, ὅπως τοῦτο ἀ-
ποφασίσῃ;

ΕΥΘ. Εἰς τοῦτο μᾶλλον.

ΠΑΦΝ. Ἐξ ἄλλου πάλιν, ἐάν ὑπ' ἀκαριαίου τινὸς κινδύ-
νου ἐπαπειληθῇς, θέλεις ἄρά γε δώσει καιρὸν εἰς τὸν συλλο-
γισμὸν νὰ σὲ φωτίσῃ ἢ θέλεις προφυλαχθῇ ὡς ἐξ ἐμφύτου
ὁρμῆς;

ΕΥΘ. Θέλω πράξει τὸ δεύτερον.

ΠΑΦΝ. Ἐπεται λοιπὸν, ὅτι τὸ λογικὸν δὲν εἶνε ὁ μόνος ἐν ἡμῖν γνώμων, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ τῆς γεύσεως αἶσθημα ἢ τὸ τῆς φιλοκαλίας ἢ τὸ τῆς αὐτοσυντηρήσεως, καὶ ἀπροσδιορίστως εἰπεῖν, τὸ αἶσθημα, εἶνέ τις τοιοῦτος.

ΕΥΘ. Φαίνεται.

ΠΑΦΝ. Ἐὰν ἤδη ἐρωτήσης τὸν συλλογισμόν, τί ἐστὶ καλὸν καὶ τί κακὸν, θέλει σοὶ ἀπαντήσῃ, ὅτι καλὸν μὲν ἐστὶ πᾶν ὅ,τι εἶνε οἷον ἔδει νὰ ᾔηνε, ὅπως μὴ ᾔη φευκτὸν, κακὸν δὲ τάνάπαλιν. Ἐὰν δ' ἐρωτήσης περὶ τῶν αὐτῶν τὸ αἶσθημα, θέλει σοὶ ἀπαντήσῃ, ὅτι καλὸν μὲν εἶνε πᾶν ὅ,τι τῷ ἀρέσκει, κακὸν δὲ ὅ,τι τῷ ἀπαρέσκει. Ὡσθ' ἐκατέρωθεν, εἰ καὶ κατὰ τύπον διάφορον, λήψῃ ὅμως τὴν αὐτὴν κατ' οὐσίαν ἀπάντησιν· ὅπερ δηλοῖ, ὅτι τὸ αἶσθημα δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν συλλογισμόν. Ἐὰν δ' ἐξῆς μερικέων τὸ ζήτημα ἐρωτήσης τό τε λογικὸν καὶ τὸ αἶσθημα περὶ ῥητοῦ τινος ἀντικειμένου, πότερον, καλὸν ἢ κακὸν εἶνε τοῦτο, ὁ μὲν συλλογισμὸς θέλει σοὶ ἀπαντήσῃ, εἰ γε δυνήθῃ τοῦτο, ἡτιολογημένῳ μὲν τῷ τρόπῳ, βραδὺς ὅμως καὶ ἐφεκτικὸς, ἐνῷ τὸ αἶσθημα ἀναιτιολογήτως μὲν, θέλει ὅμως ἐκφέρει τὴν ἐτυμηγορίαν αὐτοῦ, πρῶτον μὲν προχειρότερον, δεύτερον δὲ λεπτότερον καὶ τρίτον ἀνενδοιάστως. Δὲν ἔχουσι ταῦτα οὕτω, τέκνον Εὐθύμενες;

ΕΥΘ. Ἐπιφυλάσσομαι συμπλήρωςίν τινα ἐν τῇ περὶ συλλογισμοῦ γνώμῃ ἣν ἐξήνεγκας.

ΠΑΦΝ. Τὴν ποίαν;

ΕΥΘ. Πρὸς τὸ παρὸν ἀδιάφορον· ἐπιφυλάσσομαι.

ΠΑΦΝ. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ αἶσθημα δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν συλλογισμόν, εἶνε δίκαιον οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργοῦμενοι νὰ κατακριθῶσιν ἐπὶ αὐτοματισμῷ;

ΕΥΘ. Οὐδόλως.

ΠΑΦΝ. Καὶ ἀφοῦ ἐξ ἄλλου τὸ αἶσθημα εἶνε λεπτότερόν τι καὶ ὀξύτερον, δὲν εἶνε δίκαιον οἱ δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦντες νὰ θεωρῶνται ὡς λεπτοφρονέστεροι καὶ ὀξυνοῦστεροι;

ΕΥΘ. Ἀναμφιβόλως.

ΠΑΦΝ. Μάθε τοίνυν, φίλη κορυφή, ὅτι ἡ τῆς τοῦ ἀναχωρητισμοῦ δοξασίας ὀρθότης εἶνε ζήτημα αἰσθήματος καὶ οὐχὶ συλλογισμοῦ, ὅπερ ἐξ αἰτίας λεπτότητος διαφεύγει τοῦ-

τον. Διὰ τοῦτο οἱ ἐκ τῶν καλογῆρων ὅσους ἠρώτησας περὶ αὐτοῦ δὲν ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἱκανοποιήσωσι τὸ λογικόν σου δι' εἰκοτολογίας συλλογισμῶν. Ἴσθι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι καθὼς οἱ ἐθισθέντες νὰ βλέπωσι τὰ πάντα διὰ τοῦ τῆς συλλογισματικότητος πρίσματος εἶνε ψυχροὶ πρὸς τὸ αἶσθημα, οὕτω καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῦ αἰσθηματίας ὁ συλλογισμὸς εἶνε πάντῃ ἀδιάφορος.

ΕΥΘ. Ἦδη ἐννοῶ τίνος ἔνεκα καλυγηρικάί τινες βίβλοι, τὰ συναξάρια, π. χ., εἶνε γεγραμμένα οὕτως, ὥς εἰ ἔμελλον ν' ἀναγνωσθῶσιν ὑπ' ἀνθρώπων πρὸς οὐδ' ἡ συλλογισματικὴ ἀκριβολογία εἶνέ τι ἀδιάφορον. Πράγματι τὰ ἐν αὐτοῖς βιογραφικὰ διηγήματα βρίθουσιν ὀνθυλευμάτων, ἅτινα παρακρούουσι καὶ ὥς πρὸς αὐτὴν ἔτι τὴν κατ' ἐπιφάνειαν πιθανολογίαν. Οὕτω, μεταξὺ παμπόλλων ἅτινα ἐπέρχονταί μοι πρὸς γέλωτα, λησμονῶν ποτε ὁ βιογράφος, ὅτι ἐν μακρῷ καταλόγῳ, ἐξ οὗ ἀπεκλείοντο τὰ ὄσπρια, ἀπηρίθμησε προηγουμένως καὶ μετὰ μεγάλης λεπτομερείας ἅπαντα τ' ἀντιγαστριμαργικὰ εἶδη ὑφ' ὧν ὁσιός τις ἐκ περιτροπῆς, κατὰ ῥητὰς τῆς ἡλικίας τοῦ περιόδους, ἐτρέφετο, παρειαγεί αἴφνης, θέλων νὰ διηγηθῇ χάριέν τι ἐπεισόδιον, ὅπερ μὲ διαφεύγει, εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ ἐρεβίνθους, ἀδιαφορῶν ἐὰν δι' αὐτῶν κατεπροδίδετο ψευδόμενος.

ΠΑΦΝ. Βλέπω, ἀγαπητὲ, ὅτι δὲν εἶσαι ἄγευστος καὶ τῶν τοιούτων ψυχωφελῶν ἀναγνωσμάτων. Τὸ περὶ οὗ ἐμνήσθης ἐπεισόδιον εἶνε ἐκ τῶν τεραστίων ἀσκητικῆς τίνος μεγάλωνύμου ὁσιότητος, ἥτις, παρκτηρήσασά ποτε εἰς τὸν ὑπηρέτην, ὅτι τὸ τῶν ἐρεβίνθων, χλωρῶν τούτων καὶ οὐχὶ ξηρῶν, μαγείρευμα ἀπέφερε κακοσμίαν τινά, ἐπειδὴ οὗτος ἀντέλεγε, διέταξε νὰ παρατεθῶσιν οὗτοι τοῖς κτήνεσιν, ἅτινα ἀμέσως (ὦ τῶν θαυμασίων σου Κύριε!) ἀπέστρεψαν ὑπ' ἀηδίας τὸ ρύγχος. Καὶ τότε δὴ ὁ μάγειρος ἐννοήσας τὸ τοῦ θαυματουργήματος σημαινόμενον, ὡμολόγησεν, ὅτι οἱ ἐρεβίνθοι ἦσαν πράγματι δῶρον φιλαργύρου τινός.

ΕΥΘ. Εὐνότροπος τῶντι ἡ τοιαύτη ὁσφραντικὴ τοῦ ὁσίου δύναμις!

ΠΑΦΝ. Μὴ μυκτῆριζε, νεανίσκε, τὰ καθ' ἡμᾶς· διότι οὐχὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀπορία ὕλης, ἀλλὰ δι' ἑλλειψιν Ἀριστοφα-

νῶν διατελεῖτε ἀπηλλαγμένοι πολλῶν νεφελοκοκκυγιῶν τῆς ὑμετέρας συλλογισματικότητος. Πλὴν πρὸς τί αἱ ἀντεγκλήσεις; Εἰς ὑμᾶς τὰ σκώμματα δέον νὰ ᾧσι συγκεχωρημένα, διότι, μὴ τολμῶντες ν' ἀναστηλώσῃτε τὰς δοξασίας ὑμῶν, καθὸ ἀποτελοῦντες ἀσήμαντον ἐν τῇ κοινωνίᾳ μειονότητα, μετέρχεσθε ταῦτα, ἐν τῇ ἀνισχύρῳ ὑμῶν κατ' αὐτῆς ἐχθροπαθείᾳ, καθὼς τὰ παρωργισμένα γύναια τὰς λοιδορίας.

ΕΥΘ. Μειονότητα βεβαίως. Ὑμεῖς, οἱ ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ὡς ὑπὸ τυφλοῦ ὁρμεμφύτου ἀγόμενοι, ἔχετε ἐν πρώτοις ὑπὲρ ὑμῶν φύσει τὸ ἀσθενέστερον, τὸ καὶ αἰσθηματικώτερον ἡμῖς τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁλομελείας· ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως ἡ ἀκαταλόγιστος πλειονότης τῶν ὀχλῶν σᾶς ἀνήκει. Ὡς ἐπίμετρον δὲ τῆς τοιαύτης συναγωγῆς ἔχετε τοὺς ἀδιαφόρους ἢ ὑποκριτάς, καὶ ὡς ἄνθος αὐτῆς τοὺς κουφόνοας καὶ βλάκας. Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ πλὴν τὸ εὖ. Ἡμεῖς ἀριθμοῦμεν ὀλίγους μὲν, λογάδας ὁμῶς.

ΠΑΦΝ. Συγχαίρω ὑμῖν, θαυμάσιε λογάδες! Ἀλλὰ τότε, ἀφοῦ εἴσθε τόσοι ὀλίγοι ὅσους δύναται νὰ περιλάβῃ ἀνέτως ἀεροβάμον τι μηχανήμα, μεταβῆτε, παρακαλῶ, εἰς τὴν σελήνην, καὶ ἐκεῖ εὐρήσετε ἅπαντα τὸν χῶρον ἐλεύθερον, ὅπως ἐγκταστήσῃτε τὴν ἰδιόρρυθμον ὑμῶν κοινωνίαν. Ἀφετε δὲ καὶ ἡμᾶς τὴν ἀνθρωπότητα νὰ διάγωμεν ἐνταυθὶ κατὰ τὰς ὁρμὰς τῆς καρδίας μας, ἥτοι κατὰ τρόπον μᾶλλον συνάδοντα τῇ ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἀπεργασθείσῃ ἡμῖν φύσει.

ΕΥΘ. Ἐγὼ, πάτερ μου, οὐκ ἀντιμέμομαί σοι, οὐδ' ἀντιμετρῶ σοι τὴν σὴν εἰρωνεῖαν ταύτην, διότι μοὶ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορος. Τοῦτο δὲ μόνον θέλω νὰ σ' ἐρωτήσω, δὲν ὑπάρχει ἄρά γε τρόπος, ἀφείς τὴν τῆς αἰσθηματικότητος ἀοριστολογίαν, νὰ μὲ δια φωτίσῃς περὶ τῆς τοῦ καλογηρισμοῦ χρησιμότητος δι' ἐπιχειρημάτων κατηγορικωτέρων;

ΠΑΦΝ. Ἡ τοῦ καλογηρισμοῦ χρησιμότης ταυτίζεται μετὰ τῆς ὀρθότητος αὐτοῦ ὡς δόγματος· ἀλλ' ἀφοῦ σὺ, Εὐθύμενες, δὲν δύνασαι ν' ἀντιληφθῇς τῆς ὀρθότητος αὐτοῦ ὡς δόγματος, οὐδὲ τὴν χρησιμότητά του θέλεις δυνηθῇ ποτὲ νὰ κατανοήσῃς.

ΕΥΘ. Διατί τάχα φρονεῖς, ὅτι ἡ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος δόγματος ὀρθότης δὲν δύναται νὰ μοι ᾔνε καταληπτή;

ΠΑΦΝ. Καθὼς ἡ ἱκανότης ὀργάνου τινὸς τῶν σωματικῶν τούτων ἀμβλύνεται, ὅτε καὶ καθόσον αἱ λειτουργίαι αὐτοῦ ἐκτελοῦνται καθ' ἑξιν ὑφ' ἑτέρου τινὸς τῶν ῥηθέντων ὀργάνων, οὕτω καὶ ψυχολογικῶς, ὅταν αἱ τῆς αἰσθητικότητος λειτουργίαι ἐκτελῶνται, ὅπως παρὰ σοί, ὑπὸ τῆς συλλογισματικότητος, τὸ αἶσθημα ἀποβαίνει νωθρόν. Διὰ τοῦτο εἰμὶ βέβαιος, ὅτι τὸ τοῦ καλογηρισμοῦ δόγμα, δόγμα ὅπερ μόνη ἡ τεθηγμένη αἰσθητικότης δύ.αται ν' ἀντιληφθῇ, ἔσεται σοι διαπαντὸς ἀκατάληπτον. Ἐξεναντίας δὲ, ἐὰν τὸ αἶσθημά σου ᾔτον ἐπίσης ἀκμαῖον καὶ ὑπὸ τῆς συλλογισματικότητος ἀλύμαντον, ὅπως ᾔτο τὸ ἐμὸν, ὅτε διετέθην νὰ γείνω καλόγηρος, τότε ἤθελες ἀντιληφθῇ ἐξάπαντος τὸ τοῦ καλογηρισμοῦ δόγμα, καὶ ἐπομένως τὴν τούτου πρακτικὴν χρησιμότητα, ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ἐναργείᾳ.

ΕΥΘ. Δὲν μοι λέγεις, παρακαλῶ, ποῖοι λόγοι σ' ὤθησαν ν' ἀσπασθῇς τὴν μοναδικὴν βιοτήν;

ΠΑΦΝ. Καὶ ἄνευ τῆς σῆς προτροπῆς εἰς τοῦτο ἔδει νὰ μὲ περιαγάγῃ ἡ τοῦ λόγου ῥύμη. Ἐγὼ, ἐγκαταλελειμμένος κατ' αὐτὸ τὸ τῆς ἡβῆς ἄνθος, καθὸ ὀρφανὸς, ὑπὸ συγγενῶν ἐγωῖστων εἰς τὰς ἰδίας μου δυνάμεις, ὅπως διανοίξω ἐμαυτῷ ὁδὸν τινὰ ἀποκαταστάσεως ἐν κοινωνίᾳ, ἐνθα τὸ τὰ πάντα ἄγον καὶ φέρον ἰδιότροπον τῆς τύχης διαστρέφει τὰς καρδίας πλουσίων τε καὶ πενήτων μέχρις ἀποκτηνώσεως, ἀφοῦ ἐπὶ μακρᾷ ἐτῶν περιόδῳ πολλὰ ἔκαμον ἀνωφελῶς ἐν τῷ τοιούτῳ ἀγῶνι, ἀπεδυσπέτησα τέλος. Ἐν τινὶ ὅθεν ἐωθινῇ ἀπέλπιδι ἐξεγέρσει μοι ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ μετατοπισθῶ ἀλλαχοῦ, ἵσως ἐκεῖ εὕρω κοινωνίαν εὐμενεστέραν. Ἐπεχείρησα τοίνυν, πεζῇ καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἐλαφρότατος, τὴν τυχοῦσαν ὁδὸν πρὸς ἣν οἱ πόδες μου μ' ἔτρεψαν, καὶ οὕτως ἀπεπλανήθην μακρὰν ἐν τῇ ἀκαλλιεργήτῳ φύσει.

Καθόσον δὲ προῦχώρουν, ἡ γαλήνη, ἡ ἡρεμία ἦν ἀνέωρων, διακεχυμένην ὑπὸ τῆς τοῦ Δημιουργοῦ παναγάθου χειρὸς ἐπὶ τοῦ ἀκατοικήτου κόσμου, ἐνέπλησε τὴν καρδίαν μου μελαγχολικῆς μὲν, πλὴν ἀμβροσίου ἡδονῆς, ἥς ἤμην τέως ἐν τῷ κοινωνικῷ κυκεῶνι ἀπείρατος. Βαθμηδὸν ὁμῶς αἶσθημά

τι σφοδρότερον, ὁ τοῦ ἀναχωρητισμοῦ ἔρως, ἀνήφθη ἐν τῇ ψυχῇ μου, ὥστε καταλιπὼν πᾶσαν πεπατημένην διεύθυνσιν ἐτράπην τὴν τῶν ὁρέων, ζητῶν σπήλαιόν τι ἐνθα, εἰ δυνατόν, νὰ καταφύγω αὐτοσχέδιος ἐρημίτης. Ὑπὸ τοιούτου τοίνυν πόθου ἐλαυνόμενος διεσκέλιζον ὄρη καὶ φάραγγας, ὅτ' ἐξαπίνης καὶ ὥς διὰ μαγείας μοὶ παρουσιάζεται ὀπισθεν καμπῆς, πορφυρουμένη ὑπὸ τοῦ δύοντος ἡλίου, ἡ γραφικωτάτη ἄποψις μικρᾶς τινος ἀρχαίας μονῆς.

ΕΥΘ. Εἰς Ἄθω ταῦτα;

ΠΑΦΝ. Ὅχι· ἔπειτα ὑπῆγα εἰς τὸ Ὄρος. Σημείωσον ὅτι, οἱ παλαιοὶ κτίτορες, ὅπως καταστήσωσι τὸ τῶν ἀναχωρητηρίων γόητρον ἰσχυρότερον, καὶ τὰ πλήρη αἰσθηματικότητος θέλγητρα τῶν τοιούτων διαιτημάτων ἐπαγωγότερα, ἐξέλεγον πρὸς ἀνίδρυσιν αὐτῶν θέσεις ὅσῳ ἐνδέχεται ἐπιβαλλούσας ⁽¹⁾. Σπεύσας λοιπὸν ἀφικνοῦμαι ὄψιος ἤδη, πεινῶν καὶ κατάρκοπος, παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἐν λόγῳ καταγωγίου, ζητῶν ἄσυλον διανυκτερεύσεως, καὶ παραχρῆμα μοὶ ἀνοίγεται αὕτη φιλόξενος. Ἰδοὺ δὲ πῶς, κλεισθεῖσα ἐξῆς ὀπισθέν μου, περιέλαβεν ἐν τῷ καλογηρικῷ ἐρκίῳ, ἐνθα οὐκ ὀλίγους διήνυσσα εὐδαίμονας ἐνιαυτοὺς, ἐν ἔτι πλάσμα τοῦ θεοῦ, ὅπερ ἐν τῇ ἀπειροκάλῳ αὐτῆς σκαιότητι ἀπέκρουε ⁽²⁾

(1) Πάμπολλαι Μοναὶ ἔσχον ἰδρυτὰς ἀπλοῦς τινὰς ἐρημίτας. Οἱ τοιοῦτοι ἐξέλεγον κατ' ἀρχὰς ὡς κατοικητήριον θέσιν τινὰ ἀπρόσβατον, ἥτις διὰ τὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἰδιόρρυθμον ἐφαίνετο ὥσει δημιουργηθεῖσα ἐπίτηδες δι' αὐτοὺς. Πράγματι δὲ, καθὼς τὰ ὑψηλὰ τέρεμνα ἐξαίρουσι παρὰ τῷ λαῷ τὸ τῆς βασιλείας γόητρον, οὕτω καὶ τὸ παράκρημνον διαίτημα τοῦ ἐρημίτου συνέβαλλεν οὐκ ὀλίγον νὰ ὀσιοποιήσῃ τοῦτον ἐν τῇ τοῦ λαοῦ φαντασίᾳ, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ὁ ἀναχωρητὴς εἴλκυε πρὸς ἑαυτὸν τὴν κοινωνίαν τὴν ὅποιαν ἐφαίνετο φεύγων. Περιεκυκλοῦτο λοιπὸν ἐν βραχεῖ ὑπὸ τινων μιμητῶν, ὧν τινων πολλαπλασιαζομένων βαθμὴν τὸ ἐρημητήριον μετεβάλλετο εἰς Μονήν. Φαντάζομαι ἤδη, ὅτι ἐὰν ὑπῆρχε συλλογὴ τῶν εἰκονογραφημάτων τῶν τοιούτων θέσεων, ἤθελεν αὕτη εἶσθαι δημοσίευμα περιεργότατον.

(2) Ἐν ταῖς κοινωνίαις ἐνθα ἡ ἀμάθεια ἔχει ἐγκαθιδρυμένα τὰ ἑαυτῆς βασίλεια, ἐὰν τις διὰ κόπου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ τύχης λαμπρᾶς καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς προσπορισθῇ ἐπιστήμην τινὰ ἢ τέχνην, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ὠφεληθῇ ὠφελῶν,

συστηματικῶς ἢ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία. Σ' ἐρωτῶ ἤδη· ἐξακολουθεῖς φρονῶν, ὅτι ὁ ἀναχωρητισμὸς εἶνε ἀπλῆ τις φαντασιοπληξία;

ΕΥΘ. Βεβαίως, ὁπόταν μὴ ἔχων λόγον ὑπάρξεως ἐλέγχεται οἷκοθεν ὡς τοιοῦτος.

ΠΑΦΝ. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐμῇ τοῦλάχιστον περιπτώσει, δὲν φρονεῖς ἄρά γε, ὅτι ἡ περὶ τοῦ Ἀβελ ἐρώτησις ἦτο δικαιότερον ν' ἀποταθῇ τῇ κοινωνίᾳ;

ΕΥΘ. Ἐν τῇ σῇ ἐννοεῖται· ἀλλ' ἐν τῇ σῇ σχεδὸν μόνῃ.

ΠΑΦΝ. Ἀμέλει καὶ τὸν ἄρτον οὐ μόνον ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων οὓς ἐδεχόμεθα, ἐποριζόμεθα ἡμεῖς ἐν τῷ ἰδρῶτι τοῦ ἰδίου προσώπου· καθότι εἰργαζόμεθα ἐν τῇ μικρᾷ μας κυψέλῃ, ὡς φιλόπονοι μέλισσαι.

ΕΥΘ. Ἀποτελοῦντες οὕτως ἐπαινετέαν ἐξαίρεσιν.

ΠΑΦΝ. Αἱ καταχρήσεις δὲν εἶνε κανὼν τοῦ δόγματος. Ἡ σαρκικὴ τέλος ἐγκράτεια, ἣν ἐξησκοῦμεν, ἴσως δὲν ἦτο ἀνωφελὲς ὡς ἐμφανὲς ὑπογραμμὸς κατὰ τῆς ἀκολασίας.

ΕΥΘ. Δὲν λέγω τὸ ἐναντίον· ταῦτα πάντα ὅμως δὲν εἶνε ὁ ὑπὸ τῶν πείσεων τῆς ἑαυτοῦ θεοβλαβείας, ὡς ὑπ' ἐρινύων οἰστρηλατούμενος καλογηρισμός. Ὁ ἐν τῷ παροξυσμῷ τοῦ οἴκειου ἠθικοῦ νοσήματος ἐγειρόμενος, ὅπως καταπνίξῃ τὴν κοινωνίαν καλογηρισμός. Ὁ ταύτην ἐγκαταλιμπάνων, ὅπως, ἐν τῇ ἀνακολουθίᾳ τῆς ἑαυτοῦ ἀρνησινοίας, ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῆς ἀπηνέστερος καλογηρισμός. Ὁ τυφλὸς τέλος τοῦ αἰσθήματος λάτρης καλογηρισμός, ὅπερ εἶνε τόσῳ μισαλλόδοξον, ὅσῳ ὁ συλλογισμὸς ἐν τῇ ἐφεκτικότητι αὐτοῦ εἶνε ἀνεκτικός.

ΠΑΦΝ. Ἐγὼ ἀφηγήθην τινὰ, ἵνα ὑποδείξω τὴν μόνην αὐτοῦ ἐποψιν ἣν δύνασαι ν' ἀντιληφθῇς.

ΕΥΘ. Ἀναμφιδόλως, καθόσον αἱ παραδοξότητες εἰς αὐς

δὲν θέλει βραδύνει νὰ ἴδῃ, κατ' ἀρχάς μὲν μετ' ἐκπλήξεως, προϊόντος δὲ μετὰ βαρυθυμίας, ὅτι ἐν αὐταῖς δύο μόνῃ εἶδη ἐπαγγελμάτων χωροῦσι, τὰ βάναισα δηλαδὴ καὶ τ' ἀγυρτικά. Πράγματι δὲ θέλει βλέπει τοὺς μὲν βαναύσους διαβιούντας ἐν σχετικῇ εὐπορίᾳ, τοὺς δὲ ἀγύρτας ἀγομένους ἐν τιμῇ, ἑαυτὸν δὲ πενόμενον, παρορώμενον, συμβουλευόμενον, χλευαζόμενον, οἰκτειρόμενον κτλ.

οὗτος, ἄλλοιός το κατ' ἀρχάς, ὠθούμενος μέντοι ὑπὸ τῶν τῆς αἰσθηματικότητος παραφόρων ρευμάτων κατ' ὀλίγον ἐξώκειλε, εἶνε πάσης ἐννοίας ὑπέρτεροι. Εὐκαιρον εἶνε νὰ σ' ὑπενθυμίσω νῦν, πάτερ, τὴν περὶ συμπληρώσεως ἐν τῇ περὶ συλλογισμοῦ σῇ γνώμῃ ἐπιφύλαξίν μου. Ὅτε πρὸ μικραῦ διετάθης, ὅτι τὸ αἶσθημα εἶνε τὸ προχειρότερον, λεπτότερον καὶ ἀνενδοίαστον μέσον δι' οὗ ὁ νοῦς ἡμῶν ἀντιλαμβάνεται, παρέλειψας νὰ προσθέσῃς ὅτι, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ συλλογισμὸς εἶνε ἀσφαλέστερος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ αἶσθημα ἐπισφαλέστερον, μέχρι βαθμοῦ ἀπιστεύτου. Καὶ ὡς ἀπόδειξιν τῆς τοῦ αἰσθήματος τοιαύτης ιδιότητος σοὶ καθυποβάλλω τὸ παράδειγμα λαῶν δλοκλήρων, οἵτινες ἐπὶ αἰῶνας, ἐξ αἰτίας διαστροφῆς τῆς καλλιτεχνικῆς ὀρέξεως, ὑπελάμβανον ὡς τὸ τοῦ καλοῦ ἐπίλεκτον πλεῖστα ὅσα μορφώματα τερατωδῶς δυσειδῇ.

ΠΑΦΝ. Τί πρὸς τοῦτο; Μήπως ἡ κεφαλὴ εἶνε πλασμένη οὕτως, ὥστε νὰ παραπαίῃ ὀλιγώτερον τῆς καρδίας;

ΕΥΘ. Ἐν γένει καὶ συγκριτικῶς ὀλιγώτερον. Ὁ Θεὸς, πάτερ, ἠὺνόησε τὸν ἄνθρωπον ὑπὲρ τὰ κτήνη, καθόσον εἰς ἐκεῖνα μὲν ἐδωρήσατο ἀπλῶς τὸ αἶσθημα, ἐνῶ εἰς τοῦτον ἀπίνειμε διπλοῦν τὸ χάρισμα, προικίσας αὐτὸν διὰ τε τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ αἰσθήματος, ὅπως μετέρχεται ἀμφότερα ὡς τοὺς δύο τῆς ψυχῆς ὀφθαλμούς. Ἐπεταὶ λοιπὸν, ὅτι τὸ νὰ κλείῃ τις ἐκουσίως τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν τούτων, ὅπως βλέπῃ διὰ μόνον τοῦ ἄλλου, καθὰ οἱ καλόγηροι, εἶνε ἀντιχριστιανικόν.

ΠΑΦΝ. Διαμαρτύρομαι κατὰ τῆς κατηγορίας ἀντιχριστιανισμοῦ προσαπτομένης εἰς ἡμᾶς.

ΕΥΘ. Διαμαρτυρήθητε μᾶλλον, ὦ καλόγηροι, κατὰ τῆς διαγωγῆς ὑμῶν, ἥτις προσάπτει ὑμῖν ταύτην.

ΠΑΦΝ. Δικαστὴν τῆς ἡμετέρας διαγωγῆς οὐδένα ἄλλον παραδεχόμεθα, πλὴν τοῦ Θεοῦ.

ΕΥΘ. Ὡστε ἐμμένεις εἰς τὰς ἀρχάς σου, καθ' ἃς ὁ καλόγηρισμός εἶνε ἀνεπιφυλάκτως ψυχοσωτήριος;

ΠΑΦΝ. Ἀνεπιφυλάκτως ψυχοσωτήριος· ναί.

ΕΥΘ. Καὶ ἐπομένως ἐπιδιωκτέος ὑπὸ πάντων;

ΠΑΦΝ. Ἐπιδιωκτέος ὑπὸ πάντων.

ΕΥΘ. Καὶ κατηχητέος τοῖς πᾶσιν ;

ΠΑΦΝ. Καὶ κατηχητέος τοῖς πᾶσιν.

ΕΥΘ. (ἐγχειρόμενος). Ὑγίαινε, ἀββᾶ. Ἡ εἰδοποίησις εἶνε σύμφορος, καὶ θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐπωφεληθῶμεν ταύτην.

ΠΑΦΝ. Ὁ Θεὸς φωτίσαι καὶ ὁδηγήσαι ὑμᾶς τε καὶ ἡμᾶς εἰς τὸ ἐπωφελέστερον.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΙΩ. Καὶ λοιπὸν, διδάσκαλε ;

ΠΑΦΝ. Λοιπὸν, Ἰωάννη μου, ὁ θεϊὸς σου οὗτος εἶνε τρόντι θρέμμα τοῦ Σατανᾶ.

ΙΩ. Ἀπὸ τοῦ σαρκαστικοῦ προσμειδιάματος, ὅπερ, ἰλαρῶ βλέμματι, ἐν εἶδει χαιρετισμοῦ ἀναχωρῶν μοὶ ἀπέτεινε, ἐννόησα, ὅτι ἦτον ὑποχαρακτηρισμένος ἐκ τῆς μετὰ σοῦ συνδιαλέξεως.

ΠΑΦΝ. Ὅστις εἶπη, Σατανᾶ, λέγει τὴν προσωποποίησιν τῆς ἰσχυρογνώμονος καὶ ἀμετανοήτου πλάνης.

ΙΩ. Καὶ ποῖον ἦτο τὸ τῆς συνδιαλέξεως θέμα ;

ΠΑΦΝ. Τὸ περὶ καλογηρισμοῦ· περὶ τούτων πλήν δυάμεθα νὰ διαλεχθῶμεν ἄλλοτε ἐν ἀνέσει, διότι ἤδη δέν εἶνε καιρὸς ἀργολογιῶν. Βλέπω, φιλότης, ὅτι οἱ σκοποὶ μας κατεπροδόθησαν· ἐπεθύμουν ὅθεν νὰ μοὶ εἴπης τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Μήπως σὲ διέφυγε κανεὶς λόγος ;

ΙΩ. Εἰς ἐμέ ; Ἀλλ' οὐδὲ γρῦ. Ἐκ τῶν εἰσηγήσεων ἴσω τοῦ θείου μου οἱ γονεῖς μου συνέλαβον ὑπόνοιάν τινα καὶ οὐχὶ βεβαιότητα, καθόσον εἰς τὸν ὑπηρέτην προσέταξαν νὰ μένη παρ' ἐμοὶ, ἐπὶ τῇ ἀνωδύνῳ προφάσει τοῦ τῆς υἱείας μου ἀκροσφαλοῦς.

ΠΑΦΝ. Δεδόσθω οὕτω· πλήν, οὐχ ἦττον, μεταξὺ ὑπονοίας καὶ δυσπιστίας, ἥτις δι' ἡμᾶς ἔσεται ὀλέθριος, μόλις ὑπάρχει διάστασις ἐνὸς βήματος. Ἀνάγκη λοιπὸν ἤδη ἔρ-

γων. Ἐργων, Ἰωάννη· διότι τὰ καθ' ἡμᾶς ἵστανται ἐπὶ ξυ-
ροῦ ἀκμῆς.

ΙΩ. Σὺ μέχρι πρὸ μικροῦ, πάτερ, ἥσο ἀπτόητος, ἐνθους
δὲ μᾶλλον· καὶ νῦν, διατί κατέστης αἴφνης περίτρομος;

ΠΑΦΝ. Ἦμην καὶ εἰμὶ πεποιοῦς ἐπὶ τὴν θεῖαν ἀρωγὴν·
ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, τοὺς καθ' ἡμῶν ἐχθρικοὺς ὑπαινιγμοὺς
τοῦ θεοῦ σου ἐκλαμβάνων ὡς θεῖαν εἰδοποίησιν, κατέστην
ἐγρηγορῶς, ὅπως μὴ καταλάβῃ ἡμᾶς ἀνετοίμους, ὡς τὰς
μωρὰς παρθένους, ἡ ἀντίληψις αὕτη. Ἀνάγκη ὅθεν νὰ τρέξω
ἀπνευστὶ εἰς τὸν λιμένα καὶ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ κυβερ-
νήτου, μεθ' οὗ ἤδη συνεθέμην νὰ ᾔηνε ἕτοιμος πρὸς ἀπό-
πλουν, ἵνα φύγωμεν αὐθωρεῖ.

ΙΩ. Πρὸς Θεοῦ, πάτερ, μὴ σπεῦδε· ἔχομεν εἰσέτι καιρόν.
Πρὸς τὸ παρὸν δὲν ὑπάρχει, ἐὰν ὑπάρχῃ, εἰμὴ ἀπλῆ τις ὑ-
πόνοια, ἥτις εἶνε βεβαίως ἐντύπωσις τῆς στιγμῆς, καὶ δὲν
θέλει βραδύνει νὰ διασκεδασθῇ.

ΠΑΦΝ. Ἀπατάσαι, Ἰωάννη. Ἦδη ὅτε ὁ θεῖός σου κα-
τῶρθωσεν ἅπαξ νὰ δεσπόσῃ τοῦ τῶν γεννητόρων σου πνεύ-
ματος, δὲν θέλει λείψει νὰ ὑπεκκαύσῃ δι' ὅλης τῆς σήμερον
τὰς ἐναντίον μας ὑπονοίας αὐτῶν. Ἐπειτα, τίς οἶδε τί τέ-
ξεται ἡ ἐπιούσα; Ἀρκεῖ στιγμιαία τις ἰδιοτροπία τοῦ πα-
τρὸς ἢ τῆς μητρός σου, ὅπως ἀνατρέψῃ ἄρδην τὰ ἡμέτερα
σχέδια, καὶ διαχωρίσῃ ἡμᾶς ἐς αἰεὶ, ἐμὲ μὲν στεροῦσα οὕτω
τοῦ ἀξίου μαθητοῦ, σὲ δὲ ρίπτουσα αὐθις εἰς τὸν ἠθικὸν
βόρβορον, ἐξ οὗ εἰς μάτην ἡ θεία χάρις ἠθέλησε νὰ σ' ἀ-
παλλάξῃ δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου. Στάθμισον καλῶς, τέκνον
μου, τὰς συνεπείας αἵτινες δύνανται νὰ παρακολουθήσωσι
τὴν ἀνάνδρον ἡμῶν ταύτην μέλλησιν καὶ χρονοτριβὴν. Σκέ-
φθητι, ὅτι πολλάκις ἡ ἀπώλεια ἀκαριαίας τινὸς εὐκαιρίας
ἄρκεϊ, ὅπως τὸν μὲν παρόντα ἡμῶν βίον καταστήσῃ ἐφ' ὅ-
ρου ζωῆς κακοδαίμονα, τὸν δὲ προσδοκώμενον, ἅπαγε, Θεέ
μου, εἰς αἰῶνας ἀπεγνωσμένον. Ἡ ἀναβολὴ ἄλλως τε ἦν
ζητεῖς, τί ἄλλο δηλοῖ, εἰμὴ ὅτι τὸ πνεῦμά σου ταλαντεύε-
ται εἰσέτι μεταξὺ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας, μᾶλλον δ' εἰπεῖν
θεοῦ καὶ δαίμονος;

ΙΩ. Σύγγνωθι, πάτερ, ἐὰν ἡ τοῦ χαρακτῆρός μου ἀσθένεια
δὲν μοὶ ἐπιτρέπει ν' ἀτενίσω ἄνευ δέους τὴν προσεγγίζου-

σαν στιγμήν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ διαρρήξω δι' ἐνὸς κινήματος τοὺς τόσους, οἵμοι, δεσμοὺς οἵτινες συσφίγγουσίν με μετὰ τῶν περὶ ἐμέ. Σύγγνωθι, ἐὰν ἱλιγγιᾷ ὁ νοῦς καὶ τρέμῃ τὸ γόνυ νὰ τολμήσῃ τὸ ἄλμα, ὅπερ πρόκειται νὰ με μετατοπίσῃ ἀφ' ἐνὸς κόσμου εἰς ἕτερον. Μὴ νόμιζε ὅμως ὅτι διστάζω. Ἡ ἀπόφασίς μου ἐλήφθη τόσῳ βραδέως, ἐνεδυναμώθη ὑπὸ τοσούτων προσευχῶν καὶ δακρύων, ὥστε κατέστη πολλῶ ἐδραιωτέρα ἢ ὅσῳ φαντάζεσαι. Ἡ ἀπόφασίς μου εἶνε ἀκράδαντος. Ἐὰν οὖν νομίζῃς τὸν καιρὸν κρίσιμον, πρᾶξον ὅπως ἡ θεία βούλησις σὲ φωτίσῃ.

ΠΑΦΝ. Εὗγε, τεκνίον. Εὗγε, κλητὸν τοῦ Κυρίου ἀρνίον! Τοιαύτην μεγαλεπήβολον γνώμην προσεδόκων παρὰ σοῦ. Σήμερον ἐξομοιοῦσαι με τοὺς ἁγίους μάρτυρας, οἵτινες, νεώτεροί σου πολλάκις τὴν ἡλικίαν, περιεφρόνησαν ὁμῶς ὑπὲρ τῆς τοῦ πνεύματος σωτηρίας, οὐκέτι τῶν δεσμῶν μόνων ὧν τέως ἐμνήσθης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου σώματος. Οὕτω δὲ καὶ σὺ αὐτὸς, παραδίδων ἀπ' ἄρτι τὸ σῶμά σου τῇ ἀσκήσει, σώζεις τὴν ψυχὴν· διότι καθὼς τὸ ὀστεῶδες κέλυσφος προφυλάσσει τελεσφορώτερον τὸν ἐν αὐτῷ καρπὸν, οὕτω καὶ τὸ ὑπὸ τῆς ἀσκήσεως τραχυνθὲν σῶμα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν τοῦ ἀλάστορος προσβολῶν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἤδη πορεύομαι, καὶ δὲν θέλω χρονίσει, διότι ὁ τοῦ Βουκολέοντος εἶθα ἡ ὀλκὰς ἐλλιμενίζει δὲν εἶνε, ὡς γνωρίζεις, μακράν· σὺ δ' ἐν τοσούτῳ παραδόθητι, μέχρις οὗ ἐπιστρέψω, τῇ προσευχῇ, ἢ κατὰγινε περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἱερᾶς τινος βίβλου ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἵνα μὴ εὗρὼν καιρὸν ὁ δόλιος ταραξῇ τὸ πνεῦμά σου. Ὅταν δὲ, σὺν Θεῷ, ἐπιστρέψω, τότε σκεπτόμεθα πῶς ν' ἀπομακρύνωμεν τὸν ὀχληρὸν ὑπηρέτην. Σοὶ εὐχομαι.

ΣΚΗΝΗ Ζ΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ μόνος.

ΙΩ. Οἶω δεσμῶ συνέδεσας, Θεέ μου, τὴν ὕλην μετὰ τοῦ πνεύματος. Τροσάυτην συμπάθειαν ἐγκατέστησας μεταξὺ ἐκείνης καὶ τούτου, ὥστε εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον τῷ θνητῷ ν' ἀποσπάσῃ, διὰ μόνων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων καὶ ἄνευ τῆς σῆς ἀντιλήψεως. τὸ μὲν ἀπὸ τῆς δέ. Οὕτως, ἐγὼ ὅστις πρὸ πολλοῦ ζῶ ὡς ξένος ἐν μέσῳ τοῦ περικυκλοῦντος με ὄγκου πολυτελείας, καὶ τοῦ περιέποντός με συγγενικοῦ φίλτρου, ἐγὼ ὅστις πρὸ πολλοῦ διεζεύχθην ἡθικῶς τὴν ὕλην, ἤδη ὅτε ἐπέστη ἡ ὥρα νὰ ἐπισφραγίσω τὸ ἔργον διὰ τῆς σωματικῆς ἀποδημίας, δειλιῶ καὶ τρέμω. Διατί;

Γιγνώσκεις, Θεέ μου, ὅτι οὐδ' ἡ τῆς διαίτης ἀβρότης μοι εἶνε δυσαπόσπαστος, οὐδ' αἱ κακουχίαι εἰς ἃς μέλλω νὰ ἐκτεθῶ μὲ πτοούσι, καθότι ἡ παννύχιος ἀγρυπνία καὶ προσευχὴ, μεθ' ὧν ἀφ' ἱκνου ἤδη ἐν τῷ κρυπτῷ συνωκειώθην, ἐδάμασαν ἀρκούντως τὰς σωματικὰς μου αἰσθήσεις. Ἡ ἰδέα ὅμως, ὅτι μέλλω ν' ἀπαλλοτριώσω ἑμαυτὸν τῆς τῶν γονέων μου περιπαθοῦς πρὸς με στοργῆς, μόνη ἡ ἰδέα αὕτη ἐξισᾷ τὸ πνεῦμά μου, ἐκνευρίζει τὴν καρδίαν μου, παραλύει τὰς δυνάμεις μου. Ναί, Θεέ μου· οὐδὲν ἄνευ τῆς σῆς ἀντιλήψεως δυνήσομαι. Ἡ ἰδέα, ὅτι μέλλω νὰ ἐγκαταλείψω ἀδελφὴν, σὲ Ἑλένη μου, μεθ' ἧς νηπιόθεν συνανετράφην, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας τρέφω, Θεέ μου! . . . αἶσθημα τηξικάρδιον, ἡ ἰδέα αὕτη . . . Ὅχι, δὲν φεύγω! Δὲν ἐγκαταλιμπάνω τοὺς γονεῖς, δὲν ἐγκαταλιμπάνω τὴν ἀδελφὴν μου!

Ἦμαρτον, Θεέ μου· παραλογίζομαι. Μήτοι οὐχὶ σὺ ἔση μοι τοκεύς; Μήτοι οὐχὶ ἡ σὴ ἀγάπη ἔσεται μοι παρήγορος ἀδελφή; Πλὴν, τίς μοι ὑπόσχεται, ὅτι δυνήσομαί ποτε νὰ λησμονήσω τοὺς γονεῖς, νὰ λησμονήσω τὴν Ἑλένην; Τίς μοι ὑπόσχεται, ὅτι ὅπου καὶ ἂν μεταβῇ τὸ σῶμα, ἡ καρδία δὲν θέλει συναποκομίσει τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς, τὸ πρὸς

τὴν φιλτάτην αἴσθημα, συνταράττουσα οὕτω τὴν τοῦ πνεύματος ἡρεμίαν, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ μοναστικὸς βίος εἶνε αὐτόχρημα ὕλισμός;

Καὶ ὅμως δέον νὰ τοὺς λησμονήσω, διότι ἡ ἀγάπη δὲν μερίζεται, ἀλλ' ἀπονέμεται φύσει ἢ ἅπασα τῷ Θεῷ ἢ ἅπασα τοῖς ἀνθρώποις. Πράγματι, ἐὰν δὲν λησμονήσω τοὺς οἰκείους, εἰ καὶ σωματικῶς ἀπὼν, νοερῶς πλὴν ἔσομαι ἀείποτε ἐν μέσῳ αὐτῶν· ὦν δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἔσομαι ἐν μέσῳ τῆς ὕλης, ἐν μέσῳ τῆς ἀμαρτίας. Ὁ δ' ἀναχωρητικὸς βίος ἔσεται τότε ἀπλοῦς τύπος· τύπος, δεσμεύων μὲν τὸ σῶμα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ψυχὴν. Τύπος τότε ἀνωφελής. Ναὶ, δέον νὰ τοὺς λησμονήσω.

Σύγγνωτε, γονεῖς πολυαγάπητοι! Ἐὰν πράγματι κήδεσθε τῆς τοῦ υἱοῦ ψυχῆς μᾶλλον τοῦ σώματος, ἐὰν τίθεσθε τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν τιμιωτέραν τῆς σωματικῆς, σύγγνωτε. Καὶ σὺ, ἀδελφὴ, σύγγνωθι. Τί ὠφελήσει σοὶ ἡ πρόσκαιρος αὕτη ἐν τῇ ὕλῃ, ἐν τῇ φθορᾷ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ συμβιώσεις; Προελοῦ τὴν μετ' αὐτοῦ ἀθλιότητα, πανευδαίμονα τῆς μελλούσης ζωῆς συναρμογήν. Θῦσον τὴν πρώτην, ὑπὲρ τῆς δευτέρας.

Καὶ ἤδη, Ἰωάννη, ἐλεύθερος παντὸς κοινωνικοῦ δεσμοῦ, παράδος τῷ Θεῷ σου σεαυτὸν ἀμέριστον. Γενοῦ ὅλος πνεῦμα. Ναὶ, Κύριε! Ἡ καρδίᾳ μου ἀγάλλεται καὶ τρυφᾷ, προγευομένη ἀπὸ τοῦδε τῆς μετὰ σοῦ καὶ μόνου συμβιώσεως. Ἡ σὴ ἀγάπη, Δέσποτα, δὲν ὁμοιάζει τὰς ἀνθρωπίνους ἡμῶν συμπαθείας, τὰς μεστὰς μὲν ἀείποτε πάθους καὶ συγκινήσεων, ἐπωαζούσας δὲ πολλάκις τὸ ἄλγος καὶ τὴν πικρίαν. Ἡ σὴ ἀγάπη εἶνε διαυγὴς καὶ ἡρεμὸς· πληροῖ ἅπασαν τὴν καρδίαν, καὶ διαμένει πάντοτε ἡ αὐτή. Ἐπουλοῦσα δὲ τὰς ἀλγηδόνας ἡμῶν καθίσταται γενέτειρα τῆς μακαριότητος.

Ἄφρον, ἄφρον, Ἰωάννη! Λησμονεῖς, ὅτι τὸ πνεῦμά σου ἐν τῇ ἐπιγείῳ ταύτῃ ὑπάρξει πέφυκεν ἀδιασπάρως ὑπὸ τῆς θείας Σοφίας μετὰ τῆς σαρκὸς συνδεδεμένον, ὥς, κατὰ τὸ χρεῶν, τοῦτο δουλεύσει ἐκείνη καὶ ἐκείνη τούτῳ. Μολονότι δὲ εἶνε εὐχερέστατον τὸ νὰ εἴπῃ τις ἐν μιᾷ ἐνθουσιασμοῦ στιγμῇ, οὐχ ἄφομαι διὰ βίου σίτου καὶ πόματος, οὐ γεύσομαι ὕπνου

ὅπως ἀποταγῶ παντάπασι τῇ ὕλῃ, οὐ διὰ μακροῦ πλήν
 πείραν λήψεται, ὅτι ταῦτα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια εἴ-
 σιν ἀδύνατα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει. ὦ γονεῖς μου, γονεῖς μου!
 ὦ Ἑλένη! Ποτὲ δὲν θέλω δυνηθῆ νὰ σᾶς λησμονήσω!

ΣΚΗΝΗ Η΄.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΠΑΦΝ. Χαῖρε, Ἰωάννη, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, τεκνίον! Τὰ
 πάντα ἡμῖν βαίνει κατ' εὐχὴν· τὰ πάντα ἡμῖν εἰς δεξιὸν
 τέλος ἤγαγεν ὁ Κύριος. Καὶ τὸ πλοῖον ἔτοιμον, καὶ ἡ αὔρα
 ἡμῖν οὐριος προσμειδιᾷ. Μικρὸν ἔτι, καὶ ἰδοὺ ὁψόμεθα τὸ
 τῆς σωτηρίας ἡμῶν λυκαυγὲς ὑποφῶσκον, τὸν δὲ γνόφον τῆς
 πλάνης διαλυόμενον. Παρήγγειλα τοῖς ναύταις νὰ ἔχωσιν ἀ-
 νεσπασμένην τὴν ἄγκυραν, ὥστε ἅμα ἐπιβῶμεν ἡμεῖς τοῦ
 σκάφους, λύσαντες τὰ πρυμνήσια καὶ ἐλκύσαντες τὴν ἐπι-
 βάθραν ν' ἀναχθῶσι πάραυτα εἰς τὸ πέλαγος. Ἀλλὰ, διατί,
 μαθητά μου, ἴστασαι περίλυπος;

ΙΩ. Σοὶ βεβαιῶ, πάτερ, ὅτι οὐδὲν μὲ κωλύει τοῦ νὰ συμ-
 μερισθῶ τὴν χαρὰν σου, πλήν ἐνὸς καὶ μόνου. Τὰ πλούτη;
 Τὰ περιφρονῶ. Τὰ ἀξιώματα, ἅτινα ἐν τῷ μέλλοντι ἴσως
 μὲ ἀναμένουσιν; Καὶ ταῦτα ἐρρέτωσαν. Ἡ τοῦ βίου ἡδυπά-
 θεια; Ἡδυπάθεια τοῦ λοιποῦ ἔστω μοι ἢ τῆς σαρκὸς ἀπο-
 νέκρωσις. Τοὺς γονεῖς μου ὅμως, τὴν ἀδελφὴν ἐκείνην, τῆς
 ὁποίας τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀγνὴν πρὸς με ἀφοσίωσιν
 πολλάκις σοὶ περιέγραψα, μοὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ τοὺς ἀπαρ-
 νηθῶ. Εὐσπλαγχνίσθητί μοι, πάτερ! Τὰ φίλτατά μοι ταῦ-
 τα ὄντα μοὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ τὰ ἐγκαταλείψω.

ΠΑΦΝ. Ἐχεις δίκαιον, τέκνον μου. Καὶ ἐγὼ ἂν ἤμην εἰς
 τὴν θέσιν σου, ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἤθελον ἐμφο-
 ρεῖσθαι. Διανοήθητι ὅμως, ὅτι ὅσω μεγαλητέρα εἶνε ἡ θυσία

ἣν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Κύριος, τοσούτῳ ἀδρότερος ἔσεται καὶ ὁ παύτης μισθὸς ὃν ἡμῖν ἐπαγγέλλεται. Πράγματι, ἐὰν ᾗσο γέννημα σκληρῶν τινῶν καὶ ἀρνησιτέκνων γονέων, περιφερόμενον ἐν ταῖς ἀγυιαῖς ἡμίγυμνον καὶ πειναλέον, καὶ οὐδὲν πλάσμα ἐπὶ γῆς ἔχον, ὅπερ νὰ συμπαθῇ ὑπὲρ σοῦ, ἐν δὲ τοιαύτῃ ὑπάρξεως καταστάσει ἐνεστερνίζεσο τὸν μοναδικὸν βίον, νομίζεις τάχα, ὅτι ἡ ἀπόφασίς σου ἤθελε βαρύνει τότε ἐξίσου ἐπὶ τῆς πλάστιγγος τῆς τοῦ θεοῦ ἀκριβοδικίας, ὅτῳ θέλει βαρύνει νῦν, ὅτε πρόκειται νὰ πράξῃς τοῦτο διὰ τοσαύτης θυσίας;

Καὶ τί; Νομίζεις ἄρά γε, υἱέ μου, ὅτι οὐ ζῇ Κύριος; Ναί μὲν, ὁ Θεὸς κατ' ἀρχάς δὲν ἀναμιγνύεται, διότι θέλει ἡ θυσία νὰ προέλθῃ ἐξ ἰδίας ἡμῶν πρωτοβουλίας· διότι θέλει ν' ἀφοσιωθῶμεν αὐτεπάγγελτοι. Ὅταν ὁμως ἅπαξ ἀφοσιωθῶμεν, νομίζεις ὅτι δὲν ἔχει ἀρκοῦσαν δύναμιν, ὅπως μᾶς προστατεύσῃ; Νομίζεις, ὅτι τότε ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη τοῦ οὐχ ἔξει ἐπαρκὲς ἔλεος, ὅπως δι' αὐτοῦ πληρώσῃ ἅπαντας τοὺς τῆς καρδίας ἡμῶν κευθμῶνας; Ἐὰν τοιαῦται τυγχάνωσι, φίλε μου, αἱ περὶ τοῦ θείου ἐλέους ἰδέαι σου, ἡ πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστις σου εἶνε σαθρά.

ΙΩ. Φαντάζεσαι λοιπὸν, πάτερ μου, ὅτι ἐὰν σήμερον καταπνίξας ἐν ἐμοὶ πᾶν στοργῆς αἶσθημα σοὶ ἀκολουθήσω, φαντάζεσαι, λέγω, ὅτι ἡ τῶν φιλτάτων μου ἀνάμνησις δὲν θέλει παρίστασθαι ὡς ἀλγεινὸν φάσμα διηνεκῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, χειμάζουσα ἐκάστοτε τὴν ἀθλίαν ψυχὴν μου, καὶ καθιστῶσα τὸν ἀσκητικόν μου βίον, ἀπλῶς εἰπεῖν, μάταιον καὶ ἀτελέσφορον μαρτύριον;

ΠΑΦΝ. Φαντάζομαι, λέγει! Ἀλλ' εἰμὶ ἐντελὼς περὶ τούτου πεπεισμένος· διότι, τέλος, οὐδεμίαν ἠθικὴν πληγὴν, ὅσω βαθεῖα καὶ ἂν ᾗ αὕτη, ἐὰν ὁ χρόνος, θεῖα συνάρσει, ἀσυνούλοιτον.

ΙΩ. Πλὴν καὶ τούτου δοθέντος, δὲν φαντάζεσαι αὖθις, ὅτι ὁ λαθραῖος καὶ αἰφνίδιος δρασμὸς μου θέλει κατενέγκει καίριον τραῦμα εἰς τὴν τῶν γεννητόρων μου καρδίαν, τραῦμα ὅπερ φοβοῦμαι, φεῦ, μὴ καταβιδάσῃ αὐτοὺς προώρως εἰς τὸν τάφον;

ΠΑΦΝ. Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι οἱ γονεῖς σου θέλουσι μὲν τὰ

πρῶτα θλιβῇ καὶ πιθανῶς πενθήσει, οἱ γονεῖς σου ὁμῶς, θεο-
διδάκτον μου τεκνίον, δὲν εἶνε ἐθνικοὶ, ὥστε νὰ παραδουθῶ-
σι τυφλῶς εἰς ἀπόγνωσιν. Οἱ γονεῖς σου ἐξεναντίας ὡς ἄν-
θρωποι εὐλαβεῖς, ἐπιζητήσουσι μᾶλλον ἐν τῇ προσευχῇ καὶ
τῇ εἰς τὸ θεῖον θέλημα ὑποταγῇ ἀνακούφισιν καὶ παραμυ-
θίαν. Ὡστε οὕτως ἔξουσι καὶ κεῖνοι ἐξάπαντος τὸν θεὸν ἀν-
τιλήπτορα καὶ ἐπεικῇ παρήγορον.

ΙΩ. Ἐὰν μοὶ ὑπόσχεσαι πάντα ταῦτα, διδάσκαλε, σ' ἀ-
κολουθῶ καὶ τοῦντεῦθεν σὺ, μετὰ Θεὸν, ἔση προστάτης καὶ
κηδεμών μου. Ἐπίτρεψόν μοι ὁμῶς νὰ ἐπιστείλω τοῖς φιλ-
τάτοις δύο λέξεις, ὅπως προσαγορεύσας τὸ ὕστατον πληρο-
φορήσω αὐτοὺς συνάμα περὶ τοῦ θεαρέστου σκοποῦ ὃν ἡ φυ-
γὴ μας προτίθεται.

ΠΑΦΝ Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, Ἰωάννη, οὐδένα ἐξῆς
περισπασμὸν σοὶ ἐπιτρέπω ἀλλότριον τοῦ ἡμετέρου ἱεροῦ ἐγ-
χειρήματος. Ἀνάτεινον, τέκνον, ἀπάσας τάς τε τοῦ νοῦς
καὶ τῆς καρδίας σου δυνάμεις πρὸς τὸν καλοῦντά σε Σωτῆ-
ρα, ἵνα μήποτε ὁ ἀντικείμενος ἐπωφεληθεῖς ἀκαριαίαν σου
τινα ῥαθυμίαν, εἰσπηδήσῃ αὐθις ἐν τῷ πνεύματί σου καὶ
ταράξῃ αὐτό. Πληροφορῶν ἄλλως τε θετικῶς τοὺς γονεῖς
περὶ τοῦ τῆς ἀναχωρήσεώς μας σκοποῦ, οὐδὲν ἀνύσεις ὅπως
μετριάσῃς τὴν θλίψιν αὐτῶν· ἐξεναντίας δὲ θέλεις κατα-
στήσει αὐτοὺς διὰ μιᾶς ἀπέλπιδας, ἐνῶ ἄνευ τούτου, οὐδὲν
βέβαιον γινώσκοντες, θέλουσι βόσκεισθαι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ
διαφόρων ἐλπίδων. Προσέτι, ὑποδεικνύων αὐτοῖς τὴν ὁδὸν
ἣν ἐτράπημεν, διευκολύνεις οὕτω τὴν καταδίωξιν καὶ συνε-
πῶς καθιστᾷς προβληματικὴν τὴν ἐπιτυχίαν. Μὴ ἀπασχο-
λείτωσάν σε λοιπὸν, ἀγαθὲ, αἱ τοιαῦται ιδέαι, ἀλλὰ βοή-
θησόν με μᾶλλον ν' ἀπαλλαγῶμεν τοῦ κατασκόπου οἰκέτου.
Ποῖός τις τὸν χαρακτῆρα εἶνε, εἶπέ μοι, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος;

ΙΩ. Εἶνε ἀγαθός τις νεανίας, πιστὸς τοῦ πατρός μου θα-
λαμηπόλος.

ΠΑΦΝ. Ἐχει καλῶς. Δέον ἤδη νὰ τὸν ἐξετάσω μόνος
μου καὶ ἀναλόγως ὀδηγούμεθα. Πλὴν ἰδοὺ ἐτοίμη πρόφασις,
οἰκονομηθεῖσα ἡμῖν πάντως θεόθεν. Προχθὲς, ὅτε ἐπιστρέ-
ψαμεν ἐκ τῆς τοῦ Παντοκράτορος μονῆς, δὲν μοὶ εἶπες, νο-
μίζω, ὅτι εἴχες λησμονήσει ἐκεῖ τὴν σύνοψίν σου;

ΙΩ. Μάλιστα· χθές ὁμως ἀπεδόθη ἡμῖν ὑπὸ τῶν τῆς Μο-
νῆς πατέρων.

ΠΑΦΝ. Ὑποθέτομεν ὅτι δὲν ἀπεδόθη, καὶ τὸν στέλλω
ὅπως ζητήσῃ ταύτην· οὕτω δὲ κερδαίνομεν ὑπὲρ τὴν ἡμί-
σειαν ὥραν. Ἐπειτα παραγγέλλω ἐδῶ νὰ τῷ εἴπωσιν ἐπι-
στρέψαντι, ὅτι ἐξήλθομεν πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ νὰ μᾶς
περιμένῃ, ὥς μέλλοντας δῆθεν νὰ ἐπανακάμψωμεν μετ' ὀλί-
γον· ὥστ' ἐν τῷ μεταξύ θέλουσι παρέλθει δύο ἢ τρεῖς ὥ-
ραι τοῦλάχιστον, καὶ μέχρις οὗ οἱ ἐν τῷ οἴκῳ συσχεθῶσιν
ὑπὸ εὐλογοφανοῦς τινος φόβου, καὶ κινηθῶσι καθ' ἡμῶν
σπουδαίως, ἐπελεύσεται ἡ ἐσπέρα, λοιπὸν δὲ μόλις δυνήσον-
ται αὔριον τὸ πρωτὶ νὰ ἐξαποστείλωσι τυχὸν καθ' ἡμῶν διὰ
θαλάσσης, ὁπότε ἡμεῖς, μετὰ εἰκοσάωρον πλοῦν, ἐσόμεθα
ἀκατάφθαστοι.

ΙΩ. Ταῦτα πάντα, εἰ καὶ εὐφυᾶ, μοὶ φαίνονται ὁμως
χαλκεύματα τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου, οὗτινος καὶ ἡ ἀπάτη
ἦν ἐγὼ μετῆλθον, ὅπως ὑπεξαιρέσω τὰ τοῦ ναύλου ἀργύ-
ρια, καὶ ἦν μοὶ ἐμέμφθης αὐστηρῶς.

ΠΑΦΝ. Ὁ σὸς δόλος ἦτον ἀξιόμεμπτος, διότι δὲν προ-
ήρχετο ὡς τὸν ἐμὸν ἐξ ἀναποφεύκτου ἀνάγκης, εἰς ἣν εἶνε
ἐφαρμόσιμον κατὰ συγκατάβασιν τὸ ἀξίωμα, « Τὸ τέλος ἐ-
ξαγνίζει τὰ μέσα ».

ΙΩ. Εἶεν· ἀλλ' οἱ ἐν τῇ σχολῇ δὲν θέλουσιν ἄρά γε ἐνο-
χοποιηθῇ, ὡς διαβουκολήσαντες τὸν ὑπηρέτην;

ΠΑΦΝ. Οὐδόλως· διότι τάχιστα θέλει ἀποδειχθῇ, ὅτι
οὗτοι ἐνήργουν εἰλικρινεῖ τῇ πίστει. Ἀρκοῦσι πλὴν, τέκνον
μου, αἱ λογοτριβαί· κάλεσόν μοι τὸν ὑπηρέτην.

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ οἱ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. Εὗχου μοι, διδάσκαλε!

ΠΑΦΝ. Ἔσο εὐλογημένον, τέκνον μου. Διατί (μειλιχίως),
υἱέ μου, δὲν ἔρχεσαι ἐδῶ νὰ καθήσῃς πλησίον τοῦ αὐθεντο-

πούλου, διὰ νὰ προσέχης καλύτερα μήποτε λάβῃ ἀνάγκην τῆς ὑπηρεσίας σου; Καὶ πῶς ὀνομάζεσαι, τέκνον μου;

ΔΗΜ. Δημήτριος, δοῦλος τῆς αὐθεντίας σου.

ΠΑΦΝ. Σεμνὸν ὄνομα ἔχεις, ἀγαθὸν τέκνον· εἴθε ἡ χάρις τοῦ τροπαιοφόρου νὰ σὲ σκέπη! Καὶ πόσων ἐτῶν εἶσαι;

ΔΗΜ. Δὲν γνωρίζω, πάτερ μου, δηλαδὴ ἀκριβῶς· ἴσως εἶμαι ἕως εἰκοσιδύω, ὅχι ὅμως κλεισμένα· ἀνοικτὰ ἀκόμῃ.

ΠΑΦΝ. Ἐστὼ· δὲν βλάπτει. Ἄλλ' εἰπέ μοι, ἐκτελεῖς ὡς καλὸς χριστιανὸς τὰ θρησκευτικὰ σου χρέη; Συχνάζεις δηλαδὴ εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας; ἐξομολογεῖσαι; Μεταλαμβάνεις;

ΔΗΜ. Μάλιστα, πάτερ. Ὅταν ἡ δέσποινα πηγαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀκολουθῶ, στέκομαι δὲ ἀπ' ἐξω ἕως οὗ γείνη ἀπόλυσις, καὶ τότε τὴν συνοδεύω πάλιν μέχρι τῆς οἰκίας. Ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμαρτίας μου, ὅσαι συναχθῶσιν ἀπὸ τὴν μίαν ἕως εἰς τὴν ἄλλην ἐξομολόγησιν τὰς λέγω ὅλας, δηλαδὴ ὅσας προφθάσω· διότι ὁ ἅγιος πνευματικὸς, ὅταν ἐξομολογῇ ἡμᾶς τοὺς ὑπηρέτας, βιάζεται.

ΠΑΦΝ. Τὴν δὲ προσευχὴν σου, τέκνον μου; Ἀναγινώσκεις κάθε πρωτὶ καὶ ἐσπέρας τὴν προσευχὴν σου;

ΔΗΜ. Ποῦ τόσα γράμματα, δέσποτα, διὰ νὰ τὴν ἀναγνώσω; Ὅταν ὅμως ἡ δέσποινα προσεύχεται, κάμνω καὶ ἐγὼ τὸν σταυρόν μου.

ΠΑΦΝ. Δὲν ἤξεύρεις διόλου ν' ἀναγνώσῃς τὴν προσευχὴν σου;

ΔΗΜ. Ὅχι δὲ ὅλως διόλου, συλλαβίζω ἀνάμεσα μερικά.

ΠΑΦΝ. Καλὸν καὶ τοῦτο, υἱέ μου, καὶ χρήσιμον. Ἰωάννη, δῶσε, παρακαλῶ, εἰς τὸν Δημήτριον τὴν σύνοψιν σου ν' ἀναγνώσῃ ὀλίγον, διὰ νὰ ἴδω τὰς δυνάμεις του.

ΙΩ. Μάλιστα, νὰ τὴν δώσω (ἐρευνᾷ μεταξὺ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης βιβλίων).

ΠΑΦΝ. Τί ζητεῖς ἐκεῖ; Τὴν σύνοψιν σου δὲν τὴν ἐλθμονήσαμεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος, ὅπου προχθὲς ἤμεθα; Καὶ βλέπε, Ἰωάννη, πόσον ἀνευλαβεῖς εἴμεθα! Τρεῖς ἡμέρας ἤδη νὰ ἦσαι χωρὶς σύνοψιν, καὶ νὰ μὴ φροντίσωμεν νὰ τὴν ζητήσωμεν! Νὰ εἴχομεν τοῦλάχιστον κανένα νὰ στείλωμεν, ὅπως μᾶς τὴν φέρῃ!

ΔΗΜ. Ἐγὼ, ἐὰν οἱ αὐθένται δὲν μοὶ παρήγγελλον νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶ διόλου ἀπὸ τὸ ἀρχοντόπουλον, ὑπήγαινα τώρα ἀμέσως καὶ τὴν ἔφερον.

ΠΑΦΝ. Καὶ τί φοβεῖσαι, εὐλογημένε; Ἐχάθη τάχα ὁ κόσμος διὰ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας; Δι' ἐσὲ ὅστις ἔχεις πτερὰ εἰς τοὺς πόδας, ἀπὸ ἐδῶ ἕως εἰς τὸν Παντοκράτορα οὐδὲ δέκα λεπτῶν δρόμος δὲν εἶνε. Ἐπειτα, ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐδῶ διὰ πᾶσαν ἀνάγκην τοῦ αὐθεντοπούλου;

ΔΗΜ. Σὲ παρακαλῶ, δέσποτα, νὰ τὸ προσέχης· πηγαίνω (ἐξέρχεται).

ΠΑΦΝ. Δόξα τῷ θεῷ, ἀπηλλάγημ' . . .

ΔΗΜ. (ἐπιστρέφων). Ἐλησμόνησας, δέσποτα, νὰ μοὶ εἴπης, ἀπὸ ποῖον νὰ ζητήσω εἰς τὴν Μοῖνὴν τὴν σύνοψιν;

ΠΑΦΝ. Ἀλλ' ἀπὸ τὸν θυρωρὸν, τέκνον μου. Εἰπὲ εἰς τὸν θυρωρὸν, ὅτι ἢ εἰς τοῦ Προηγούμενου ἢ εἰς τοῦ Οἰκονόμου ἢ εἰς τοῦ Σκευοφύλακος τὸ κελλίον, εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ τρία τὴν ἐλησμονήσαμεν.

ΔΗΜ. Μείνατε ἀμέριμνος; δέσποτα· θέλω σᾶς τὴν φέρει (ἀναχωρεῖ).

ΠΑΦΝ. (βλέπων ἀπὸ τῆς θυρίδος). Ἐφυγεν! Τέλος πάντων, Ἰωάννη ἡγγικεν ἡ ὥρα! Οὐδὲ στιγμὴν ἔχομεν νὰ χάσωμεν! Ἀνδρίζου, Ἰωάννη· προσεύχου! (λαμβάνων αὐτὸν τῆς χειρός). Κλῖνον γόνυ καὶ ἐγκαρτέρει ἐδῶ τῇ δεήσει, ἕως οὗ ἐγὼ παραγγείλω τοῖς ἐν τῇ σχολῇ, νὰ κρατήσωσι τὸν Δημήτριον ἐπιστρέψαντα.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΙΩΑΝΝΗΣ μόνος.

ΙΩ. (γορυπετής).

ὦ πάτερ καὶ σὺ μῆτέρ μου, ὦ δύστεκνοι γονεῖς μου,
Τὸν θρῆνον ἐτοιμάσατε, τὸ πένθος τῆς θανῆς μου!

Πατέρα μου, τί μὲ ζητεῖς μὲ τόσῃν παραζάλῃν,
 'Σ τὴν τράπεζαν, 'ς τὴν κλίνην μου, 'ς τὴν μητρικὴν
 [ἀγκάλην ;

Τὸ ὅτι μάθε σήμερον σκληρῶς ἀπετεκνώθης,
 Τὸ ὅτ' ὑπὸ τοῦ τέκνου σου αὐτοῦ κατεπροδόθης.

.
 Τὸν ζωντανόν μου θάνατον, μητέρ' ἀφοῦ θρηνήσης,
 Πῶς ἔχεις γένναν ὀρφανὴν ποτὲ μὴ λησμονήσης.
 Τὴν γῆν πῶς θάχω κλίνην μου, τὸ ράσον ἐνδυμά μου,
 Παρηγοριὰν τὰ δάκρυα τ' ἀπαρηγόρητά μου,
 Αὐτὰ κι' αὐτὰ, μητέρα μου, συχνὰ ἀναπολοῦσα,
 Εὐνάζου μὲ τὰ δάκρυα καὶ ὀρθρεὺε θρηνοῦσα.

.
 ὦ πάτερ καὶ ὦ μητέρ μου, γοεῖς μου εὐτυχεῖτε·
 Τὸ τελευταῖόν μου αὐτὸ (*) φίλημ' ἀφοῦ δεχθῆτε!
 Ἀρεξιτήλως ὅσῳ ζῶ ἐδῶ (**) τετυπωμένη
 Θὰ μένῃ ἢ εἰκὼν ὑμῶν, γοεῖς περιλημένοι!

.
 Καὶ σὺ, Ἑλένη, σὺ πρὸς ἣν ποτὲ προσεμεύε' ἰα
 Τὸ πρεῦμά μου ὥς τις χρυσὴν ἢ ἥσο ὀπτασία,
 Ὡς ὕστατόν μου ἀσπασμόν αὐτὸ τὸ ἄχ! μου ἔχε·
 Αὐτὸ τὸ δάκρυ καὶ μ' αὐτὸ τοὺς λογισμούς σου βρέχε!
 Καθὼς ἐγὼ μαραίνομαι, Ἑλένη, γ' ἀπαρθήσης.
 Ἑλένη, ὑποσχέθητι γὰρ μὴ με λησμονήσης.
 Οὐχί! . . . δὲν θέλω ἀνεχθῆ . . . ποτέ! Φρικτὴ ἰδέα!
 Ἑλένη, θέλω . . . Ἐννοεῖς ; . . . Νὰ γείνης καλόγραϊα!
 (Ἀριστάμενος ἕξαλλος καὶ ἀπειλητικός).
 Σοὶ τὸ προστάζω! . . .

(*) Χειρονομῶν.

(**) Δεικνύων τὴν καρδίαν.

ΣΚΗΝΗ ΙΑ΄.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΠΑΦΝ. (Εἰσερχόμενος μετὰ σπουδῆς). ὦ φρίκη! Τί ἔχεις, Ἰωάννη; Σύνελθε, τέκνον μου! Αἱ στιγμαὶ εἶνε πολύτιμοι. Ἄγωμεν (τὸν σύρει), ἀκολούθει μοι.

ΙΩ. (καταβεβλημένος). Θεέ μου! Τὰ γόνατά μου παρὰ λύουσιν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ *μόνος. Ἀναγινώσκει βιβλίον καθήμενος
παρά τινα λυχνιοφόρον τράπεζαν.*

ΕΥΘ. (*ἀναγινώσκει*). «Ἐως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ ξυμπεφυρμένη ᾗ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μὴ ποτε κτησόμεθα ἱκανῶς οὐδ' ἐπιθυμοῦμεν· φαμέν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δὲ ἂν τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι. Διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι ἡμῖν γίνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δ' ἔσχατον πάντων ὅτι, εἴαν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὐτῷ πανταχοῦ παραπίπτον, θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τ' ἀληθές, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα⁽¹⁾. »

(1) Πλάτ. Φαίδων.

(*Ἀνιστάμενος*) Ἐχεις δίκαιον, σοφὲ Σώκρατες. Τὸ σῶμα τοῦτο, ἡ ὕλη, εἶνε βεβαίως ἡ αἰτία πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἀθλιότητων. Θέλων τις ὅμως ν' ἀπαρνηθῇ τὴν ὕλην, νὰ ζήσῃ δηλ. ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς ἄϋλος, τί ἄλλο πράττει, εἰμὴ ἀρνεῖται τὸν νόμον ἐκείνου ὅστις, ἐν τῇ ὑπερανθρώπῳ αὐτοῦ σοφίᾳ συνέδεσεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ πνεῦμα ἡμῶν μετὰ ταύτης; Ἡ θρησκεία, τοῖς τοῦ νόμου τούτου θεσπίσμασιν συμμορφουμένη, ἀπαγορεύει τὴν αὐτοκτονίαν· καὶ ἐντοσοῦτω ὁ τὴν ὕλην ἀπαρνούμενος οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ αὐτοκτονεῖ. Ἀποσπᾷ δηλαδή βίᾳ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς ὕλης, μεθ' ἧς τοῦτο πέφυκε θείᾳ νεύσει νὰ συνδιάγῃ. Ἀλλὰ, θὰ μοὶ εἵπητε, ὡς ἐκ τούτου τί θέλεις; νὰ παραδώσωμεν τὸ πνεῦμα ὑποχείριον τῇ ὕλῃ; Ἀπαγε· οὐχὶ ὅμως καὶ ν' ἀρνηθῶμεν παντάπασι ταύτην χάριν τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' οἱ ἀσκηταί, ἐπιφωνεῖτε, δὲν ἀρνοῦνται τὴν ὕλην· περιορίζουσιν ἀπλῶς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς εἰς τὸν ἐλάχιστον ὅρον. Καὶ τίς εἶνε, ὦ ἀγαθοί, ὁ ἐλάχιστος οὗτος ὅρος; Τὸ νὰ διατραφῇ τις, λ. χ., δι' ἐνὸς διπύρου καὶ ἄνευ ὄψου; Οὐδαμῶς· διότι ἐλαχιστότερος ὅρος εἶνε τὸ νὰ τραφῇ διὰ βαλάνων καὶ χόρτων. Τὸ νὰ φορέσῃ ἀντὶ παντός ἐνδύματος τὸ τραχὺ κιλίκιον; Οὐδαμῶς· διότι τὸ δέρμα, δεόντως ἐθισθὲν, εἶνε φύσει ἐπαρκὲς τοῦ σώματος περιβόλαιον. Ἀλλὰ τότε ὁ ἄνθρωπος θέλει καταντήσῃ εἰς τὴν κτηνωδίαν, καὶ ἔπειτα, παραμελῶν βαθμηδὸν, κατ' ἀνάγκην τῆς τοιαύτης καταστάσεως, πᾶσαν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας καλλιέργειαν, θέλει καταντήσῃ εἰς τὴν ἀποθηρίωσιν, προϊόντος δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν τοῦ θεοῦ ὄντος ἐπίλησιν.

Ὅχι· δὲν εἶνε αὕτη ὁδός. Ἀλλ' οὔτε πάλιν τὸ νὰ παραδοθῇ τις ὀλόψυχος εἰς τὸν ὕλισμόν· διότι καὶ τότε καταντᾷ εἰς τὴν ἀποκτίνωσιν καὶ τὴν ἐσχάτην ἠθικὴν διαφθοράν, ὥστε τὸ πρέπον κεῖται ἐν μέσῳ τῶν δύο τούτων ἄκρων. Ἐνταῦθα πλὴν γεννᾶται αὖθις τὸ ζήτημα, ποῖον εἶνε τὸ μέσον τοῦτο; Τὸ μέσον τοῦτο εἶνε σχετικόν· πράγματι δὲ, ἄνθρωπός τις, π. χ., δύναται νὰ χαρίζηται πολλῷ πλειότερον εἰς τὸ σῶμα, ἀφ' ὅτι ἕτερός τις χαρίζεται, καὶ ὅμως ὁ πρῶτος νὰ λογίζεται σῶφρων ἀπέναντι τοῦ δευτέρου, διότι ἐκεῖνος μὲν χαρίζεται ὀλιγώτερον παρ' ὅσον τὰ ὕλικά αὐτοῦ

μέσα τῷ ἐπιτρέπουσιν, ἐνῷ οὗτος τυχὸν πλειότερον. Ἐπεται οὖν, ὅτι ἡ τῆς μέτρου διάγνωσις, ἐν ᾧ πᾶς τις ἐκάστοτε ἀναλόγως τῆς εὐπορίας ἢ ἀπορίας τοῦ δέον νὰ ἴσταται, ἔγκειται ἐν τῇ τοῦ πνεύματος σωφροσύνῃ.

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοὶ ἡμῶν προσεπάθησαν νὰ λύσωσι θεωρητικῶς τὰ ὅσα δυσεπήβολα τόσῳ καὶ ζωτικῶς διὰ πᾶσαν κοινωνίαν ζητήματα ταῦτα, ἐντεῦθεν δὲ προέκυψαν διάφοροι δοξασίαι, καὶ ἐπομένως διάφορα φιλοσόφων συστήματα, ἐξ ὧν καὶ τὸ τῶν κυνικῶν. Κατὰ τούτους ἡ εὐδαιμονία ἡμῶν ἔγκειται ἐν τῇ λιτότητι, ὥστε πᾶν ὅ,τι δὲν εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖον εἶνε περιττὸν, μέχρι καὶ τοῦ σκαφιδίου αὐτοῦ, καθόσον δυνάμεθα νὰ πίνωμεν ὕδωρ, χρώμενοι τῇ φύκτῃ ἀντ' ἐκείνου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη φιλοσοφία ἦτον οὐχὶ μόνον εὐχερῆς ἀλλὰ καὶ ἐπαγωγὸς, καθόσον διὰ ταύτης ἠδύνατο πᾶς τις ἄνευ οὐδενὸς διανοητικοῦ, ἠθικοῦ ἢ ὑλικοῦ κεφαλαίου ν' ἀπαλλαγῇ πάσης κοινωνικῆς ὑποχρέωσης, διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἔσχατος τῶν θητῶν, ἄνθρωπος ἀνάγωγος καὶ ὀκνηρὸς, ἔστι δ' ὅτε καὶ διεφθορὸς, οὐδὲν ἔχων ν' ἀπολέσῃ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῆς, πολλὰ δ' ὑπὸ τῷ φιλοσοφικῷ προσχήματι νὰ κερδήσῃ ὑλικῶς τε καὶ ἠθικῶς, ἀσμένως περιεβάλλετο τὸ τριβώνιον. Οὕτω δ' ἐν βραχὺ ἐνεπλήσθησαν αἱ πόλεις καὶ ἡ χώρα τῶν τοιούτων καθαρμάτων, ἅτινα ὁ χαριτόγλωσσος Λουκιανὸς ἐσατύρισεν εὐφυῶς πάνυ.

Τῆς τοιαύτης τοίνυν καταχρήσεως τοῦ Ἀντισθενείου δόγματος προϊόντα καταντήσαντες οἱ κύνες εὗρον ἀκολούθως, ὡς μὴ ὦφελε, τρόπον, παρεξηγοῦντες ῥήσεις τινὰς τῶν ἡμετέρων θρησκευτικῶν βίβλων, δι' ὧν ἐλέγχεται ὁ τότε ὑλισμὸς καὶ ἡ τῶν πλουσίων ἀκολασία, νὰ παρεισφρήσωσιν ἐν τῇ χριστιανικῇ χορείᾳ, χωρὶς ν' ἀποβάλωσιν οὐδὲν μήτε τοῦ σχήματος μήτε τῶν ἔξεων αὐτῶν. Οὕτω λοιπὸν ὁ πώγων καὶ ἡ βακτηρία καὶ τὸ ῥάσον καὶ ὁ πῖλος καὶ ἡ πήρα καὶ ἡ ὑπόκρισις ἔξωθεν, ἔσωθεν δὲ ἡ μοχθηρία, ἐμφαίνουσι πασιδῆλως δύο ὀνομάτων μορφήν μίαν. Ἐξῆς δὲ, ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ τῶν ἀρχῶν ταυτότης προσεγγίζει τὰ ἄτομα κατὰ τὸ, «ἀεὶ κολοιοὺς πρὸς κολοιοὺν ἰζάνει», προαγόμενα τότε νὰ συγκροτήσωσι λεληθότως σῶμα ἔχον τὰς

ιδίας ἑαυτοῦ ἀξιῶσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅσω πλειότερα εἶνε τὰ ἄτομα ταῦτα τόσω ἰσχυρότερον καθίσταται τὸ ἐν λόγῳ σῶμα, ὡς ἐκ τούτων, ἔνθεν μὲν συνεκροτήθη τὸ τῶν καλογήρων σύστημα, ἔνθεν δὲ πληθυνθὲν τοῦτο διὰ χρόνου ἐξ αἰτίας τῆς τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ ἐλαστικότητος ὥσεί ψάμμος τῆς θαλάσσης, οὕτως, ὥστε ἐν μόνῃ ἐδῶ τῇ Πρωτευούσῃ ν' ἀριθμῶνται κατὰ μυριάδας οἱ καλόγηροι καὶ καθ' ἑκατοντάδας τὰ μοναστήρια, κατέστη πανίσχυρον καὶ οἷον κράτος ἐν κράτει.

Ἐπιβάλλει ὅθεν σήμερον ἡ φατρία εἰς τὴν κοσμικὴν κυβέρνησιν καὶ ὑποθάλλει τὴν ἀμάθειαν, ὅπως ἀκμάζει ἡ σύμφορος αὐτῇ δεισιδαιμονία. Κατὰ τινα δὲ ὅσω προφανῇ τόσω καὶ τεραστίαν ἀσυνέπειαν, ἣν ἡ τοῦ λαοῦ παχυλὴ ἀμάθεια ἀτενίζει μετὰ βλακώδους ἀσυναισθησίας, ὁ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουθένισιν ὡς ἀπαρέγκλιτον ὅρον ἀναγράψας καλόγηρος, ἄνωθεν τοῦ ῥάσου ἀμφιέννυται τὴν πορφύραν, ἀντὶ δὲ τοῦ κουκουλίου στέφεται τὴν μίτραν ἢ ἐνιαχοῦ τὴν τῆς σατραπείας κίδαριν, καὶ ἀντὶ τοῦ βάκτρου δράττεται δίκην σκήπτρου τῆς ποιμαντηρίας· ἀντὶ τέλος τῆς πῆρας, παρουσιάζεται κάτοχος τοῦ κορβανᾶ. Ἐνῶ δὲ οὐδόλως ἐπιτρέπει δῆθεν ἡ μάργος συμμορία εἰς τὰ μέλη αὐτῆς νὰ πλουτῶσιν, οὐ μόνον συγχωρεῖ τοῦτο εἰς τὴν τούτων ὁμάδα, ἀλλὰ καὶ ἐπιδιώκει ὑπὲρ αὐτῆς τὴν παγκτημοσύνην.

Πρὸς τοῦτο οὖν ἀπορροφᾷ μὲν διὰ τῆς ἠθικῆς βίας τὰς δημοσίας προσόδους, τοῖς δὲ ἰδιώταις βοᾷ· « Ἐὰν δὲν μοὶ δώσητε τὴν οὐσίαν σας κολασθήσεσθε, διότι ὁ πλοῦτος εἶνε ὀλέθριόν τι ». Οὐχὶ ὁ πλοῦτος, ὧ ἀφιλοκερδῆς σπεῖρα, ἀλλ' ἡ τούτου κακὴ διαχείρισις ζημιοῖ τὸν ἄνθρωπον· καθότι πλοῦτός ἐστιν ἡ κατὰστασις ἐκείνη δι' ἧς περιέρχονται εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου κυριότητα τ' ἀγαθὰ ὅσα ἡ θεία Πρόνοια ἐπεδαψίλευσε περὶ αὐτὸν, ὅπως νέμῃται ταῦτα κοσμίως. Ὡστε ὁ σῶφρων πλοῦτος εἶνε θεῖον δῶρημα. Περὶ δὲ τῆς ἀγαμίας ἣν θεωρεῖ ὡς κορωνίδα τῶν ἀνοήτων τῆς ἀρχῶν, οὐδὲν λέγω· διότι ὁ πρεσβεύων ταύτην, οἷω τρόπῳ ἡ ῥασένδυτος λεγεὼν, σκέπτεται πάντως, ὅτι ὁ Δημιουργὸς κακῶς ἔπραξε ποιήσας τὸν ἄνθρωπον ἄρρεν καὶ θῆλυ, καὶ συνάγει ὅτι οὗτος δέον νὰ μένῃ οὐδέτερος.

Ἄλλ' ἰδοὺ κινεῖται ἡ τῶν ἀνησυχῶν ἡσυχαστῶν εἰδεχθῆς σκολόπενδρα, καὶ οἱ μυριοπληθεῖς αὐτῆς πόδες ἀναξέουσι τὴν κοινωνίαν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον. Ἐκαστος δὲ τῶν ποδῶν τούτων ἐνεργεῖ κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν ἐαυτῷ διάκρισιν· οὗτος μὲν μετὰ σατανικῆς ἐπιγνώσεως, οὗτος δὲ δουλεύων τῇ ἰδίᾳ πλάνῃ, καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην νομίζω ὅτι ἀνῆκεν ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος, ὁ τὸν ἡμέτερον ἀπαγαγὼν Ἰωάννην. Πράγματι εἶχεν ἄρά γε ὁ Παφνούτιος συναίσθησιν τοῦ ἐγκλήματος ὅπερ διέπραττεν; Ἴσως ὄχι. Ἴσως ἀπεναντίας ἐνεθουσία ὑπὲρ τοῦ ἔργου του, ὡς θεωρῶν αὐτὸ θεάρεστον. Ἴσως ἐσκέπτετο ὅτι, ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν ἀτόμων κοινωνίας τινὸς ὑπάρχει ἠθικὴ ἀλληλεγγύη ⁽¹⁾, ὥφειλε καὶ οὗτος νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ μεираκίου ἐκείνου. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης δὲν ἦτον εἰσέτι αὐτοτελὲς ὑποκείμενον· ἦτον ἀνήλικος. Ἀδιάφορον. Ἐρχεται ἄνθρωπος ξένος καὶ, σφετεριζόμενος τοὺς δεκαεξαετεῖς ἀγῶνας καὶ παλμοὺς τῶν γονέων, ἀρπάζει τὸν καρπὸν ὄντινα ὁ θεὸς ὡς ἀμοιβὴν τῶν πατρικῶν μεριμνῶν τοῖς προώρισεν. Κακουργεῖ ἄρα ὁ Παφνούτιος, πρῶτον μὲν ὑποκλέπτων κηδεμονίαν ἣτις δὲν τῷ ἀνῆκεν. Κακουργεῖ ἔπειτα καταχρώμενος τῆς πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνης γονέων ἀφελῶν. Κακουργεῖ ὑπεξαιρῶν διὰ τῆς ἀπάτης τὰ τοῦ ναύλου χρήματα. Κακουργεῖ ἐξαπατῶν τὸν Δημήτριον, παῖδα ἀπόννηρον, καὶ ἐν τούτοις πάντα ταῦτα τὰ αἴσχη ἀγνίζει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ τέλος ὅπερ ἐπιδιώκει καὶ ὅπερ, κατὰ τὰς τῆς μελαίνης φάλαγγος ἀρχάς, εἶνε ἱερὸν.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ εἶνε ἡ τῶν πιλοφόρων σφριγῶσα μурμηκία, οἵτινες τὴν κοινωνίαν ἡμῶν λυμαίνονται, ὅπως διατραφῶσιν ὡς αὐλαὶ ἐν ἔλκει. Κακῇ δὲ μοίρᾳ οὐδεὶς τὸν μέχρι τοῦδε Αὐτοκρατόρων ἀνεδείχθη ἀρκούντως μεγαλεπή-

(1) Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη ἐπιβάλλει ἐνὶ ἐκάστῳ τὸ καθήκον νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς τοῦ πλησίον του σωτηρίας· οὐχὶ ὁμῶς ἀναγκάζων τοῦτον δι' ὑλικῆς ἢ ἠθικῆς βίας νὰ παραδεχθῇ ὡς ὀρθὰς τὰς τοῦ ἄλλου ιδέας, διότι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐνδέχεται αὐταὶ νὰ ᾧσιν ἐσφαλμέναι, ἀλλὰ προσπαθῶν ν' ἀναπτύξῃ διὰ τῆς παιδείας τὴν διάνοιαν αὐτοῦ οὕτως, ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἱκανόν, ὅπως διακρίνῃ τὸ ἐπωφελέστερον μόνος του.

βολος, ἵνα πατάξῃ τὸ θηρίον· ἀλλ' ἔνιοι μὲν τούτων, θελήσαντες νὰ ἐξοντώσωσι τὸ τέρας ὑπὸ τὰ τῆς θρησκείας ἐρείπια, ἀπέτυχον, χαρακτηρισθέντες ὡς ἀσεβεῖς· οἱ δὲ πλείους ἔκριναν φρονιμώτερον νὰ κλίνωσι τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, ὥστε τὸ ἄθλιον ἡμῶν Βυζαντινὸν κράτος πάντοθεν ὑποβιβρώσκεται καὶ καταρρέει. Καὶ ὡς ἀρχικὸν μὲν αἷτιον τῆς παρακμῆς αὐτοῦ δύναται ν' ἀναγραφῇ ἡ τοῦ λαοῦ ἀμάθεια, ἡ πᾶν τυχὸν ἐξοχὸν καὶ πεφωτισμένον συμπαρασύρουσα, ὡς ἔμμεσος δὲ παράγων ἡ τοῦ ψευδοπνευματισμοῦ ἐξάσκησις. Οὕτω δὲ, ἐὰν ἡ τῆς ἀρχαίας κοινωνίας διάλυσις δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν τοῦ ὕλισμοῦ ἐπενέργειαν, ἡ τῆς σημερινῆς ἀποδοτέα εἰς φυσικὴν τινα τῶν πάλαι ἡθῶν ἀντίδρασιν, ἐξ ἧς ἐνεκολπώθημεν ἀντίθετον μὲν τῆς πρίν, ἐπίσης δ' ὀλεθρίαν ὑπερβολήν. Παρίσταται μοι λοιπὸν, ὅτι ἡ μὲν πάλαι κοινωνία κατεστράφη ἐκ τῆς κακῆς οἰκονομίας τοῦ ὕλικου χρήματος, ἡ δὲ νῦν φέρεται πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς τοῦ ἡθικοῦ.

Ἀκούω πλὴν σημαῖνον τὸ ἐγερτήριο, ὥστε εἶνε τετάρτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ὥρα νὰ στείλω τὸν Δημήτριον ἵνα ἴδῃ ἂν ἡ Θεοδώρα ἡγέρθῃ. Δημήτριάς!

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. Πρόσταξον, αὐθέντα.

ΕΥΘ. Εὖγε, Δημήτριάς. Χαίρω, ὅτι σήμερον ἡγέρθης προλαβὼν τὸ σήμαντρον, καὶ παρουσιάζεσαι ἕτοιμος, ἐνῶ ἄλλοτε περιέμενα νὰ ἐξυπνήσῃς καὶ ἤρχεσθαι πάντοτε νυσταλέος.

ΔΗΜ. Γνωρίζεις, αὐθέντα κυρὲ Εὐθύμενες, ὅτι ἐγὼ ποτὲ δὲν κοιμῶμαι, ἀλλ' ὅτι πάντοτε μισοκοιμῶμαι. Ἀπόψε ὁμῶς καὶ ἐγὼ, ὅπως καὶ σὺ ἀϋπνεῖς πολλάκις, οὐδὲ νὰ μι-

σοκοιμηθῶ δὲν ἠμπόρεσα, ὥστε εἶνε ἤδη πλέον τῶν δέκα λεπτῶν ἀφότου εἶμαι ἐπὶ ποδός.

ΕΥΘ. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτον ἐὰν κάθε ἐσπέρας ἔπασχες ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀμισοῦπνίας. Ἄλλ' ὕπαγε εἰς τὰ δωμάτια τῆς δεσποίνης νὰ περιμένῃς, καὶ ὅταν αὕτη ἐγερθῇ ἐλθὲ νὰ μὲ εἰδοποιήτῃς, ὅπως μεταβῶ παρ' αὐτῇ.

ΔΗΜ. Ὅρισμός σου, αὐθέντα.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ μόνος.

ΕΥΘ. Τάλαινα Θεοδώρα! Ἡ ἰδιοτροπία ἐνὸς καλογήρου σὲ ἀπώλεσεν. Ἡ ἰδιοτροπία ἐνὸς ἠθικοῦ ἐξαμβλώματος, ἐνὸς οὐτιδανοῦ καθάρματος, ἢ μᾶλλον ἢ πρὸς αὐτὸ ἀπεριόριστος ἐμπιστοσύνη σου, ἐπέπρωτο νὰ καταστρέψῃ ὁλόκληρον οἶκον. Οἶκον ἔντιμον· οἶκον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐπίσημον τέως θέσιν κατέχοντα καὶ ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι τὸ μέλλον ἀτενίζοντα. Ἦτο λοιπὸν τόσῳ ἰσχυρὸς ὁ Παφνούτιος οὗτος, ὥστε νὰ ματαιώσῃ πᾶσαν ἐκ μέρους ἡμῶν καταδίωξιν, ἡμῶν τῶν τόσα χρήματα δυναμένων πρὸς τοῦτο νὰ δαπανήσωμεν, ἡμῶν οἵτινες πρὸς ἀνίχνευσιν αὐτοῦ διεθέτομεν ἅπαντα τὰ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μέσα; Ναί, ἦτον· διότι ἐνήργει ὑπὸ τὴν αἰγίδα συσώμου τοῦ καλογηρικοῦ συστήματος. Ἄλλως δὲ, ποῦ ἤθελε δυνηθῇ νὰ καταφύγῃ ὁ Παφνούτιος, καὶ διαβιώσῃ ἥσυχος μετὰ τῆς λείας αὐτοῦ, ἐὰν ἐγκατελιμπάνετο εἰς τὰς ἰδίας ἐαυτοῦ δυνάμεις; Εἰς ποίαν ὁπὴν τῆς γῆς ἤθελε κρυβῇ; Καὶ εἰς τὰ καταχθόνια αὐτὰ ἐὰν κατέφευγεν, ἠθέλομεν τὸν ἀνακαλύψει καὶ παραδώσει εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης. Τὸ νὰ παλαίσωμεν ὅμως καθ' ὁλοκλήρου τοῦ συστήματος, τοῦτο ὑπερέβαινε τὰς ἡμετέρας δυνάμεις. Ὄντως δὲ, ὅπως συλλάβωμεν τὸν ἀπαγωγέα τοῦτον ἔδει νὰ ἐκπορθήσωμεν τὸν Ἄθω, τὸ ἀπαραβίαστον ἄ-

δυτον, ἔνθα ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν τολμᾷ νὰ θέσῃ βέβη-
λον πόδα. Οὐδὲν λοιπὸν ἡμῖν ὑπελείπετο, εἰμὴ ὁ ὄλεθρος
καὶ ἡ καταστροφὴ ἐν ᾗ ἔκτοτε διαβιοῦμεν.

Πράγματι οὐδ' ὅλη τριετία παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἀποφρά-
δος ἐκείνης τῆς ἀπαγωγῆς ἡμέρας, καὶ σὺ μὲν ἡ μόλις πεν-
τηκοντοῦτις Θεοδώρα σύρεσαι περὶ τὰς τελευταίας βαθμί-
δας τεχνητοῦ γήρως, ὅπερ ἡ θλίψις σοὶ ἐδημιούργησε προώ-
ρως. Ἡ δὲ Ἑλένη κρύπτει ὑπὸ τὸ ἄμαυρόν ῥάσον τὰ τῆς
νεότητος αὐτῆς εὐθαλῆ κρίνα, ὅπως τὰ παραδώσῃ, καθὼς
λέγει, ἄσπιλα μετὰ θάνατον εἰς τὸν πεφιλημένον αὐτῆς ἀ-
δελφὸν καὶ μνηστῆρα. Εὐδαιμονέστερος πλὴν ἀμφοτέρων ὑ-
ποληπτέος ὁ Εὐτρόπιος, ὅστις ἔσπευσε νὰ εὕρῃ ἐν τῷ τάφῳ
τὴν λήθην τοῦ τῆς ἀποκληρώσεώς του πένθους· ἀθλιέστερος
δὲ πάντων ἐγὼ ὅστις μέλλω ἴσως νὰ ἐπιζήσω, ὥς τὸ τε-
λευταῖον τοῦ πολυκλαύστου τούτου θετοῦ μοι οἴκου ναυά-
γιον, καὶ διαβιώσω ἐν τῇ στερήσει τοσούτων φιλτάτων
όντων.

Θεωρήσωμεν ἤδη, Παφνούτιε, ἐν τίνι δικαιώματι, δυνά-
μει τίνος θείας ἐντολῆς κατέστρεψας τόσα κοινωνικὰ ἀκμαῖα
καὶ σφριγῶντα στοιχεῖα, σὺ ὁ οὐχὶ τὸ ἐλάχιστον τούτων νὰ
παραγάγῃς, ἀλλ' ὅστις οὐδὲ κἄν τὴν ἀτομικότητά σου ἡδυ-
νήθης νὰ καταρτίσῃς χρήσιμον τῇ ἀνθρωπότητι σκεῦος; Ἄ-
ρα λοιπὸν, σὺ ὁ σκώληξ ἐνεβάτευσας εἰς τὰς τῆς θείας Προ-
νοίας βουλὰς καὶ εὗρες, ὅτι θέλει μὲν δῆθεν τὸ θεῖον νὰ ἐ-
ξοντώσῃ τὴν κοινωνίαν, ἀπορεῖ ὅμως δυνάμεως· ὥστε δὴ,
ἐὰν σὺ τῷ παράσχῃς τὸν βραχίονά σου, τὸν ὀξὺν μὲν πρὸς
τὸ ἀνατρέπειν, ἀμβλὺν δὲ πρὸς τὸ οἰκοδομεῖν, τῷ προσάγεις
μεγίστην ὑπηρεσίαν, δι' ἣν θέλει σοὶ εἶσθαι εὐγνώμον! Ἄλλ'
ἀνελογίσθης κἄν, ἄθλιε, τὸ, ποίας εὐθύνης, ἐπιχειρῶν τὰ τολ-
μηθέντα σοι, εἶπετο νὰ ᾔσῃ ἐναντι τοῦ Κριτοῦ ὑπόλογος, ἐὰν
κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθ' ὃ οὐδεὶς δύναται νὰ ᾔνῃ ἐντελῶς
βέβαιος περὶ τοῦ τῶν σκέψεών του ἀλαθήτου, συνέβαινε ν'
ἀπατᾶσαι ἐν ταῖς θεωρίαις σου; Εὐσπλαγχνε Θεέ! Πάριδε τὰς
ἀσυνεσίας ἡμῶν καὶ μὴ μνησθῆς αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς σου.

Ἐνίσχυσον δὲ καὶ ἐγώ, Θεέ μου, ἐν τῇ δυσχερεῖ θέσει προ-
στάτου καὶ παρηγόρου τοῦ δυστυχχοῦς μας οἴκου ἐν ᾗ μ' ἔ-
ταξας. Σόφισόν με ἐν λόγοις, ὅπως καὶ σήμερον, κατὰ τὸ

ἐκάστης πρώτης εἰωθός, δυνηθῶ νὰ ἐπιχύσω ὀλίγας σταγό-
νας προσωρινῆς παραμυθίας ἐν ταῖς χαινούσαις πληγαῖς τῆς
ἀθλίας ἀδελφῆς μου, τῆς δυστυχοῦς χήρας, ἴσως οὕτω δυ-
νηθῇ νὰ διέλθῃ τὴν ἡμέραν της ἡρεμον. Ναὶ, Θεέ μου, διότι
ἐμοῦ τοῦ ἀσθενοῦς ἐξηντλήθησαν ἐπὶ τέλους ἐν τῇ θλιβερᾷ
ταύτῃ διακονίᾳ αἵτε σκέψεις καὶ αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὁ Δημήτριος.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. Εἰς τοὺς ὀρισμούς σου, αὐθέντα· ἡ δέσποινα πρὸ ἱ-
κανοῦ ἤδη ἠγέρθη καὶ σὲ περιμένει.

ΕΥΘ. Τότε λοιπὸν σὺ διατί ἐχρονοτρίβησας τόσον;

ΔΗΜ. Εἰς τὰ καταλύματα τῆς δεσποίνης ἦτον ἡ κυρὰ αὐ-
θεντοπούλα Πῶς μοὶ εἶπον τὸ καλογηρικόν της ὄνομα;
Ἡ γλῶσσά μου δὲν ἤμπορεῖ νὰ ξεμάθῃ τὸ παλαιόν.

ΕΥΘ. Δι' ἐμὲ ἀδιάφορον· λέγε Ἑλένη.

ΔΗΜ. Μὲ τὴν ἀδειάν σου λοιπὸν, ἦτον ἡ κυρὰ Ἑλένη, ἡ
ὁποία καθὼς γνωρίζεις μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὴν Μονὴν διὰ νὰ ἐ-
πισκεφθῇ τὴν δέσποιναν· ἐστάθην ὅθεν νὰ τὴν παρακαλέσω
πάλιν ν' ἀναφέρῃ εἰς τὴν κυρίαν μητέρα της τὴν ὑπόθεσιν
περὶ τῆς ὁποίας τῇ εἶχον ὁμιλήσει χθές.

ΕΥΘ. Ποίαν ὑπόθεσιν;

ΔΗΜ. Αἶ, αὐθέντα κυρὲ Εὐθύμενες! Ἐχω καὶ ἐγὼ μίαν ὑ-
πόθεσιν· διατί σοὶ εἶπον, ὅτι ἀπόψε ὅσω θέλῃ ἄς ἔκλεια τὰ
ῥιμμάτια διόλου δὲν ἠννόησα ἂν ἐκοιμώμην; Τὴν ὑπόθεσιν
μου πλὴν δὲν τολμῶ νὰ τὴν διηγηθῶ πρὸς σέ, διότι φοβοῦ-
μαι μήπως ὀργισθῇς.

ΕΥΘ. Εἶνε λοιπὸν τόσῳ κακῇ ἡ ὑπόθεσίς σου αὕτη, ὥς
καὶ μόνος σου διακρίνεσαι ὅτι δύναται νὰ μὲ παροργίσῃ,
ἐνῶ γνωρίζεις ὅτι δὲν εἶμαι διόλου ὀξύθυμος;

ΔΗΜ. Δι' ἐμὲ εἶνε ἀπλῶς λυπηρά· διὰ σὲ ὁμῶς ἐνδέχεται νὰ ᾔηνε κακὴ, διότι ἀποστρέφεται περισσότερον ἀπὸ ὅλους μας τοὺς καλογῆρους.

ΕΥΘ. Εἶνε λοιπὸν ὑπόθεσις καλογῆρων;

ΔΗΜ. Καθὼς ὀρίζεις, αὐθέντα· ἐνὸς καλογῆρου.

ΕΥΘ. Καλογῆρου; Καὶ τολμᾷ· ἀνόητε ν' ἀναμειγνύεσαι αὐθις εἰς ὑποθέσεις καλογῆρων, σὺ ὅστις ἐξ αἰτίας τοῦ Παφνουτίου εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἤθελες εἶσθαι ἤδη ἀπόβλητος τῆς οἰκίας, ἐὰν οἱ καλοκᾶγαθοὶ αὐθένται σου δὲν παρέβλεπον τότε τὸ τρομερὸν σφάλμα σου, συγκινηθέντες ὑπὸ τῆς εἰλικρινοῦς θλίψεως ἣν ἔδειξας διὰ τὴν τοῦ δυστυχοῦς μας Ἰωάννου ἀπώλειαν;

ΔΗΜ. Τί νὰ σοὶ εἶπω, αὐθέντα! Ὅλ' αὐτὰ μοῦ ἐβασάνισαν κ' ἐμοῦ πολλὰς τῶρα ἡμέρας τὴν ψυχὴν· ἀλλὰ τέλος πάντων, τί εἶπα; Ἄς σὲ διώξωσι, Δημήτριε, οἱ αὐθένται ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ἀπ' αὐτὴν τὴν οἰκίαν ἣ ὁποία διὰ σὲ εἶνε ὁ μισὸς κόσμος· ὅταν βλέπῃς τὸν πλησίον σου ν' ἀποθνήσκῃ τῆς δυστυχίας καὶ δὲν δύνασαι νὰ τὸν βοηθήσῃς εἰς τὸ παραμικρὸν, τότε, τί σ' ὠφελεῖ καὶ σὲ ἡ ζωὴ; Καλήτε-
ρα ν' ἀποθίνης!

ΕΥΘ. Βλέπω ὅτι ἡ ψυχὴ σου δὲν ἐσκληρύνθη εἰσέτι, Δημήτριε τέκνον μου, ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινον ἀχαριστίαν, καὶ ὅτι δικαίως σὲ παρωνυμοῦσι Καλοδημήτριον. Ἔστω· σοὶ ἐπιτρέπω νὰ μοὶ εἴπῃς τὴν ὑπόθεσίν σου.

ΔΗΜ. Σοὶ εὐγνωμονῶ, αὐθέντα· ἄκουσον λοιπόν. Εἶνε τῶρα ἡμέραι τινὲς ὁπότε ἓνα πρωῒ, δὲν εἶχε φέξει ἀκόμη, μ' ἔστειλες νὰ φέρω τὸν ἱατρὸν διὰ τὴν δέσποιναν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπέλθει ἔξαφνα συγκοπή. Μοὶ ἤνοιξε λοιπὸν ὁ θυρωρὸς τὴν ἐξώθυραν, πλὴν ἅμα ἐξῆλθον βλέπω πρὸ αὐτῆς εἰς τὰ σκοτεινὰ ἓνα μαῦρον πρᾶγμα κείμενον χαμαί. Ἀπὸ περιέργειαν ὅθεν ὠθῶ ἐλαφρὰ μὲ τὸν πόδα, καὶ τότε διακρίνω, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ἦτον ἄνθρωπος. Τί κείμε-
σαι αὐτοῦ, χριστιανέ μου; τῷ λέγω, αὐτὸς δὲ, ὀλίγον ἀνασηκώσας τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ φωνὴν ἐσβεσμένην, μοὶ ἀπαντᾷ, ὅτι εἶνε καλόγηρος. Ἐγὼ δὲ πάλιν, πῶς εὐρέθης ἐ-
δῶ; Καὶ αὐτός· ἐγὼ εἶμαι ξένος καὶ ἄρρωστος, ἔρχομαι δὲ ἀπὸ μακρὰν τριάκοντα πέντε ἡμερῶν δρόμον. Καὶ τί ἤλθες

νά κάμης ἐδῶ εἰς τὴν Πόλιν; ἐρωτῶ. Ἐχω μίαν πτωχὴν μητέρα, ἀποκρίνεται, καὶ ἤλθον νὰ ἰδῶ ἂν ζῇ ἢ ἀπέθανεν. Χθὲς λοιπὸν τὸ ἐσπέρας ἀργὰ κατήντησα τέλος πάντων ἕως ἐδῶ, καὶ κρούσας τὴν θύραν ἐζήτησα παρὰ τοῦ θυρωροῦ ἐλεημοσύνην· πλὴν αὐτὸς μ' ἀπώθησε κακῶς εἰπὼν μοι «Ὁ θεὸς νὰ σ' ἐλεήσῃ. Ἐδῶ, μωρὲ, δὲν ἀγαποῦν τοὺς καλογήρους». Οὕτω δ' ἔπεσα, καὶ ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν μου δὲν ἠμπόρεσα πλέον νὰ σηκωθῶ, ἀλλ' ἔμεινα. Αὐτὰ μοὶ εἶπεν ὁ καλόγηρος. Ἐγὼ δὲ τὸν ἐπόνεσα καὶ ἠθέλησα νὰ τῷ δώσω μικρὰ πράγματα λειανικὰ ἀπὸ τὸν κόλπον μου· αὐτὸς ὁμῶς δὲν ἐδέχθη, διότι, μοὶ εἶπεν, εἶχεν ὄρκον στάμενα νὰ μὴν ἐγγίση ποτέ. Τόσω μόνον μὲ παρεκάλεσε νὰ τῷ δώσω ὀλίγον ψωμὶ καὶ νερὸν, καθότι ἀπέθνησκε τῆς πείνης.

ΕΥΘ. Καὶ λοιπὸν, δὲν τῷ ἔδωσες;

ΔΗΜ. Ἀμέσως, αὐθέντα μου, ἅμα ὡς ὑπέστρεψα μετὰ τοῦ ἱατροῦ, ἐζήτησα ἀπὸ τὸν κελλάρην ὀλίγον ἄρτον· αὐτὸς ὁμῶς ἀκούσας ὅτι ἐπρόκειτο νὰ τὸν δώσω εἰς ἓνα καλόγηρον, «Ὑπαγε, μοὶ εἶπεν, πάλιν ἔχεις πράγματα μὲ καλογήρους;»

ΕΥΘ. ὦ τῆς ἀπανθρωπίας! ὥστε;

ΔΗΜ. Ὡστε, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ποῦ νὰ εὔρω ἄρτον; Ἐδέησε νὰ περιμένω ἕως εἰς τὴν ὥραν καθ' ἣν μᾶς διανέμουσι τὸ πρόγευμα, καὶ τότε ἔκρυψα εἰς τὸν κόλπον μου τὴν μιστὴν τοῦ ἄρτου μερίδα μου, λαβὼν δὲ καὶ ὀλίγον ὕδωρ ὑπῆγα κρυφά, διὰ νὰ μὴ μὲ ἴδωσιν οἱ ἄλλοι ὑπερέται καὶ μ' ἐμποδίσωσι, καὶ τὰ ἔδωσα εἰς τὸν δυστυχῆ καλόγηρον. Καλὰ δὲ καὶ ἐπρόφθασα, διότι ἀκόμη ὀλίγον ἐτελείονεν.

ΕΥΘ. Δύσμοιρον πλάσμα! Ἐπαινῶ, Δημήτριε, τὴν πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην προθυμίαν σου.

ΔΗΜ. Νομίζω, αὐθέντα, ὅτι δὲν ἔπραξα κακῶς καὶ ἂς μὲ κατεγέλων οἱ συνυπηρέται ὅσω ἤθελον. Ἐν τούτοις ἡ ὑπόθεσις δὲν ἐτελείωσεν ἕως ἐδῶ. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης ὁ δυστυχὴς καλόγηρος ἀπεσύρθη ὀπισθεν γωνίας τινὸς τοῦ αὐλοτοίχου, καὶ ἐκεῖ κατὰκειται ἐπὶ τοῦ τῆς ὁδοῦ λιθοστρώτου, οἰκτρὸν τῶν διαβαινόντων θέαμα, ἀποζῶν διὰ τοῦ ὀλίγου ἄρτου, τὸν ὁποῖον ἐγὼ τῷ δίδω καθεκάστην κρυφίως.

ΕΥΘ. Καί, διατί δὲν ὑπάγει πρὸς ἀναζήτησιν τῆς μη-
τρός του;

ΔΗΜ. Πῶς νὰ ὑπάγῃ; Αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος μόλις ἴστα-
ται ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὥστε ἅμα κάμῃ ὀλίγα βήματα
κλονίζεται νὰ πέσῃ. Νὰ ἴδῃς, αὐθέντα κυρὲ Εὐθύμενες, εἰς
ποῖον βαθμὸν εἶνε κάτισχνος! Τὸ ὑποκείμενόν του συνίστα-
ται ἀπὸ ὀλίγα κόκκαλα ἐντὸς ξηροῦ δερματίνου ἄσκοῦ,
ὅστις ἤθελεν εἶσθαι ὠχρὸς ἢ πελιδνὸς εἰάν ἦτο ὀλιγώτερον
ρυπαρὸς. Ἐχει δὲ καὶ θερμὴν καὶ βῆχά τινα, ὁ ὁποῖος δὲν
τὸν ἀφήνει νὰ ἡσυχάσῃ· οἱ δὲ πόδες του εἶνε καταπληγω-
μένοι ἀπὸ τὴν ὁδοιπορίαν τόσων ἡμερῶν. Τὸ ῥάσον του τέ-
λος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὰ παράσιτα ζωῦφια περιφέρονται με-
τὰ μεγάλης οἰκειότητος, εἶνε ὥς νὰ ἐξῆλθεν τοῦ ἐργαλείου,
ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς μακαρίτιδος μάμμης μου· καὶ ὅμως ὁ
φορὼν τοῦτο φαίνεται ὥς καλογεροπαίδι εἴκοσιν ἐτῶν, κα-
θόσον δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἀπὸ τὰ ὀλίγα γένεια τὰ ὁ-
ποῖα ἔχει, διότι τὸ ἥμισυ τῆς ὄψεώς του κρύπτεται ὑπὸ
τὸν σκοῦφον, τὸν ὁποῖον ῥιγῶν πάντοτε ὁ ἄθλιος καταβι-
βάζει πολὺ χαμηλά. Τί τὰ θέλεις, αὐθέντα, φοβοῦμαι μή-
πως καμμίαν νύκτα παραδῶσῃ αἴφνης τὸ πνεῦμα καὶ, ἕως
οὔτου ἐγὼ τὸ πρῶτ' προφθάσω νὰ ἐξέλθω, σπαράξωσιν οἱ τῆς
ὁδοῦ κύνες τὸ πτωμά του.

ΕΥΘ. Ἀλλ' εἶνε φρικῶδες τοῦτο, Δημήτριε! Καὶ τί τά-
χα νομίζεις ὅτι δυνάμεθα νὰ καμώμεν ὑπὲρ τοῦ ἀποκλήρου
τούτου ὄντος;

ΔΗΜ. Ἐγὼ τῷ ἐπρότεινα νωτοφορήσας νὰ τὸν μετακο-
μίσω εἰς τι νοσοκομεῖον ἢ ξενῶνα, ἀλλ' αὐτὸς μοὶ ἀπήντη-
σεν, ὅτι ἐπρωτίμα ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖ ὅπου κείτεται παρηγο-
ρούμενος ὑπ' ἐμοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου συνέλαβε, εἶπε, μεγá-
λην φιλίαν, παρὰ μεταξὺ τόσων ἀγνώστων προσώπων ἐν τῷ
ξενῶνι. Ἐσκέφθην ἔπειτα νὰ λάβω τὴν ἄδειαν, ὅπως τὸν
μεταφέρω εἰς τι δωμάτιον τῆς οἰκίας, ἀλλ' αὐτὸς καὶ ἀπὸ
τούτου μ' ἀπέτρεψεν ἐπιμείνας, ὅτι ποτὲ δὲν θέλει ἀνεχθῆ
νὰ γείνη παραίτιος ἐνοχλήσεως τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Προτιμῶ,
μοὶ εἶπε, νὰ μοὶ ἐπετρέπετο, ὅπως διαμείνω ἐν τινὶ γωνίᾳ
τῆς αὐλῆς. Ἐκεῖ, ἀγαθὲ Δημήτριε, προσέθεσε, δύνασαι λα-
βὼν ἄδειαν νὰ μοὶ κατασκευάσῃς καλύβην τινὰ ἀπὸ ὀλίγας

σανίδας, οὕτω δὲ μὲ προφυλάξῃς ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὸ ψῦχος, διὰ τὸ ὅποιον ἔξεις μισθὸν ψυχικόν. Τεμάχιόν τι ἄρτου καὶ ἡ καλύβη ἀρκοῦσι διὰ τὰς ἐπιλοίπους μοι ὀλίγας ἡμέρας, τὰ δὲ περιπλέον εἶνε περιττά.

ΕΥΘ. Καὶ τί σοὶ ἀπήντησεν ἡ Ἑλένη, ὅταν τὴν παρεκάλεσας δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν;

ΔΗΜ. Ἡ αὐθεντοποῦλα, καθόσον ἐγὼ ἐδιηγούμην, ἐγένετο ὠχροτέρα τοῦ συνήθους, τέλος δὲ, ἄπελθε, Καλοδημήτριε, μοὶ εἶπε, καὶ ἐγὼ θέλω μεσιτεύσει νὰ σοὶ δοθῇ ἡ ἄδεια, ὅπως κατασκευάσῃς τὴν καλύβην καὶ περιθάλψῃς τὸν δυστυχῆ ξένον ὃν ἠλέησας. Ναί, ἀγγελόμορφος ἐλεημωνήτρια! περὶ τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας οὐδέποτε ἀμφέβαλλον.

ΕΥΘ. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῆς ἐμῆς ἐδικαιοῦσο ποτὲ ν' ἀμφιβάλλῃς, τέκνον μου. Ἐγὼ μυσάττομαι μὲν τὰς ἀρχὰς ὑφ' ὧν ἡ τῶν καλογήρων μοῖρα ἐμπορεῖται, προκειμένου ὅμως περὶ φιλανθρωπίας, οὐδόλως προσέχω ἐὰν ὁ πάσχων καλύπτηται ὑπὸ ῥάσου ἢ ὑφ' οἴουδῆποτε ἄλλου ἐνδύματος, ὥστε ἀκολουθεῖ μοι παρὰ τῇ δεσποίνῃ, εὐελπὶς περὶ τῆς ἁδείας. Πράγματι, μολονότι εἰς τὴν Θεοδώραν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα καλόγηρος ἐμποιεῖ ἤδη, ὡς γνωρίζεις, φρίκην, δὲν μοὶ φαίνεται ὅμως ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν τῆς Ἑλένης ἰκεσίαν· ἐὰν δ' ἐρωτήσῃ καὶ τὴν ἐμὴν γνώμην θέλω τὴν παρακινήσει, ὥστε ἐλπίζω τέλος νὰ κατασκευασθῇ ἡ καλύβη.

ΔΗΜ. (ἀκολουθῶν τὸν Εὐθ.). Νὰ γείνῃ ἡ καλύβη διὰ νὰ πλαντάξῃ ὁ ἕξ' ἀπ' ἐδῶ.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΙΩΑΝΝΗΣ μόνος· κατάκειται παρὰ τινὰ αὐλότοιχον.

ΙΩ. (ἐγειρόμενος βηματίζει νωχελῶς). Θεέ μου, τρέ-

μω! . . . Ὅποιαν νύκτα διήλθον πάλιν ἀπόψε! Τώρα τὸ μετόπωρον αἱ νύκτες εἶνε ἀτελεύτητοι καὶ παγετώδεις. Ἀλλ' ἀνάτειλον τέλος τὴν ἡμέραν σου, Θεέ μου, ἵσως ὁ ἥλιος θερμάνῃ ὀλίγον τὰ κτεψυγμένα μέλη μου, ἀφοῦ ὁ τῆς ἀρρωστίας πυρετὸς οὐδὲν ἰσχύει κατὰ τοῦ κρύου τούτου, ὅπερ αἰσθάνομαι εἰσδύον μέχρι τοῦ τῶν ὀστέων μου μυελοῦ. Ἡ νόσος μου. . . . Ὅποια ἀδυναμία παραλύει τοὺς τῶν μελῶν μου ἄρμούς! . . . Ἡ μακρὰ, ἡ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μου ὁδοιπορία ἀπὸ Ἀθῶν ἕως ἐδῶ, κατέστρεψε τέλεον τὰς δυνάμεις μου. Ἡ νεότης μου, οἶμοι, σβέννυται ἀδυνατοῦσα ν' ἀντιπαλαίσῃ κατὰ τῆς δεινωθείσης ἀσθενείας. Καὶ ὁμῶς δὲν μετανοῶ ὅτι ἐπεχείρησα τὴν ἐναγώνιον ἐκείνην ὁδοιπορίαν, ἀφοῦ τέλος κατώρθωσα νὰ φθάσω, ὅπως διανύσω ἐδῶ τὰς τελευταίας ἡμέρας, ἡμέρας μεμετρημένας πλέον τοῦ πολυστενάκτου βίου μου. Ἐδῶ, παρὰ τοὺς τοίχους τούτους, τοὺς τῶν εὐδαιμόνων ἡμερῶν τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας μάρτυρας. Ἐὰν μάλιστα ὁ Δημήτριος κατορθώσῃ τὰ τῆς καλύβης, θέλω δύνασθαι ἀπ' αὐτῆς ἐνεδρεύων νὰ ἐντρυφῶ, ἀόρατος αὐτὸς μένων, τῇ τῶν οἰκείων εἰσερχομένων ἢ ἐξερχομένων τοῦ μεγάρου ποθεινοτάτῃ μοι θεᾷ. Οὕτω δὲ πραγματοποιεῖται καθ' ὁλοκληρίαν τὸ ἐν τῇ σκῆτῃ ἐφετὸν καὶ τῆς παλινოსτήσεώς μου σκοπούμενον ὄνειρον.

Ἐν τούτοις ἔσο δεδοξασμένος, Θεέ μου, ὅτι οὐδεὶς μ' ἀνεγνώρισε, χάρις τῇ ἀλλοιωθείσῃ σωματικῇ μορφῇ μου καὶ τοῖς τετριμμένοις τούτοις ῥάσοις, ἅτινα εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἐμῶν ἔλαβον παρὰ τοῦ βακτροπηρίτου ἐκείνου, ὃν πρὶν φθάσω ἐνταῦθα συνήντησα. Εὐγνωμονῶ σοι ἐκθύμως, καθότι ἂν ὁ Δημήτριος μ' ἀνεγνώριζε, κατεστρέφοντο ἀφεύκτως τὰ σχέδιά μου· πάραυτα δὲ οἱ ἐπιτήδριοι ἤθελον σπεύσειν νὰ με περιλάβωσιν ἔνδον καὶ ἐμπλήσωσι θωπειῶν, ἐδεσμάτων, τρυφῆς, διαφθείροντες οὕτω τὴν ἀσκητικὴν δίαιταν ἐν ᾗ ὤμοσα νὰ ἐμμείνω μέχρι τελευταίας μου πνοῆς. Καὶ ταῦτα πάντα ὅπως μετ' ὀλίγον, οὗτοι μὲν αἰσθανθῶσι δριμύτερον τὸ τῆς τελευτῆς μου ἄλγος, ἐμοῦ δὲ καταστήσωσι τὰς ὑστάτας στιγμὰς πλήρεις τύψεων συνειδότος, ἀναλογιζομένου ὅτι θνήσκω λειποτάκτης, ὅτι θνήσκω ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ. Ἐγὼ οὐδέποτε μετεμελήθην διὰ τὴν εὐζωΐαν ἣν ἐγκατέλιπον· τοῦ-

το δὲ μόνον ἐνέπλησε τὴν ἐν τῇ σκῆτῃ ὑπαρξίν μου ἀφορή-
του ὀδύνης, ἢ τῶν οἰκείων μου στέρησις.

Λέγουσιν, ὅτι ὁ χρόνος συνουλοῖ τὰς ἠθικὰς ἡμῶν πληγὰς,
ὅσῳ βαθεῖται καὶ ἂν ὦσιν αὐταί. Βεβαίως· διότι οὐ διαλείπει
παρεισάγων ὁσημέραι ἐν τῷ αἰσθητικῷ ἡμῶν κατόπτρῳ
διάφορα ἄλλα ἰνδάλματα, ἅτινα ἐπισκιάζοντα ἐξαλείφουσι
βαθμηδὸν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, τὰς προγενεσέρας αὐ-
τῶν ἐντυπώσεις. Ὁ χρόνος πλὴν, φεῦ, διέρχεται κενὸς παρὰ
τὴν τοῦ ἀσκητοῦ καλύβην, οὐδὲν νεώτερον ἐπεισόδιον παρει-
σάγων ἐν αὐτῇ· διέρχεται ἄχρους, ἄμορφος. Ὡστε, εἴαν τι
πάθος φθάσῃ ἅπαξ ἐπικρατῆσαν ἐν τῇ καρδίᾳ ἢ τῷ νοῦ τοῦ
τλήμονος ἡσυχαστοῦ, ῥέον, οὕτως εἰπεῖν, ἀψοφητὶ μὲν, ἀλλ'
ὅμως ἀπερισπάστως, ἀεννάως ῥέον, ἀποτρίβει τέλος τὰ ὄρ-
γανα, καὶ ἢ διὰ τοῦ σωματικοῦ πυρετοῦ ὀδηγεῖ προώρως εἰς
τὸν τάφον ἢ διὰ τοῦ διανοητικοῦ εἰς τὴν μονομανίαν. Ὁ
ποῖαι ἡμέραι ἐκεῖ ἐν τῇ σκῆτῃ ἀφωνότεραι τῶν νυκτῶν! Τὸ
τῆς φύσεως θέαμα εἶνε μεγαλοπρεπὲς τῇ ἀληθείᾳ· εἰς τοιοῦτον
πλὴν βαθμὸν μονότονον, ὥστ' ἐπὶ τέλους καταντᾷ εἰς τοὺς
ὀφθαλμοὺς τόσῳ ἀδιάφορον, ὥς εἴαν ἦτο πρὸ αὐτῶν ἀναπεπτα-
μένον ἀπέραντόν τι ἄγραφον καταπέτασμα. Καὶ τότε, οὐαί!

Προϊόντος ἄρα οἱ ὀφθαλμοί μου ἐν τῇ τῆς σκῆτης ἐρημίᾳ
οὐδὲν ἕτερον ἔβλεπον, εἰμὴ τὴν τῶν φιλτάτων γονέων καὶ
τῆς γλυκείας ἀδελφῆς μου εἰκόνα. Οὐδὲν τὰ ὠτά μου ἤκουον,
εἰμὴ τὴν ἐκείνων φωνήν. Ἐνεώρων αὐτοὺς πολλάκις ἐν τῷ
πατρικῷ οἴκῳ πλήρεις θυμηδίας, λαμπρῶς ἡμφισμένους, ἡ-
δέως προσμειδιῶντάς μοι, καὶ ἀσμένως ἀνοίγοντας τὰς ἐαυ-
τῶν ἀγκάλας, ὅπως μὲ περιπτύξωσιν· τὴν δὲ λαλιὰν αὐτῶν
ἤκουον εὐφροσύνως ἐν τῇ ἀκοῇ μου κελαρίζουσιν. Ἀλλ' αἰ-
φνης, καὶ πρὶν ἔτι προφθάσῃ νὰ ἐμφορηθῇ ἡ καρδία μου τῆς
τοιαύτης ἀπολαύσεως, ἡσθανόμην ἀκούσιον καὶ σφοδρὸν ἐν
αὐτῇ σφασμαδὸν, συγχρόνως δ' ἔβλεπον γνοφεράν τινα κη-
λῖδα, ἣτις ἀπλουμένη ἀκαριαίως ἐπὶ τοῦ πίνακος ἡμαῦρου
τὰ πάντα. Διέκρινον δ' ἐξῆς ὑπ' αὐτὴν τὰ προσφιλῆ μοι ὄν-
τα ὠχρὰ καὶ μελανειμονοῦντα, θρηνοῦντα γοερῶς καὶ κο-
πτόμενα. Εἰς μάτην τότε ἐρριπτόμην, ὅπως τὰ ἐναγκαλι-
σθῶ καὶ παραμυθήσω· τὸ μέτωπόν μου συνήντα τοὺς ψυχροὺς
τῆς σενῆς μου κέλλης τοίχους καὶ ἐπιπτον χαμαὶ ἀναίσθητος.

Ἐσθ' ὅτε πάλιν, ἐνῶ ἤμην βεβυθισμένος εἰς τὸ ἐργόχειρόν μου, ἔβλεπον ἐναργῶς ἐνώπιόν μου βαρεῖάν τινα ὥσεί τάφου πλάκα αὐτομάτως αἰωρουμένην, ὑπ' αὐτὴν δὲ προκύπτουσιν πελιδνὴν τινα καὶ κατεσκληκυῖαν μορφὴν πτώματος, τὴν τοῦ πατρός μου δῆθεν μορφὴν, ἣτις στρεφομένη πρὸς με μ' ἠτένιζε βλοσυρῶς, ὥς νὰ μοὶ ἔλεγεν· « Ἀνάξιε υἱέ! Σὲ λοιπὸν ἐθεώρουν ὡς ἐλπίδα τοῦ οἴκου μου, ὡς βακτηρίαν τοῦ γήρους μου; Πατραλοία! » Προσεπάθουν τότε ν' ἀποστρέψω τὰς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ φρικώδους ἐκείνου θεάματος, πλὴν ἀνωφελῶς· τὰ βλέμματά μου καὶ ἄκοντος ἔμενον προσηλωμένα ἐπ' αὐτοῦ. Κατέπιπτε οὖν τὸ ἐργόχειρον ἀπὸ τῶν χειρῶν μου καὶ παρεδιδόμην ἐν συντριβῇ εἰς ἐνθερμον δέησιν, δυνάμει τῆς ὁποίας τὸ φάντασμα βαθμηδὸν διελύετο.

Ἰδίως ὅμως ὁ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν συνδουλιστὴς ὑποχθόνιος δαίμων ἠσμενίζετο ταραττων τοὺς ὕπνους μου διὰ τῶν ἀπαισιωτέρων ὀνείρων. Οὕτω, μεταξὺ ἄλλων, μοὶ ἐφαίνετο ἐνίοτε, ὅτι ἦτο πρὸ ἐμοῦ ἀναπετῆς ἡ θύρα μεγαλοπρεποῦς καὶ ὑπὸ ἀπλέτου φωτὸς καταυγαζομένης πασάδος, καὶ ὅτι ἐν μέσῳ ταύτης ἴστατο νυμφικῶς ἐσταλμένη ἡ ἀδελφή μου, γονυπετῆς δ' ἐνώπιον αὐτῆς εὐπάρυφος τις νεανίας, ὅτι κατεφίλει τὴν δεξιάν, ἣν ἐκείνη τῷ ἔτεινε προσμειδιῶσα. Ἐδοκίμαζον τότε νὰ ὀρμήσω καὶ βυθίσω εἰς τὸ τοῦ τολμητίου στέρνον τὸ ξίφος ὅπερ δῆθεν ἐκράτουν, ἀλλὰ τὰ μέλη μου ἔμενον ὥσεί συμπεπηγότα. Ἐδοκίμαζον αὖθις καὶ μετὰ τόσου ἀγῶνος, ὥστε ὁ ἰδρῶς ἔσταζε κρουνηδὸν ἀπὸ τοῦ μετώπου μου, πλὴν εἰς μάτην. Τέλος τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐνόμιζον, ὅτι τὰ μαρμάρια μέλη μου ἐνδίδουσι μόλις εἰς τελευταίαν τινὰ ἀπέλπιδα προσπάθειαν, ἠνοίγοντο οἱ ὀφθαλμοί μου· καὶ μολοντοῦτο παρήρχετο ὥρα, μέχρις οὗ ἀποσείσω τὸν τὴν ἐπτοημένην φαντασίαν μου πιέζοντα ἐφιάλτην.

Οὐδ' ὁ χρόνος τοίνυν, οὐδ' ἡ τῶν ὀρέων ἐρημία, ἴσχυσαν ποτὲ νὰ ἐξαφανίσωσι τὰ ψυχικά μου πάθη. Ἐμπης πλὴν ἡ προσευχὴ, ἡ κατάνυξις καὶ τὰ δάκρυα, ταῦτα μόνον κατάρθουν νὰ πραῦνωσιν ὀπωσοῦν τὸν τῆς διανοίας μου παροξυσμόν. ὦ προσευχὴ, προσευχὴ! Σὺ εἶ ὁ ἀληθὴς ὁρμος

ἔνθα πᾶσα ψυχὴ ἐν τῷ τοῦ βίου πελάγει χειμαζομένη εὐ-
ρίσκει πολλὴν τὴν παραμυθίαν καὶ ἀπαθῆ τὴν παραίνεσιν.
Μόνη ἡ δὲ αὖ σοῦ ἐν ἐμοὶ ἐγειρομένη τῆς τοῦ καθήκοντος συν-
αισθήσεως φωνὴ ἐνέστησε τοῦς πόδας μου, δσάκις ὑπὸ δια-
καοῦς νοσταλγίας ὠθούμενος ἐγκατελίμπανον τὴν σκῆτην.
Πράγματι δὲ, μόλις ἀπεμακρυνόμην ταύτης κατὰ τι διά-
στημα, ἐπήκουον τῆς φωνῆς ἐκείνης ἥτις, ὡς γαληνιαία σύμ-
βουλος, μοι ἔλεγεν· « Ἐπιστρέψον, Ἰωάννη, εἰς τὸν ὄρκον,
ἐπιστρέψον εἰς τὴν μετάνοιάν σου. Εἶσαι λοιπὸν τόσῳ ἀ-
σθενοῦς χαρακτῆρος, ὥστε νὰ μὴ δύνῃσαι, ἀφοῦ ἀπέσπα-
σας σεαυτὸν ἀπὸ τῶν τῆς ὕλης ῥυπαρῶν θελγῆτρων, νὰ λη-
σμονήσῃς ταῦτα; Εἶνε λοιπὸν ἡ ψυχὴ σου τόσῳ χαμαιῖζη-
λος, ὥστε νὰ μὴ δύνῃται, αἰωρηθεῖσα ἅπαξ, νὰ ἐμμένῃ
πτερυγίζουσα ἐν τῷ τῆς πνευματικότητος ὕψει; Διὰ τού-
των καὶ τῶν τοιούτων ἐξῆς ὑποθηκῶν σωφρονίζουσά με ἡ
τοῦ νοός μου πρὸς τὸ θεῖον ἀνάτασις, μ' ἠνάγκαζε νὰ ἐ-
πιστρέφω εἰς τὴν κέλλαν πρᾶυς καὶ ὑποτεταγμένος.

Ἄλλ' ἰδοὺ τέλος ἔρχεται ὁ τῆς νόσου πυρετὸς ὅπως κα-
ταξηράνῃ τὰ ὑπὸ τῆς ἠθικῆς πάλης καὶ τῆς κακουχίας ἡ-
τονισμένα μέλη μου· αἰσθάνομαι ὅθεν ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐ-
μαυτὸν τηκόμενον καὶ φθίνοντα. Καὶ ὅμως θεωρῶ τὴν ἀ-
σθένειαν ὡς εὐεργέτιδα, καθόσον μέλλει αὕτη πιθανῶς νὰ
μ' ἀπαλλάξῃ διὰ παντὸς τῆς ἀφορήτου ἐκείνης ἠθικῆς κα-
χεξίας. Οὕτως οὖν ὑπὸ τῆς νόσου σωματικῶς διακειμένου,
κατανοῶ ὅτι τοῦ λοιποῦ πᾶσα μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κόσμου
συνάφεια οἴκοθεν διαλέλυται· διότι εἰς τὸ ἐξῆς οὐδ' ἐγὼ
δύναμαι νὰ χρησιμεύσω εἰς τὸν κόσμον, οὐδ' οὗτος εἰς ἐ-
μέ. Ὡστε δύναμαι νῦν νὰ ἐπιστρέψω παρὰ τοῖς οἰκείοις ἄ-
νευ τινὸς φόβου μὴ τυχὸν μὲ σαγηνεύσωσι τὰ τοῦ Πονη-
ροῦ τεχνάσματα ἢ μὲ δελεάσῃ τὸ τῆς ὕλης φυχίον. Περι-
συνάγω λοιπὸν ἀπάσας μου τὰς δυνάμεις, διότι ἀπορῶν
χρημάτων ἵνα ἐπιβῶ πλοίου, ἀνάγκη νὰ φθάσω ἐνταῦθα ὁ-
δοιπορῶν αὐτοποδητί· αἱ δυνάμεις μου ἄλλως τε διπλοῦν-
ται ὑπὸ τῆς γλυκείας ἐλπίδος, ὅτι μετ' οὐ πολὺ μέλλω νὰ
ἐπανίδω τοὺς φιλτάτους μοι. Ἐξῆς δὲ, τὴν ἄνωθεν ἀρωγὴν
ἐμαυτῷ προστήσάμενος καὶ ταύτῃ ὁδηγῶ ἐπόμενος, ἄπτο-
μαι τῆς πρὸς τὰ τῆδε.

Ἐν τούτοις, ὅποια ὁδοιπορία! Φρίττω εἰσέτι ἀναπολῶν τὰ κατ' αὐτήν. Ὅποῖαι πάροδοι μεταξὺ ὁρέων ἀπροσπέλαστοι· ὅποια τέλματα νοσσοδέστατα· ὅποιοι δρυμοὶ πλήρεις θηρίων ἀνθρωπομόρφων καὶ μή· ὅποιοι χεῖμαρροι ἀδιάβατοι πεζῶ καὶ ἐξηντλημένῳ ἀνθρώπῳ· ὅποῖαι ἐκτάσεις ἀτελεύτητοι! Ἡ φρενητιώδης πλήν ἔφσεις τοῦ νὰ φθάσω ποτέ, μὲ πληροὶ τόλμης ἀνευδότου. Οὕτω δὲ ἐκατοντάκις διαφεύγω τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὅπως ἐσαυθὶς τὸν ἀντιμετωπίσω εὐθαρσῶς. Ἀλλ' ἰδοὺ τέλος, Θεοῦ περιέποντος, ἀφικνοῦμαι· ἰδοὺ τὸ Πενταπύργιον, ἰδοὺ ἡ Χρυσῇ, ἰδοὺ αἱ τῆς φίλης πατρίδος ἀγυιαί. Ἀφικνοῦμαι πλήν δαπανήσας καθ' ὁδὸν ἐνιαιτοῦ ἴσως ζωϊκὰς δυνάμεις. Ἀδιάφορον. Εὐχαριστῶ Σοι, Θεέ μου, ὅτι εἰμὶ ἐδῶ· εὐχαριστῶ Σοι, ὅτι πρὶν παραλάβῃς τὸ πνεῦμά μου, μ' ἀξιόις νὰ ἴδω ἅπαξ ἔτι τὰ ὄντα ἐκεῖνα, ἀντὶ τῆς τῶν ὁποίων συνδιατριβῆς προειλόμην ἀμέρισον τὴν μετὰ σοῦ κοινωνίαν. Τὰ ὄντα ἐκεῖνα, πρὸ τῆς τῶν ὁποίων ἀγάπης ἐθέμην τὴν σὴν ἀγάπην· μόνην πλήν, μόνην ταύτην, Δέσποτα!

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. (εἰσερχόμενος περιχαρής). Καλόγηρε, καλόγηρε, ποῦ εἶσαι; Ἐξύπνα. Ἀ, ἠγέρθης ἤδη;

ΙΩ. Ἡ τῆς νυκτὸς δρόσος μ' ἠνώχλησε πολὺ ἀπόψε.

ΔΗΜ. Αἶ, σιώπα, μὴ ἀδημονεῖς καὶ τὰ βάσανά σου πλέον τελειόνουσι, διότι ἡ καλύβη θὰ γείνη. Ἐξ αἰτίας δὲ τούτου δὲν περιέμεινα νὰ ἐξημερώσῃ, ἀλλ' ἔσπευσα ἅμα ἐξυπνήσαμεν νὰ σοὶ φέρω τὴν καλὴν εἶδησιν. Εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλεις ῥιγεῖ. Εἰς τὸ ἐξῆς πλέον καὶ σὺ, ταλαίπωρε, θὰ γείνης οἰκιακός μας. Νὰ χρεωστῇς ὅμως χάριν εἰς τὴν κυρὰν Ἐλένην· θὰ εἶπω εἰς τὴν ἀδελφὴν. . . Πάντοτε λησμονῶ τὸ ἄλλο τῆς ὀνομα, μὲ τὸ ὁποῖον μὲ εἶπαν νὰ τὴν ἀποκαλῶ τῶ-

ρα ὁποῦ εἶνε καλογραῖα. Ἀδελφὴ Παναγία . . . Ὅχι, τὸ
 κῆρα· ἀδελφὴ Πελαγία. Νὰ χρεωστῇς λοιπὸν χάριν εἰς τὴν
 ἀδελφὴν Πελαγίαν . . . Τί ἔχεις δύστηνε κ' ἔπεςες οὕτως ἐ-
 πάνω μου; Σὺ τρέμεις ὅλος.

ΙΩ. Εἶμαι πολὺ ἀσθενής . . . Δὲν δύναμαι νὰ ἵσταμαι
 ὀρθίος· νὰ καθήσωμεν.

ΔΗΜ. Ναὶ, ἐλθε νὰ καθήσωμεν ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὰ λιθά-
 ρια. Καὶ ἐγὼ θέλω νὰ καθήσωμεν, διότι περιχαρὴς ὦν διὰ
 τὴν καλύβην, ἔχω νὰ σοὶ διηγηθῶ πολλὰ (κάθηνται).

Λοιπὸν, σοὶ ἔλεγον, ὅτι ἂν δὲν ἦτον ἡ ἀδελφὴ Πελαγία,
 τίποτε δὲν ἐγίνετο· διότι ἡ δέσποινά μας ἀπὸ τὸ πάθημα
 ὁποῦ ἐκλεψε τὸν υἱὸν τῆς ἑνὸς καλόγηρος καὶ τὸν ὑπῆγεν
 εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος νὰ τὸν καλογηρεύσῃ, μόνον ν' ἀκούσῃ τὸ
 ὄνομα καλόγηρος ταρασσεται. Κατὰ καλὴν πλὴν τύχην συν-
 ἔπεσε νὰ ἦνε ἐδῶ ἀπὸ χθὲς ἡ . . . Χάσου, διάβολε, ἴλιγο
 νὰ μοῦ φύγῃ πάλιν αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἡ ἀδελφὴ Πελαγία, μο-
 λονότι αὕτῃ ἀργὰ καὶ ποῦ, ἅπαξ τοῦ μηνὸς μόλις, ἐξέρχε-
 ται ἀπὸ τὴν Μονὴν διὰ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς
 δεσποίνης, τὴν ὁποίαν ἔχει θετὴν μητέρα. Ἐγὼ ὅθεν ἅμα
 τὴν εἶδον νὰ ἔλθῃ, εἶπον· ὁ Θεὸς μᾶς τὴν ἔστειλε νὰ μεσι-
 τεύσῃ διὰ τὴν καλύβην. Καθότι ἂν αὕτῃ τὸ ζητήσῃ, ἡ δέ-
 σποινα ποτὲ δὲν θέλει ἀπορρίψει τὴν ἱκεσίαν τῆς, ὅχι διὰ
 καλόγηρον, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν διάβολον ἂν ἐ-
 πρόκειτο νὰ γείνη ἡ καλύβη.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά Σου.

ΔΗΜ. Εἰς πρώτην οὖν εὐκαιρίαν ὁποῦ εὔρον, διηγοῦμαι
 πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσίν σου· ὡς ποῦ νὰ τελειώσω δὲ μ' ἐ-
 πῆραν τὰ δάκρυα, καὶ ὁ Θεὸς ἠξέυρει ὅτι ἔκλαια μὲ τὰ σω-
 στά μου, διότι σὲ λυποῦμαι πολὺ, δύστυχε καλόγηρε, χω-
 ρὶς νὰ γνωρίζω διὰ τί ἔλαβας πρὸς σὲ τόσῃ συμπάθειαν.
 Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ἡ κυρὰ ἀδελφὴ σ' ἐσυμπόνεσεν ἅμα ἡ-
 κουσε τὰ περὶ τῆς ἀθλίης σου καταστάσεως, διότι ἡ ὄψις
 τῆς ἔγεινεν ὠχρὰ, ὥσπερ σουδαρίου (1) ὁποῦ λέγουν. Ἄ, νὰ

(1) Φράσις ἐν Κωνστανπόλει. Τὸ Λατ. sudarium σημαίνει 1)
 μανδύλιον, 2) ἀσπρόπανον, 3) σάβανον· φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῇ

ἔβλεπες, καλόγηρε, πόσον ὠραία ἦτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην! Ὀχρὸν καὶ τριγυρισμένον ἀπὸ τὴν κατὰμαυρὸν τῆς καλύπτραν τὸ πρόσωπόν τῆς ἔλαμπεν ὡς πανσέληνος ἀνάμεσα εἰς μαῦρα νέφαλα. Τί κάμνεις οὕτω; Ἠξέσω ὅτι σεῖς οἱ καλόγηροι δὲν θέλετε ν' ἀκούητε αὐτὰ τὰ πράγματα· πλὴν ἐγὼ πάλιν δὲν τὸ λέγω μὲ κακίαν.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά Σου.

ΔΗΜ. Ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ τὴν ἀδελφὴν Πελαγίαν, διότι οἱ αὐθένται ἐσχόπευον νὰ τὴν κάμουν νύμφην, ἐὰν τὸ ἀρχοντόκουλον δὲν μᾶς ἄφινε καὶ ἔφευγε, καὶ τῶρα ἠθέλαμεν τὴν ἔχει δεσποينوποῦλαν, μία τοιαύτη ἀγαθὴ καὶ πονετικὴ ὁποῦ εἶνε. Τὴν τιμῶ, διότι ἐὰν ἦτο ἄλλη τις εἰς τὴν θέσιν τῆς, νέα κατανέα ὁποῦ ἦτον καὶ παρακαλετὴ διὰ τὴν ὠριότητά τῆς, ὀγλίγωρα ἤθελε τὰ λησμονήσει ὅλα καὶ ὑπανδρευθῇ ἄλλον. Ἀλλ' αὐτὴ ἅμα ἔμαθεν, ὅτι ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς — σοὶ εἶπον, ὅτι οἱ αὐθένται ἀπὸ μικρὰν τὴν εἶχον ψυχοκόρην, μονουιὸν δὲ εἶχον τὸ αὐθεντόπουλόν μας, τὸν Ἰωάννην, ὥστε οὗτος ἦτον καὶ ἀδελφὸς καὶ ἀρραβωνιαστικός τῆς —, αὐτὴ λοιπὸν ἅμα ἔμαθεν, ὅτι ἐκεῖνος παρητήθη τῶν ἐγκρησμίων, ἐπὶ ἐν ὁλόκληρον ἔτος ἔμεινε κλεισμένη ἐντὸς τοῦ εἰς τὸν παρθενῶνα ὅπου ἀνετρέφετο κελλίου τῆς, χωρὶς ποτὲ εἰς τοῦτο τὸ μεταξὺ νὰ θελήσῃ νὰ ἴδῃ κανένα, ὥσάν νὰ ἦτον χήρα, αὐτὴ ἡ ὁποία δὲν εἶχε φορέσει ἀκόμη στεφάνι. . . . Πάλιν ἀνυπομονετεῖς; Πλὴν περίμενε, ἄνθρωπε, νὰ σοὶ διηγηθῶ τὸ τῆς μεσιτείας περιστατικὸν μὲ τὴν τάξιν του! . . . Ἐξαφνα τέλος πάντων μᾶς ἦλθεν ἡμέραν τινὰ μὲ τὰ ὀλομέλανα ῥάσα τόσῳ μαραμμένη ἢ πρὶν ῥοδίνη καὶ ζωηρὰ, ὥστε σχεδὸν δὲν τὴν ἐγνωρίσαμεν.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά Σου.

ΔΗΜ. Ἀκουε τῶρα νὰ ἴδῃς ἀγαθότητα. Ἄμα ἐγὼ ἐτελείωσα· διὰ τί τόσας ἤδη ἡμέρας, Δημήτριά, μοὶ εἶπεν αὕτη, δὲν ἐφρόντισας νὰ περιθάλψῃς τὸν ἀδελφόν μας τοῦτον

ῥηθείση φράσει ἐκλαμβάνεται ἐν τῇ 2) σημασίᾳ, διότι λέγουσι καὶ «μία ὄψις, πανί». Ἀξιοσημείωτος εἶνε καὶ ἡ περίφρασις οἰκιακοῦ ὕφους ἐν Κωνστ/πόλει ὡσαύτως: «Εἶνε τοῦ φόρου» = πόρνη.

τὸν ἄστεγον ; Δὲν ἤξεύρεις ὅτι ὁ χριστιανὸς δὲν εἶνε χρι-
στιανὸς, ὅταν παραμελῇ τὰ χρέη τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀ-
γάπης ; Καὶ ἐγὼ τὸ γνωρίζω, κυρά, ἀλλ' ἀπὸ ποῖον νὰ ζη-
τήσω τὴν ἀδειαν ἐδῶ, ὅπου ὅλοι μισοῦσι τοὺς καλογήρους ;
Αὕτῃ δέ· σὺ ἄς παρεκάλεις, ἄς ἐπέμενες, καὶ ὁ Θεὸς ἤθελε
φροντίσει διὰ τὰ λοιπά. Ἀπελθε ἤδη καὶ ἐγὼ θέλω μεσι-
τεύσει· διότι δὲν εἶνε δίκαιον, προσέθεσεν ἡ μελίστομος, ν'
ἀποτίσῃ τὰ τῶν καλογήρων ὀφλήματα ὁ ἱκετικῶς εἰς τὸν
τῆς μητρὸς μου οἶκον, ὡς εἰς ἄσυλον, καταφυγὼν ἄνθρωπος
οὗτος, ἐπειδὴ συνέπεσε, Κύριος οἶδε πῶς, νὰ φορῇ τὸ ράσον.
Οὕτω λοιπὸν ἤρχισα νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ κατασκευασθῇ ἡ κα-
λύβη. Ἐπρεπεν ὅμως νὰ γείνη καὶ ἡ γνώμη τοῦ θείου της,
τοῦ κυροῦ Εὐθυμένους.

ΙΩ. Διατί τοῦτο ; Μή τοι καὶ οὗτος ἦνε ἐκ τῶν οἰκια-
κῶν, οἵτινες ἰσχύουσι παρὰ τῇ δεσποίνῃ ;

ΔΗΜ. Τί λέγεις, καλόγηρε ; Ἀλλ' οὗτος εἶνε τὸ πᾶν. Οὗ-
τος σήμερον ἐπέχει τὴν θέσιν τοῦ μακαρίτου αὐθεντός μας,
αἰωνία του ἡ μνήμη, διότι ἦτον ὁ μοναδικὸς φίλος του,
ὥστε θνήτκων ὁ αὐθέντης, ὁ Θεὸς ἀναπαύσαι τὴν ψυχὴν
του, τοῦτον ἄφησε κηδεμόνα τοῦ οἴκου. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ
γείνη καὶ ἡ γνώμη τοῦ κυροῦ Εὐθυμένους· πλὴν πῶς νὰ τοῦ
τῷ προτείνω, ὅπου αὐτὸς δὲ μισεῖ περισσότερον παρ' ὅσον
ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ὁμοῦ, καὶ πολὺ πρίντερα παρ' ἀφ' ὅ-
του ἡμεῖς τὸ σύστημα ; Ἐμαθον καὶ ἐγὼ ἀπὸ αὐτὸν νὰ λέ-
γω, σύστημα, καὶ δὲν ἤξεύρω ἂν μ' ἐννοῇς· τὸ καλογηρο-
λόγι δηλαδὴ, καταλαμβάνεις ;

ΙΩ. Καταλαμβάνω.

ΔΗΜ. Αὐτὸς ἀπὸ τότε ἀκόμη, πρὶν τῆς τοῦ Ἰωάννου ἀ-
παγωγῆς, ἀπέκναις τὰ τῶν αὐθεντῶν αὐτία νὰ φυλάγωνται
ἀπὸ σᾶς τοῦς καλογήρους· πλὴν ἐκεῖνοι δὲν τὸν ἤκουσαν,
καὶ ἔγεινε τὸ ἔγεινε καὶ τῶρα οὐκ ἀπογίνεται. Πῶς λοιπὸν
νὰ τὸ προτείνω εἰς τοῦτον ; Ἔως χθὲς δὲν ἐτολμοῦσά· ἀ-
πόψε ὅμως τὴν νύκτα ἐλογίασα τὰ χρυσᾶ τῆς ἀδελφῆς λό-
για ὅπου μοι εἶπε, νὰ παρακαλῶ, νὰ ἐπιμένω καὶ ὁ Θεὸς
φροντίζει διὰ τὸ λοιπὸν, οὕτω δέ, πατέρα μου, ἔλαβα θάρ-
ρος καὶ σήμερον, ἅμα πρὸ ὀλίγου ἠγέρθημεν, τῷ ἐδιηγῆθην
ὅλην τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ αὐτὸς, ποῖος ποτὲ τὸ ἤλπιζε ! εὐ-

θὺς σὲ ἤλენσε καὶ μοὶ εἶπεν ὅσα σχεδὸν καὶ ἡ κυρὰ ἀδελ-
φῇ, μόνον ὅτι τὰ εἶπεν ἑλληνικὰ καὶ ὄχι χριστιανικά, κα-
θὼς τὸν δασκαλεύουσι τὰ παλαιὰ βιβλία τὰ ὅποια νυχθή-
μερα ἀναγινώσκει.

ΙΩ. Δόξα Σοι, ὁ Θεός!

ΔΗΜ. Τὸν ἠκολούθησα λοιπὸν ἀμέσως, ὅπως μὲ διέτα-
ξεν, εἰς τὰ δωμάτια τῆς δεσποίνης, ὅπου ὅλοι συνάζονται
κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν διὰ νὰ τὴν παρηγορήσωσι, καθότι ἡ
δεῖλαια ἐξυπνᾷ πάντοτε τρομασμένη καὶ καταλυπημένη
ἀπὸ τὰ ἄγρια ὁράματα ὅπου βλέπει τὴν νύκτα διὰ τὸν
υἱὸν τῆς, καὶ ν' ἀναγνώσῃ μετ' αὐτῆς τὸν ὄρθρον, συχνὰ
δὲ καὶ τὸ χαρτί . . . Ἐλησμόνησα νὰ σοὶ διηγηθῶ, ὅτι τὴν
ἡμέραν καθ' ἣν ἦτον ἡ παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεώς του, οἱ
αὐθένται εἶχον χάρισει εἰς τὸν Ἰωάννην μας χρυσόδετόν τι
ἐγκόλπιον, διὰ τὸ ὅποιον ἐξώδευσαν ὅσα καὶ ἂν εἰπῆς, ἐκεῖ-
νος τάχα διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ, τοῖς ἐπρόσφερε
ἄνθη καὶ ἀπὸ ἑνα χαρτί εἰς τὸ ὅποιον ἔλεγε διὰ στίχου ὅτι
φεύγει καὶ ἀφίνει υἱεῖαν· οἱ γονεῖς του πλὴν τὴν στιγμὴν ἐ-
κείνην τίποτε δὲν ἐνόησαν, διότι τὰ ἔλεγε μὲ τρόπον σκε-
παστά. Αὐτὸ δὲ τὸ χαρτί ἀναγινώσκουν ἐνίοτε εἰς τὴν δέ-
σποιναν καὶ τότε νὰ ᾄσαι, καλογηρόπουλέ μου, καὶ ν' ἀκού-
σῃς τὰ μοιραλογεῖ ἡ μογερά· πέτρινη νὰ ᾄνε ἡ καρδιά σου,
θὰ ῥαγίσῃ.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ τοῦ Ἰωβ Θεός, τὸ θέλημά Σου.

ΔΗΜ. Τὸν ἠκολούθησα λοιπὸν εἰς τὰ καταλύματα τῆς
δεσποίνης, καὶ μετ' ὀλίγον μ' ἐπροσκάλεσαν ἐνώπιόν τῆς.
Αὕτῃ τότε, φρόντισον, μοὶ εἶπε, νὰ γείνη ἡ καλύβη κατὰ
τὴν ἐπιθυμίαν σου, τέκνον μου, καὶ περίθαλψον ἐν αὐτῇ
τὸν δυστυχῆ ἀσθενῆ σου· εἶπέ τῳ δὲ νὰ δέηται ὑπὲρ τῆς τοῦ
μακαρίτου αὐθεντός σου ψυχῆς. Προσέτι, ἃς τῷ δίδῃ ὁ τρα-
πεζοκόμος καθεκάστην, μέχρις οὗ ἀναλάβῃ, τροφὴν ἄφθονον
καὶ ἐκλεκτὴν ἀπὸ τὴν τῆς ἰδιαιτέρας μου τραπέζης· μὲ τὴν
συμφωνίαν πλὴν, Δημήτριε, νὰ μὴ παρουσιασθῇ ποτὲ ἐνώ-
πιόν μου ὁ προστατευόμενός σου, διότι, ὡς γνωρίζεις, ἡ
τῶν καλογήρων θεὰ μοὶ εἶνε δυσάρεστος. Τοιοῦτο τέλος ἔ-
λαβεν ἡ ὑπόθεσις· ἐγὼ δὲ εἰς τὴν στιγμὴν ἔτρεξα νὰ σὲ εἰ-
δοποιήσω διὰ νὰ δοξάσῃς τὸν Θεόν, ὅτι ἡ καλύβη ἀπὸ τὸ

ἐξημέρωμα ἕως εἰς τὸ μεσημέριον τῆς σήμερον θέλει εἶσθαι κατεσκευασμένη. Τώρα ὅθεν ἔχεις καὶ σὺ χρέος, ἀδελφε, νὰ παρακαλῇς θερμῶς διὰ τὴν ἀγίαν ψυχὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον πρόωρα μᾶς ἤρπασεν ὁ χάρος. Τὸν ἔφαγε τὸν δυστυχῇ ὁ τοῦ υἱοῦ του πόνος, ὥστ' ἕως εἰς τὴν τελευταίαν του στιγμὴν τοῦ Ἰωάννου τὸ ὄνομα εἶχεν εἰς τὰ χεῖλη.

ΙΩ. Ὅτ' τὸν κατηρᾶτο βεβαίως τοιοῦτόν τινα ἀγνώμονα υἱόν.

ΔΗΜ. Τίς νὰ τὸν καταρασθῇ, ὁ αὐθέντης; Ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν ἠγάπα τόσον ὥς μονογενῇ ὁποῦ τὸν εἶχεν, ὥστ' ἐξεναντίας ἕως εἰς τὴν τελευταίαν του στιγμὴν, καθὼς σοὶ εἶπον, συγχώρησον, Θεέ μου, συγχώρησον, ἔλεγεν, εἰς τὸ τέκνον μου εἰς τὸ ἔπταισεν. Ἀχ! Δὲν τὸ ἔκαμε καλὰ τὸ ἀρχοντόπουλον ν' ἀφήσῃ ἕνα τοιοῦτον πατέρα. Πλὴν, καὶ αὐτὸ δὲν ἔπταιεν τὸ σφάλμα ἦτον ἐκείνου τοῦ Παφνουτίου, τοῦ καλογήρου δηλαδή, ὁ ὁποῖος τὸ ἐξελόγιασε παιδί πρᾶγμα μὲ τὴν καλογηρικὴν. Ἐκεῖνος ἠπάτησε τότε κ' ἐμὲ, τὸν ὁποῖον εἶχον διωρισμένον οἱ αὐθένται ν' ἀκολουθῶ τὸν Ἰωάννην, λέγωντάς μοι νὰ ὑπάγω διὰ σύνοψιν τινα τὴν ὁποίαν εἶχε λησμονήσει δῆθεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος. Ἔως ὅτου δὲ νὰ ὑπάγω ἐγὼ καὶ ἐπιστρέψω εὔρε καιρὸν καὶ ἔγεινεν ἄφαντος, ὥς νὰ ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ τὸν κατέπιεν ὥστε τὴν ἐπαύριον ἤθελον μὲ διώξῃ ἐξ ἅπαντος οἱ αὐθένται μετὰ καταισχύνης, εἰς τὰ δάκρυά μου δὲν τοὺς μετέπειθον. Αἶ, ἔπρεπε νὰ ἦνε τῶρα νὰ μὲ στείλῃς, παμπόνηρε, διὰ σύνοψιν! Τρίχα-τρίχα ἤθελον ἐκβάλλει τὸ γένει' σου.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἡ τοῦ αὐθεντοπούλου φυγὴ ἔγεινεν αἰτία ὁποῦ κινδυνεύει ἡ οἰκία μας νὰ ἐρημωθῇ ὅλως δι' ὅλου, εἰάν, ὃ μὴ γένοιτο, καθὼς κατήντησεν ἡ δέσποινα τελειώσῃ κάμμιαν ἡμέραν ἑξαφνα. Θεέ μου, πόνος ψυχῆς εἶνε νὰ τὴν βλέπῃ τις, ἡ ὁποία μόλις εἶνε, καθὼς λέγει ὁ κυρὸς Εὐθυμένης, πεντήκοντα ἐτῶν, κατήντησε τώρα εἰς τὸ διάστημα τριῶν ἐτῶν ἀφ' ὅτου μᾶς συνέβη τὸ περιστατικόν, ὥς πρεσβῦτις ἐβδομηκοντοῦτις. Τὸ σῶμά της ἐκυρτώθη, ἡ κόμη της ἔγεινε βαμβάκι καὶ τὸ πρόσωπόν της κατερρυτιδώθη· ἡ δὲ ὄρασίς της σχεδὸν ἐχάθη ἀπὸ τὰ δάκρυα! Κα-

ταλαμβάνω πλὴν, ὅτι ἡ σημερινὴ πολυλογία μου σ' ἔκαμε νὰ νυστάξης, ὥστε δὲν ἤμπορεῖς νὰ κρατήσης τὴν κεφαλὴν σου ὀρθίαν. Ὁρθώθητι, φίλε μου, καὶ εἶνε νὰ σ' ἀφήσω (ἀνίστανται). Βλέπω ἐκεῖ εἰς τὴν τοῦ εἰκονοστασίου θυρίδα φῶς, καὶ πρέπει νὰ ἤρχισαν τὴν τοῦ ὀρθρου ἀνάγνωσιν· ὑπάγω λοιπὸν εἰς τὴν ἀκολουθίαν. Σὺ δὲ, ἀδελφε, μὴ σὲ πάρῃ ὁ ὕπνος, ἀλλὰ στάσου ἐδῶ νὰ εὐχαριστήσης τὸν Θεὸν διὰ τὴν χάριν ὅπου σοὶ ἔγεινεν, ὥστε ἡμεῖς νὰ προσευχώμεθα ἐπάνω καὶ σὺ ἐδῶ κάτω. Καλὴν ἐντάμωσιν τὸ μεσημέρι.

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΙΩΑΝΝΗΣ μόνος.

ΙΩ. Θεὲ οἰκτίρμον! Εἶνέ ποτε δυνατόν ν' ἀνθέξῃ χωρὶς νὰ διαρραγῇ εἰς παρομοίους τῆς ψυχῆς κλόνους ὁ ταύτης μετὰ τοῦ σώματος σύνδεσμος; Δύναται ποτε ἡ ἀνθρώπινος φύσις, ὑπὸ τοιούτων τοῦ συνειδότος τύψεων πιεζομένη, νὰ μὴ παρεκτραπῇ τῶν ὁρίων τῆς; Ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς ῥάσοις, τοῖς μέλασι τούτοις σαβάνοις. Ὁ πατὴρ προῶρως ἐν τῷ τάφῳ. Ἡ μήτηρ καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἑτοιμοὶ νὰ τῷ ἀκολουθήσωμεν ὁσονούπω, διὰ θανάτου ἀντιφυσικῶς προκεκλημένου. Τῆς δὲ τετραπλῆς ταύτης μαιφρονίας παραίτιος ἐγὼ, ἐγὼ καὶ μόνος! Καὶ ταῦτα πρὸς τί; Ὅπως ἀπομακρύνας τὴν ψυχὴν μου τῆς ὕλης, διατηρήσω δῆθεν ταύτην ἀμόλυντον. Οὕτω πλὴν διετηρήθη ἄρά γε αὕτη ἀμόλυντος; Ὅποια πλάνη τῆς ἀνθρωπίνης ἀλλοφροσύνης! Ὅποῖος σαρκασμὸς τῶν ἀνθρωπίνων σοφιστευμάτων! Μοὶ ἔρχεται νὰ τρέξω εἰς τὸν τοῦ πατρός μου τάφον καὶ ὀλοκαυτώσω ἐπ' αὐτοῦ τὰ ῥάσα ταῦτα, ἵσως οὕτως ἐξιλεώσω τὴν ἀπειλητικὴν αὐτοῦ σκιά. Μοὶ ἔρχεται νὰ τρέξω καὶ προσπεσὼν τοῖς μητρικοῖς γόνασι, καταβρέξω ταῦτα μὲ δάκρυα μετανοίας. Μοὶ ἔρχεται

οὔμαι νὰ προσδοκῶ ἀγαθὰ ἐπακολουθήματα, ἤτοι, δικαιοῦ-
μαι νὰ ἐλπίζω ὅτι ἡ δέησίς μου εἰσακουσθήσεται, ἐὰν αἱ
δι' αὐτῆς ἐκφερόμεναι εὐχαὶ δὲν ἀπάδωσι πρὸς τὸ ἰδίον
μου συμφέρον. Ἀλλ' ἐν τῷ ἐνδοιασμῷ ἐν ᾧ ἤδη ἡ ψυχὴ
μου διάκειται, ποίας εὐχὰς νὰ ἐκφέρω; Συνενῶ λοιπὸν τὴν
στιγμὴν ταύτην τὴν ταπεινὴν μου ἐπὶ κλησιν μετὰ τῆς τῶν
οἰκείων μου, τῶν τε ἐν τοῖς ζῶσι καὶ τῶν μεταστάντων,
ὅπως Σὲ καθικετεύσωμεν νὰ πράξης ἐν τῇ τῆς ζωῆς ἡμῶν
ἀγωνιώδει ταύτῃ φάσει, ὅ,τι νομίζεις σωτηριωδέστερον ὑπὲρ
τῶν σωμάτων, ἰδίως ὅμως ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ναὶ, Κύριε, ὁ δεξιᾷ χειρὶ τὸ πᾶν διέπων,
Ὅ ἐστιν ὅτε ὡς σοφὸς τὸν σάλον ἐπιτρέπων
Δι' οὗ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς
Λυμαίνεται ἢ καταιγίς,
Ταράττουσα τῆς κτίσεως εὐθέως τὰ θεμέλια,
Ὡς τρόπῳ κλονισθήσονται
Καὶ ἀναμοχλευθήσονται
Ὅποταν ἔλθῃ φοβερά τοῦ κόσμου ἡ συντέλεια·
Πλὴν ὅστις οὐ χρονίσας, οὐκ, ἀλλ' αὐθις ἐπιστρέψας,
Καὶ πρῶτος κύκλῳ τοῦ παντός ὡσεὶ πατὴρ ἐμβλέψας,
Τὴν τῶν στοιχείων ῥάξιν
Τὴν τέως μανιώδη
Μετακοσμεῖς εἰς τάξιν
Φαιδρὰν, ἀρμονιώδη,
Αὐτὸς, Θεὲ, ὁ δεξιᾷ χειρὶ τὸ πᾶν διέπων,
Εἴ καὶ ὁ ἐπιτρέπων,
Ὡσαύτως ἡ βιωτικὴ συχράκις δυσπραγία
Νὰ καταιγίσῃ τὴν ψυχὴν Σὺ νόμῳ καὶ προνοίᾳ.
Εἰς τὴν σοφίαν τίς ποτε ἐνέκνυψε τοῦ Πλάστου;
Μή τίς ποτ' ἔγνω τοῦν αὐτοῦ ἢ οἶδε τὰς βουλὰς του;
Τὸ πνεῦμα ἴσως ἐν τῇ γῇ τοῦ Θεοῦ του προσώπου
Ἀρταύγειαν κατέπεμψεν ἐν σχήματι ἀνθρώπου,
Τοῦθ' ὅπως γε ἐν συμπλοκῇ καὶ πεισματῶδει πάλλῃ
Ὡς φύσει ἰσχυρότερον τὴν ὕλην καταβάλλῃ
Ὡςθ' ἕως οὗ ὁ ἄνθρωπος τὸν χοῦν καταπαλάσῃ,
Εἰ καὶ παμπόλλοις εἵμαρται δειροῖς νὰ περιπέσῃ,

Οὐχ ἥττον δέον πλὴν ποδὶ στερεῶν γὰρ καρτερήσῃ,
 Κατὰ τῆς ὕλης τρόπαιον εἰς τέλος ὅπως στήσῃ
 Τουτέστι κατορθώσῃ
 Τὴν ἄγνοιαν ἢ μάθησις τελέως γὰρ τροπώσῃ.
 Καὶ τότε δὴ ἀγέρωχον
 Τὸ ὄν μας ὡς ὑπέροχον,
 Οὐκέτι σκώληξ ταπεινὸς ἐν τῷ πηλῷ ἐρπύσει,
 Ἄλλ' ἄφρετον ὑπὲρ αὐτὸν ἀνέτως πτερυγίσει.
 Λοιπὸν δέ, ἐν τοῖς δάκρυσιν ἐξῆς οὐκέτι βάψει,
 Ἄλλὰ τὴν αἴγλην τῆς χαρᾶς ὁ ὀφθαλμὸς ἀστράψει!
 Οὐκέτι τὴν καρδίαν μας ἢ θλίψις
 Νύξει,
 Οὐδὲ τὸ συνειδὸς ἡμῶν ἢ τύψις
 Θίξει,
 Ἄλλ' ὁ θνητὸς ἐν πάσῃ τοῦ πνεύματος τῇ λάμψει
 Τὸν δίαυλον τοῦ βίου εὐάθλως περιχάμψει.
 Ναὶ, Κύριε, ἐλεύσεται ἡμέρα σωτηρίας,
 Ἡμέρ' ἀπαλλαγῆς ἡμῶν ἐκ τῆς ταλαιπωρίας!
 Εἰ δὲ καὶ τὸ σὸν ἔλεος δοκεῖ ἡμῖν χρονίζον,
 Σὺ οἶδας ὁ τὰ τῶν καιρῶν πανσόφως προορίζων.
 Οὐ πάντως φείδεται ὁ Θεὸς τῆς ἀγαθότητός Του,
 Ἄλλ' ἐξοικονομεῖ αὐτὴν συνέσει τοῦ νοός Του.
 Ἐλπίς λοιπὸν, ὑποταγὴ καὶ πίστις ταῖς τοῦ Θεοῦ
 Βουλαῖς ἐστὲ μοι σύντροφοι πισταὶ τοῦ τῆδε βίου.
 Πλὴν, Κύριε, τοῦ οἴχτου σου ἀνοιξας τὸν λιμένα,
 Τὰ σκάφη δέξαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν πεπονημένα
 Τὰ δ' αὖ ὑπόσαθρα αὐτῶν καὶ διερρυηκότα
 Πακτώσας παρασκεύασον τὰ πρὸς τὸν πλοῦν εἰκότα,
 Εὐήρης ὅπως ᾧσιν
 Εἰς τῆς ἐπαγγελίας σου τὸν βίον γ' ἀναχθῶσιν.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Ἐν τῷ βάθει τῆς σκηνῆς καλύβη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ *μόνος.*

ΔΗΜ. *(εἰσερχόμενος βραδέως).* Τὸ σκότος εἶνε εἰσέτι βαθύ, ὁ δὲ πλησιάζων ὄρθρος προμηνύει ὅτι σήμερον θὰ ἔχωμεν ἡμέραν συννεφῇ καὶ γνοφώδῃ. Πᾶ! ὁ λύχνος δὲν καίει ἐν τῇ καλύβῃ, ἐνῶ ἄλλοτε ἕως οὗ ἡμεῖς ἐξυπνήσωμεν ὁ καλόγηρος πρὸ πολλοῦ ἤδη ὠρθρίζειν. Κακὸν σημεῖον! . . . μήπως ἐλησμόνησα; Ὅχι· ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ὅτι χθὲς τὸν ἐξεχείλισα ἔλαιον. Ἄς ἴδω Θεέ μου, διστάζω ἡ καρδία μου πάλλει . . . τί νὰ ἐλπίσω; Καὶ ὅμως χθὲς τὸ ἀπόγευμα ναὶ μὲν ἡ κατὰστασίς του δὲν ἦτο διόλου καλὴ, τὸ τέλος του πλὴν δὲν ἐφαίνετο τόσῳ πλησίον. Ἐν τούτῳ, δὲν ἤξεύρω διατί, ἡ δυστυχία αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου μοὶ ἔγεινε πάθος. Ὅλην τὴν νύκτα ἀπόψε δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἡσυχάσω, καὶ ἰδοὺ ἅμα ἠγέρθην ἦλθον νὰ ἴδω, ἐν ἀνάγκῃ δὲ νὰ κάμω τὸ χρέος μου.

Ναὶ, ἔχω χρέος νὰ περιποιηθῶ αὐτὸν τὸν ὀρφανόν· διότι εἰς τὸν δὲν εἶχεν ἐμὲ, δὲν γνωρίζω τί ἤθελε γείνει πρὸ πολλοῦ ἤδη. Ἐπειτα ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι νὰ κάμω καλὸν εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον, καθότι εἶνε τόσῳ δειλός, τόσῳ ὑπομονετικός! Ἰδοὺ τῷ ὄντι πρὸ ἀρκετοῦ καιροῦ κάθηται τρυπωμένος ὡς λαγὼς ἐν τῇ καλύβῃ του, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐνοχλήσῃ κανένα, ὥστε εἰς τὸν ἐγὼ τῷ φέρω ἔλαιον καὶ νερόν, καλῶς· εἶδε μὴ κάθηται σκοτεινὰ καὶ διψῶν. Ἀπὸ δὲ τὰ φαγητὰ τὰ ὀ-

ποῖα τῷ δίδει ὁ τραπεζοκόμος μόνον ὀλίγον ἄρτον τρώγει, διανέμων τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὥς νὰ ἤθελε νὰ ζήσῃ χωρὶς τροφήν, διὰ τὸ ὅποιον ὅλοι τὸν περιγελῶσιν. Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν ἔχω διὰ σαλόν, διότι οἱ λόγοι του εἶνε ταπεινοὶ καὶ γνωστικοὶ ὥς γέροντος. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ποτὲ δὲν ἤνοιξε τὸ στόμα του νὰ μοὶ εἴπῃ διὰ τόσας χάριτας ὅπου τῷ ἔχω κχλωμένας ἓνα εὐχαριστῶ, πλὴν τί μὲ τοῦτο; Ἐγὼ καταλαμβάνω ἀπὸ τὸν τρόπον του, ὅτι μ' ἀγαπᾷ ὥς ἀδελφόν, ὥστε μοὶ εἶνε τὸ ἴδιον ὥς νὰ μοὶ ἔλεγε χίλια εὐχαριστῶ. Διὰ τοῦτο ὅσω πηγαίνει αὐξάνει ἡ πρὸς αὐτὸν συμπάθεια καὶ συμπόνεσίς μου.

Ἰδίως ὅμως τὸν λυποῦμαι ὅταν οἱ ὑπηρεταὶ τὸν βασανίζωσι μὲ τοὺς ἀκαίρους χαριεντισμοὺς καὶ τὰ ἀηδῆ σκώμματα των, διότι τότε μὲ κυττάζει λυπητερά, ὥς νὰ μοὶ λέγῃ· — Προστάτευσόν με σὺ, ἀδελφε, ἀπὸ αὐτὰ τὰ θηρία, ἐπειδὴ δὲν ἔχω ἄλλον ἀπὸ σὲ ὑπερασπιστήν. — Ὁ θεὸς ἡξεύρει, δείλαιε καλόγηρε, ὅτι ἐγὼ σὲ ὑπερησπίσθην πάντοτε καὶ φανερά καὶ κρυφίως· σωστὰ δέ, διότι πολλάκις παρπονοῦμαι πρὸς τὸν αὐθέντην διὰ τὸ πρὸς σὲ φέρσιμόν των, τοὺς ἔκαμα ὅλους ἐχθρούς. Θηρία τῷ ὄντι! Ποσάκις ὁ κυρὸς Εὐθυμένης δὲν τοὺς ἐπέπληξεν! Ποσάκις δὲν τοῖς εἶπεν, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἡμεθα ἀδελφοί, καὶ ὅποιος λυπεῖ τὸν ἀσθενέστερόν του, θέλει λάβει καὶ αὐτὸς θλίψιν ἀπὸ τὸν δυνατώτερόν του· ὅτι δὲν εἶνε ἄνθρωπος μὴ ἔχων τὸν ἰσχυρότερόν του. Τοῦ κακοῦ· ἀπερνοῦσιν ὀλίγαι ἡμέραι, αἱ νοθεσῖαι λησμονοῦνται καὶ πάλιν ἔχομεν τὰ αὐτά. Διὰ τοῦτο μοὶ ἔρχεται ἐνίοτε νὰ εἴπω· — Ἐπαρέ τον, Θεέ μου, ἀπὸ τὸ μέσον διὰ νὰ γλυττώσῃ καὶ μὴ ταλαιπωρῇται. — Τὸ λέγω πλὴν μὲ τὰ χεῖλη, διότι πάλιν ἀνατριχῶ, φανταζόμενος νὰ τὸν ἴδω ἐξηπλωμένον ἔμπροσθέν μου νεκρόν. Εἶνε ὅμως καὶ αὐτὸς ὀλίγον πεισματάρης. Καὶ μίαν καὶ δύο τῷ εἶπον· — Φρόντισε νὰ ὑγιάνῃς καὶ τότε ἐβγάξεις τὰ ράσα, ἐγὼ δὲ θὰ προσπαθήσω νὰ διορισθῇς ἢ παραμάγειρος ἢ κοπέλλι τοῦ σταύλου, νὰ τρώγῃς, πτωχέ, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀρχοντικὸν ψωμὶ νὰ συγχωρῇς. — Ποῖον πλὴν τὰ λέγεις! Αὐτὸς μήτε καὶ τὸν ἱατρὸν παρεδέχθη ποτὲ νὰ τῷ φέρῃ, ὥσάν νὰ προσπαθῇ ἐπίτηδες ν' ἀποθάνῃ. Δυστυχία! . . . ἤθελον καὶ ἐγὼ ἔ-

χει ἓνα συνυπηρέτην τῆς γνώμης μου, πλὴν τώρα τὰ πάντα ἐτελείωσαν.

Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ μόνος τοῦ συναισθάνεται πῶς τὸ τέλος τοῦ εἶνε σιμᾶ, διὰ τοῦτο χθὲς ἐζήτησε τὸν πνευματικόν. Πραγματικῶς περίεργον εἶνε νὰ διαρκέσῃ ἡ ἐξομολόγησίς τοῦ ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ὥραν. Τόσον πολλὰς λοιπὸν ἁμαρτίας ἔχει αὐτὸς ὁ καλόγηρος; Εἶμαι περίεργος νὰ ἤξευρα Κάπως ὁμῶς ὁ πνευματικὸς τοῦ τὰ ἐσυγχώρησεν ὅλα, διότι ἄλλως δὲν ἤθελε τῷ δώσει νὰ μεταλάβῃ. "Οπως καὶ ἂν ἔχη, μὲ πόσῃν εὐλάβειαν ἔκαμε τὰ χριστιανικά του χρέη! Γονατιστὸς καὶ μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ ὄμματα! "Ας εἰπῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι εἵμεθα χριστιανοί! Τῷ ὄντι ἁγίαν ψυχὴν θὰ παραδώσης, μακάριε ἄνθρωπε! Πῶς ἡμπόρεσες σὺ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν μόλις δύνασαι ν' ἀναδεύῃς τὰ χεῖλη σου ὁμιλῶν, νὰ ἐξομολογήσῃς ἐπὶ τόσῃν ὥραν καὶ ἐπὶ τόσῃν ἔπειτα νὰ κάμῃς μετανοίας, πράγματα τὰ ὁποῖα ὑγιὲς ἄνθρωπος εἰς ἕνα ἔκαμνε ἢ ἔθελε κουρασθῇ; Διὰ τοῦτο δὲ τελειώσας ἔπεσας πλέον ὥς ἡμιθανὴς ὥστε ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν θὰ ἐκπτώσῃς ⁽¹⁾.

Καὶ μολοντοῦτο ἅμ' ἀπομεσήμερα ἤκουσεν ἐν τῇ αὐλῇ τὸν θόρυβον τοῦ ὀχήματος καὶ τῆς συνοδίας, πῶς ἐκατόρθωσεν — περίεργος ἡ κράσις αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου! — νὰ συρθῇ ἕως τὴν θυρίδα τῆς καλύβης τοῦ διὰ νὰ περιεργασθῇ κρυφὰ - κρυφὰ, καθὼς συνειθίζει κάθε φορὰν, τὴν παράταξιν, ὅπου ἡ δέσποινα μεταβαίνει εἰς τὸ Παλάτιον προσκαλουμένη ἀπὸ τὴν Αὐγούσταν· τόσον ὀρέγεται ὁ δαίμονος τὰ θεάματα! Μὴ συλλογίζεσαι ὅθεν, Δημήτριε, καὶ μὴ φοβεῖσαι, ἀλλ' ὕπαγε νὰ ἰδῇς, διότι ἓνα νὰ ἐτελείωσῃ καὶ δέκα εἶνε πιθανώτερον νὰ ζήσῃ ἀκόμη ἡμέρας. Ἐντοσοῦτῳ ἂν ἐτελείωσῃ πῶς ἔχω νὰ ἐξοικονομήσω τὰ τῆς θανῆς, ἐνῶ δὲν δύναμαι νὰ περιμένω βοήθειαν ἀπὸ κανένα; Πλὴν θάρρος ὕπαγε καὶ ὁ Θεὸς βοηθός.

(1). = ἀποχρέμψη.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΔΗΜ. (κρούων τὴν τῆς καλύβης θύραν). Καλόγηρε . . . καλόγηρε . . . ἄνοιξον· ἐγὼ εἶμαι. (Συγράπτων τὰς παλάμας ἄπελπις) Τίποτε! . . . ὦ τῆς συμφορᾶς! (Ἐπανακρούει) Καλόγηρε . . . (Παραβάλλει τὸ οὖς) . . . (Γονυπετῆς ὁ Ἰωάννης μόλις ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ πίπτει πρηγῆς πρὸ τῶν τοῦ Δημητρίου ποδῶν). Θεὲ καὶ Κύριε! . . . Ἐγέρθητι, ἀδελφε (τὸν ὑποβοηθεῖ, ὅπως ἐγερθῇ). Τί ἔπαθες; τί ἔχεις; ἐλειποθύμησας;

ΙΩ. (Ἐγειρόμενος δυσκόλως, ἐρείδει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Δημητρίου). Πρόφθασον . . . ἀδελ... φέ, θνήσκω (προχωροῦσι βήματά τινα). Σπεῦσον νὰ . . .

ΔΗΜ. (Κρατῶν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Ἰωάννην). Θεὲ καὶ Κύριε! . . . Ἐχε θάρρος, ἀδελφέ μου, πρῶτα ὁ Θεὸς δὲν εἶνε τίποτε θ' ἀπεράσῃ. Φαίνεται ὅτι ἐλειποθύμησας.

ΙΩ. Ὅχι, δὲν ἐλειποθύμησα . . . Σπεῦσον νὰ εἴπῃς εἰς τὴν δέσποιναν, ὅτι . . . θνήσκω . . . Εἰπέ τη, νὰ καταβῇ ἀμέσως ἐδῶ . . . Ὁ καλόγηρος, εἰπέ τη, πρὶν ἐκπνεύσῃ ἐπιθυμεῖ νὰ σοὶ δείξῃ σημεῖόν τι ἀπὸ τὸν . . . υἱόν σου.

ΔΗΜ. Ἀπὸ τὸν υἱόν της; τί εἶπες; . . . (Καθ' ἑαυτόν). Ὁ δυστυχής! φαίνεται ὅτι τὰ ἔχασεν!

ΙΩ. Ναὶ, ἀπὸ τὸν υἱόν της . . . Ἡξεύρω τί λέγω· ἀλλὰ σπεῦσον . . . Καὶ ἡ ἀδελφὴ . . . Πελαγία . . . ἐὰν ᾔνε ἐδῶ . . . καὶ αἱ δύο νὰ καταβῶσιν.

ΔΗΜ. Ἡ ἀδελφὴ Πελαγία δὲν εἶνε ἐδῶ· ἡ δὲ δέσποινα . . .

ΙΩ. ὦ, σπεῦσον! . . . ἐὰν θέλῃς νὰ μὲ προφθάσῃ ζῶντα (Κάθεται καταπεσών).

ΔΗΜ. Σπεύδω, ἀδελφέ μου· πλὴν θὰ θελήσῃ ποτὲ ἡ δέσποινα νὰ πλησιάσῃ εἰς ἓνα καλόγηρον, ἔστω καὶ ἐκπνέοντα;

ΙΩ. Ἀμα τῇ εἴπῃς ἐκ μέρους τοῦ . . . υἱοῦ της θὰ καταβῇ . . . πάραυτα.

ΔΗΜ. Τὸ λέγω· ἐντοσούτῳ ἔχε θάρρος. Ἀκόμα, πρῶτα ὁ

Θεός, ἔχεις ζωήν. Ἀκούμθησον ὀλίγον ἐδῶ κατὰ γῆς (τὸν ἑ-
ξαπλοῖ ἡρέμα), καὶ ἐγὼ τώρα ἀμέσως, θελήσῃ ἢ δὲν θελήσῃ,
ἐπιστρέφω πρὸς σὲ νὰ σὲ περικυβηθῶ (Ἀναχωρεῖ ἐσπεν-
σμένως).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΦΑΣΜΑΤΑ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁ θεὸς τῶν Σκυθῶν,
Θεὸς ἀπαρθρωπίας,
Διέχειτο ποθῶν
Τὰς ἀρθρωποθυσίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Οὐκ ἔστιν οὗτος ὁ θεὸς
Θεὸς τῶν καλογήρων,
Οὐδὲ τῶν ἀσκητήρων.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὑπάρχει πλὴν θεός τις,
Ὁ τῆς φιλανθρωπίας,
Θεὸς πατὴρ καὶ ὅστις,
Ὡς τέκνα του φιλῶν ἡμᾶς,
Τὰς ἀδελφοκτορίας
Ἐχθαίρει ταύτας τὰς ὁμάς.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ὅν καὶ γεραίρει εὐλαβῶς
τῶν καλογήρων ἡ ὁμάς.

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Θεός τις ἄλλος, ὁ θεὸς
 Τῆς δεισιδαιμονίας
 Ἐθρῶν τιῶν, ἀνηλεῶς
 Σπαράττων τὰς καρδίας
 Καὶ διαφθείρων τῆς στοργῆς
 Τὸ αἶσθημα, πρὸς ἰλασμόν
 Τῆς θηριώδους τοῦ ὄργης
 Ἀπῆτει αἵματος δασμόν,
 Ὡστ' ἀνεδείκνυε φορεῖς
 Φιλτάτων τέκνων τοὺς γονεῖς
 Καὶ τοὺς ἐκγόρους ἐταγεῖς
 Τῶν γεννητόρων τοῦ σφαγεῖς.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Οὐαὶ ὑμῖν, θεοστυγεῖς
 Γονεῖς, υἱοὶ τ' αἰμοस्ताγεῖς !

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἀλλ' ὁ θεὸς τῶν καρδιῶν,
 Θεὸς φιλοστοργίας,
 Τοιούτων δὴ τραγωδιῶν
 Τὰς ἀθεμιτοσύνης
 Ὁρᾷ βεβαίως φρικτιῶν.
 Καὶ τᾷ ἄλλο, οὐχ ὥς οἱ βροτοὶ
 Ἐκεῖνος δυσάραστοτεῖ,
 Ὡστ' ἰλασμούς τε γ' ἀπαιτῇ
 Δι' ὧν γὰρ εὐμενίζεται
 Ὅποταν παροργίζεται,
 Ἀλλὰ, γαλήνιος κριτῆς
 Τὰ ἴσα νέμων τοῖς θνητοῖς
 Τὰς πράξεις τῶν δικάζει,
 Βραβεύει καὶ κολάζει.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ὁ οἶκτος οὐκ οὐκ τὴν ὀργὴν
τοῦ Θεοῦ κατευνάζει;

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Θεός τις ἄλλος μυθικός,
Οὐχί τις τόσῳ Σκύθης,
Ἄλλ' οὗτος μᾶλλον χοῖκος
Καὶ ἐπομένως χρήζων,
Καθὼ ἀνθρωποήθης,
Κλιῶν καὶ ἐνδυμάτων
Καὶ στέγης καὶ βρωμάτων,
Ἐτέρπετο βροχθίζων
Τὴν κρίσαν τῶν θυμάτων
Καὶ ἄδην ἐμφορούμενος
Λοιβῶν, θυμιάματων,
Χρυσῶ τε ἀναδούμενος,
Εὐπάρυφα ἀμπέχων
Καὶ κατοικήσεις ἔχων
Κεδροστεγῶν κτισμάτων.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Διότι οὗτος πλάσμα ἦν
τῶν τοῦ Θεοῦ πλασμάτων.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡ καὶ ἐν ὑπογείοις
Ἐσθ' ὅτε κατερχόμενος
Καὶ μυστικοῖς ὀργίοις
Τισί πως συμφυρόμενος,
Καθὰ θεὸς ἀρρήτων

Τινῶν μυστικοτήτων
Προσεῖχε λατρευόμενος.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Σαταρικῇ λατρείᾳ
θεὸς γὰρ ἦν τιμώμενος.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς ὁ ἀληθής
Οὐχ οὗτος εἶ σαρκοπαθής,
Τοιαῦτα ὥστε γὰρ ποθῆς.
Οὐ χρήζεις σὺ ἀμφίων,
Ὅ τοὺς δρυμῶνας
Θαλεῖᾳ
Τοὺς δὲ λειμῶνας
Χλοεῖᾳ
Περιβολῇ ἐνδύων.
Οὐ χρήζεις διαδήματος,
Ὅ ἐπιστέφων τὰς παντοῦ
Κεράς ἐκτάσεις διὰ τοῦ
Ἀστροφεγγυῶς εἰλήματος.
Οὐ στέγης, ὁ πυκρονεφεῖ
Τὴν γῆν στεγάζων ὀροφῇ.
Οὐδὲ σιτίων χρήζεις,
Σὺ ὅστις τροφοδότης
Πᾶν στόμ' αὐτοῦ ψωμίζεις
Παλάμαις ἀκενώτοις.
Οὐδ' ἀρωμάτων δήπου,
Ὅ ἐμπιπλῶν ἡδείας
Τοσαύτης ἀποπνοίας
Τὰ ἄρθα τὰ τοῦ χήπου.
Οὐδὲ λαμπάδας θέλεις,

Σὺ δὲ τὸν τῆς ἡμέρας
 Ὅς καὶ τὸν τῆς ἐσπέρας
 Φωστῆρα ἀνατέλλεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ναί, πλὴν αἰνετηρίαις
 Ἀρέσκεται λατρείαις,
 Εἰς δὲ τὰ ὦτά του οὐχὶ
 Ἀπρόσδεκτος ἡ προσευχὴ
 Φρόν' ὅτι, ὅταν ἡ ψυχὴ
 Ἀγρῶς προσεύχεται, ἡχεῖ.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Προσέτι λίαν προσαυγῆς,
 Οὐ χρήζων δ' αἰνιγμάτων
 Καὶ σκοτεινῶν δογμάτων
 Τοῖς πᾶσι κεῖσαι ἐναργής·
 Τοῖς πᾶσι κεῖσαι αἰσθητὸς
 Καὶ μονουρὸν ψηλαφητός.
 Τὸ ὄρομά σου βροστερός
 Ὁ κεραυνὸς σαλπίζει,
 Ἐνῶ τὸν ροῦν σου ἐμφερῶς
 Ἡ φύσις ἐροπτρίζει
 Καὶ οὕτω τοῦτον καθαρῶς
 Ἡμῖν διευκρινίζει.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Νομίζω πλὴν δυσρόητος,
 Ὅτ' εἶρε καὶ κρυφία
 Ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία.

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ὁ δὲ θεὸς τῶν κυρικῶν,

Ὅ καὶ τῶν ῥασειμόνων,
 Ἀσύζυγα καὶ ἐνικόν
 Τὸν ἄνθρωπον καὶ μόρον
 Καὶ μελανειμοῦντα,
 Ὡσεὶ τὸ ζῆν περθοῦντα,
 Κ' ἐν τάφῳ ὥς, ἐν κέλλῃ,
 Κατάκλειστον τὸν θέλει.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Διάγοντα ὥς ἄνθρωπον
 τὸν θέλει ἐν τῇ ὕλῃ
 Καὶ γὰρ ῥυποῦσι τὰς ψυχὰς
 τοῦ ὕλισμοῦ οἱ σπῖλοι.

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἄλλ' ὁ τὰ ἅτομα διχῇ
 Τῇ φύσει ὀργανίσας,
 Σοφῶ δὲ νόμῳ τοκετῶν
 Διὰ τῆς μίξεως αὐτῶν
 Διαδοχὰς θεσπίσας,
 Καὶ οὕτω δὴ ἐνδελεχῇ
 Τὰ γένη καταστήσας,
 Οὐ θέλει τὸν συνδυασμὸν
 Τῆς φύσεώς του, μήτε
 Ἐντεῦθεν τὸν ὀργανισμὸν
 Αὐτοῦ τις ῥ' ἀπαρνήται.
 Ἄλλ' ὁ τὴν τάξιν τῶν μερῶν
 Ἐκάστῳ προορίσας
 Καὶ οὕτω τὸν σοφὸν χορὸν
 Τοῦ κόσμου συγκροτήσας,
 Ἐν τῷ τοιούτῳ δὲ ἄρθμῳ
 Ὁ θέλων γὰρ ἐμμένωσι

Τὰ πάντα, ὥστε ἐν ῥυθμῷ
Κινοῦμενα γὰρ βαίνωσι,
Μηδεὶς ποτ' ἀτιμωρητεῖ
Προστάζει γὰρ λειποτακτῇ,
Τουτέστ' ἀποσκιρτήσας
Καὶ πάντ' ἀπολακτίσας,
Νὰ φεύγῃ τοὺς ἀνθρώπους
Ὡς μονιὸς εἰς τόπους
Ἀκατοικήτους ὅπως
Διάγ' ἰδιοτρόπως.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Λοιπὸν ὁ καλογηρισμὸς
Ἐπίμεμπτός ἐστι δρασμὸς
Ἐπεὶ περ τοῦ ἀνθρώπου
Εἶν' ἄλλος ὁ προορισμὸς !

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁ οὖν Θεὸς ὁ ἀληθής
Ὁ μὴ ἀδελφοκτόνους,
Φιλῶν καὶ μισαιφόνους,
Ἀλλ' οὔτε ὦν σαρχοπαθής,
Ὡστ' ἐξ ἀνάγκης γὰρ ποθῇς
Σιτία καὶ ἐνδύματα
Καὶ θρόνους καὶ ἰδρύματα,
Οὐδὲ μυστηριώδης,
Κρυπτός τις καὶ γριφώδης,
Οὐδ' ὁ τῶν ρασενδύτων
Θεὸς ὁσιότητων,
Προδήλως Σὺ ἀντὶς εἰρμῶν,
Ψευδολατρίας καὶ βωμῶν,

Σφαγίων

Καὶ ὀργίων,

ᾠδῶν,

Σπουδῶν

Καὶ ὀλοκαυτωμάτων,

Ἀρῶν, ἀναθημάτων,

Λαμπάδων, ἀρωμάτων ⁽¹⁾

Καὶ τῆς λοιπῆς γελοίας

Τοιαύτης τραγωδίας, ⁽²⁾

Πρὸς δὲ καὶ μυστηρίων ⁽³⁾

Σκητῶν, μοναστηρίων,

Τὴν ἀσκησιν τῆς ἀρετῆς,

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Δελογισμένης ἀρετῆς !

(1) Τὸ ἔθιμον τοῦ ν' ἀνάπτωμεν λαμπάδας ἐπεκράτησε πάντως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν οἱ χριστιανοὶ ἐκκλησιάζον νύκτωρ ἢ ἐν κατακόμβαις. Τὸ δὲ θυμιάν εἶνε μέτρον ἀντιμιασματικὸν καὶ ἐν γένει εὐπρεπείας.

(2) Ἐννοῶ τὴν κατάχρησιν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας, τὴν ὁποίαν τινὲς μετέρχονται ἀντὶ πάσης θρησκείας. Ἡ θρησκεία εἶνε ἀνάλογος τῆς τοῦ λαοῦ διανοητικῆς καταστάσεως, ὥστε πολλάκις οἱ ἐξωτερικοὶ τύποι εἶνε τὸ πᾶν αὐτῆς. Μὴ θέλε ὁθεν γὰ καταστρέψῃς παρὰ καιρὸν τοὺς τύπους, ἵνα μὴ συγκατασπάσῃς οὕτως ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα. Πάταξον ὅμως τοὺς ὑποκριτάς, οἵτινες ἀμφιλαφῶς ἐχόμενοι τούτων, ὡς πρὸς τὴν διαγωγὴν εἰσὶ πᾶν ἄλλο ἢ χριστιανοί.

(3) Διὰ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως προάγονται ἀποτελέσματα τινά, ἅτινα ὀνομάζομεν μυστήρια, οὐχὶ ὡς ἀπόρρητα, ἀλλ' ὡς ὑπερφυσ. Ἐγὼ μεταχειρίζομαι τὴν λέξιν εἰς τὴν σημασίαν ἀπόρρητον καὶ μέφομαι τὸν θρησκευτικὸν mysticisme, τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα», ἅτινα ἐκμεταλλεύονται τινες, ὑποθάλλοντες τὴν δεισιδαιμονίαν. Ὅχι, ἐρεῦνα· διότι ἡ πίστις ἡμῶν δὲν φοβεῖται τὴν ἐρευναν, ἣν ὅμως τρέμουσιν αἱ καταχρήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἀνυποκρίτου ἀρετῆς!

ΦΛΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

*Τὸ μόνον τοῦτο ἀπαιτεῖς
Παρὰ τῶν σῶν πλασμάτων!*

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΔΗΜ. (*Εἰσερχόμενος δρομαίως*). Ἔρχονται, ἔρχονται, καλόγηρε, θάρρει! Ἡ δέσποινα, ὁ κυρὸς Εὐθυμένης, ὅλοι ἔρχονται· ἀλλ' ἀνακάθησον ὀλίγον (*τὸν ὑπεγείρει*), διὰ νὰ μὴ τρομάξωσι βλέποντές σε οὕτως ἐξηπλωμένον. Ἄμα εἶπον πρὸς τὴν Δέσποιναν, «Σημεῖον ἀπὸ τὸν υἱόν σου», ἐκινδύνευσε νὰ λειποθυμήσῃ, ἀλλὰ συνελθοῦσα μετ' οὐ πολὺ ἡγέρθη διὰ μιᾶς καὶ ἰδοὺ ἔρχονται. Μὴ τὸ λέγεις ὁμως, ἀδελφε καλόγηρε, ὅτι θὰ μᾶς ἀφήτῃς, διότι μὲ κινεῖς εἰς δάκρυα.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΘΕΟΔΩΡΑ χειραγωγούμενη ὑπὸ τοῦ **ΕΥΘΥΜΕΝΟΥΣ**

*καὶ οἱ ἀνωτέρω. Ἀκουλουθία ὑπηρετῶν
λαμπαδηφόρων.*

ΘΕΟΔ. (*Πρὸς τὸν Ἰωάννην ῥάγδην*). Τί εἶπας, καλόγηρε; «Σημεῖον ἀπὸ τὸν υἱόν μου»; Ὁμίλει, ὁμίλει ταχέως.

ΙΩ. (*Ἐρειδόμενος ὑπὸ τοῦ Δημητρίου μετὰ φωνῆς ἐκλειπούσης*). Ἐδῶ . . . (*ψαύων τὸν κόλπον του*) ἐδῶ εἶνε τὸ . . . τὸ σημεῖον.

ΘΕΟΔ. (*Ἐρευνῶσα ἐσπενσμένως ἐν τῷ τοῦ Ἰωάννου κόλπῳ*). Δὸς, δὸς ἀμέσως. (*Ἀποσπῶσα αὐτὸ βιαίως ἀπὸ τὸν τοῦ Ἰωάννου τράχηλον*). Θεέ! τὸ τοῦ τέκνου μου ἐγκόλπιον! Τὸ τοῦ Ἰωάννου μου χρυσοῦν εὐαγγέλιον! (*Τὸ ἀσπάζεται περιπαθῶς*). Πλὴν πῶς εὗρέθη τοῦτο ἐπὶ σοῦ; Διατί τὸ ἀφήρεσας ἀπὸ τὰ τοῦ υἱοῦ μου στήθη, ἄθλιε; (*Ἀπειλητικῶς*). Θέλω νὰ εἴπῃς τὴν ἀλήθειαν!

ΙΩ. (*Ἀσθμαίνων ἀγωνιωδῶς*). Σὺ δὲν μοὶ τὸ . . . περιέβαλες . . . τὴν τῆς ἀναχω . . . ρήσεώς μου . . . προτεραίαν, μὴ . . . τερ . . . μου;

ΘΕΟΔ. Θεὲ μέγιστε! . . . (*Ὁρμᾷ ἐπὶ τὸν Ἰωάννην καὶ περιπτύσσεται αὐτόν*).

ΕΥΘ. ὦ τοῦ φρικώδους ὀνείρατος! . . . ὁ Ἰωάννης!

ΔΗΜ. (*Ἀρίσταται ἐξεστηκῶς*). Τὸ αὐθεντόπουλον! . . . Ναὶ, τώρα ἀναγνωρίζω τὴν ὄψιν του καὶ τὴν γλυκεῖάν του λαλιάν . . . Οἶμοι (*γοερῶς*), πολὺ ἀργά!

(*Οἱ τῆς ἀκολουθίας σχηματίζονται ὡς ἐν πίνακι*).

ΕΥΘ. Ποῖος νὰ τὸ φαντασθῇ ποτε! Ὁ Ἰωάννης διαβίων ἐν τῇ καλύβῃ ταύτῃ! Ὁ Ἰωάννης θνήσκων ἐπὶ τοῦ τῆς αὐλῆς ταύτης λιθοστρώτου! Ὅποία στωϊκότης! Ὅποία ἀσκητισμοῦ ἑξαλσις! (*Πρὸς τὴν Θεοδώραν, λαμβάνων αὐτὴν τῆς χειρός*). Θεοδώρα, ἀδελφή μου, ὑποτάγηθι ταῖς τοῦ Ὑψίστου βουλαῖς. Μιμήθητι τὴν Παναγίαν Θεοτόκον, τὴν τοῦ ἐσταυρωμένου υἱοῦ μητέρα. (*Βοηθεῖ τὴν Θεοδώραν, ἥτις ὑποκάθεται καὶ ἐναποθέτει ἐπὶ τῶν γονάτων της τὴν τοῦ Ἰωάννου κεφαλὴν. Πρὸς τοὺς ὑπηρέτας*). Τί περιμένετε σεῖς ὅλοι ἐκστατικοί; Σπεύσατε νὰ καταφέρωμεν τὸν ἀσθενῆ εἰς τινὰ κλίνην ἐν τῇ οἰκίᾳ.

ΙΩ. Πρὸς Θεοῦ . . . θεϊέ μου . . . ἄφετέ με νὰ . . . ἐκπνεύσω . . . ἡσύχως . . . ἐνταῦθα . . . Διὰ τί . . . μητέρ μου... μοὶ ἀφήρεσας τὸ . . . ἐγκόλπιόν μου; . . . Σὺ δὲν μοὶ εἶπας . . . νὰ τὸ . . . μέχρις ἐσχάτης μου πνοῆς;

ΘΕΟΔ. Ναὶ, τέκνον μου! Ναὶ, ἅγιόν μου τέκνον! (*πε-*

ριάπτουσα αὐτῷ τὸ ἐγκόλπιον) Νὰ τὸ φυλάξης. Σύγγνω-
θι τῇ παραφορᾷ μου· νὰ τὸ φυλάξης!

ΙΩ. Μῆτέρ . . . μου . . . ποῦ . . . εἶνε . . . ὁ πα . . . τήρ
μου; . . . Ποῦ . . . εἶ . . . νε . . . , ἡ . . . Ἐλ . . . ἐ . . . ν...
(ἐκπνέει).

ΘΕΟΔ. Θεέ μου, δὲν ἔχω πλέον υἱόν, τετέλεσται!

ΕΥΘ. (ὕπερείδων πάντοτε τὴν Θεοδώραν). Τετέλεσαι!

ΔΗΜ. (γονυπετεῖ πρὸ τῶν τοῦ Ἰωάννου ποδῶν). Λοι-
πὸν ἔπαρε καὶ ἐμὲ τὸν αἵτιον, αὐθέντα μου, αὐθέντα μου!

ΘΕΟΔ. Εὐθύμενες . . . ἀδελφέ μου . . . αἰσθάνομαί τι
βάρος, ὡς νὰ πιέζη τὰ στήθη μου μολυβδίνη πλάξ καὶ ἐμ-
ποδίζει τὴν ἀναπνοήν μου . . . Ἡ κεφαλή μου σκοτοδινιά...
Ἡ ὄρασίς μου θαμβοῦται . . . Ἐρχομαι, Ἰωάννη, ἔρχομαι!
. . . Σὲ βλέπω, υἱέ μου· μοὶ ἔχεις ἀναπεπταμένας τὰς ἀγ-
κάλας σου! . . . Ἀλλ' ὅποια λάμπεις, ὅποια δόξα περιστοι-
χίζει τὸ τέκνον μου! . . . Ἡ στολή του εἶνε μαργαριταρό-
λευκος, ἡ δὲ κεφαλή του περιαυγάζεται ὑπὸ στεφάνου ἀ-
κτινολαμποῦς! . . . Ἐρχομαι, ἅγιον τέκνον μου, ἔρχομαι!...
Εὐθύμενες . . . ἄκουε τὰς τελευταίας μου θελήσεις . . .
Κράτησον ἀπὸ τὸν πλοῦτόν μου ὅσον σοὶ ἀρκεῖ . . . ἄξιε φί-
λε τοῦ τε ἀνδρός μου καὶ ἐμοῦ . . . ὅπως ζήσης ἀνέτως . . .
ἀνταμείψης δὲ γεννχίως καὶ τὸν πιστόν μοι τοῦτον Δημή-
τριον . . . τὸν περιθάλψαντα τὸ τέκνον μου . . . τὰ δὲ λοι-
πα διάνειμον τοῖς ἐνδεέσιν . . . Εἰπέ τῇ θυγατρὶ μου, τῇ
ἀφωσιωμένη μνηστῇ . . . ὅτι ὁ υἱός μου καὶ ἐγὼ τὴν περι-
μένομεν . . . ἃς φυλάξη δὲ τὸ τοῦ Ἰωάννου ἐγκόλπιον εἰς
μνημόσυνον αὐτοῦ . . . Θάψον τὸν υἱόν μου ἐν τῇ καλύβῃ
του . . . ὑπὲρ τὴν ὁποίαν θέλω ν' ἀνεγείρης μικρὸν εὐκτή-
ριον οἶκον . . . εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου τέκνου μου . . . ἃς
μένῃ δὲ οὕτως ἡ καλύβη προπεφυλαγμένη ἐπὶ αἰῶνας . . .
ὅπως ὑπενθυμίζῃ . . . εἰς τοὺς γονεῖς . . . νὰ ᾧσι προ . . .
σεκτικοὶ . . . περὶ τὴν . . . τῶν τέ . . . κνων των . . . ἀ-
γ . . . ω . . . γήν (καταπίπτει ἄπνους ἐπὶ τοῦ πτώματος
τοῦ Ἰωάννου).

ΕΥΘ. (Ἀνιστάμενος). Οἶμοι! ἰδοὺ ἐξέλιπεν ὁ περιφανὴς
οἶκος τοῦ Στρατηλάτου καὶ Συγκλητικοῦ Εὐτροπίου, ὅπως
ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ ἀναβλαστήσῃ εἷς ὄσιος (δεικνύων τὴν

καλύβην) Καλυδίτης! Δικαιοκρίτα Θεέ! Σὺ ὅστις ἐν τῷ παρόντι βίω τόσον σκληρῶς ἐτιμώρησας τὴν τε ἀπερισκεψίαν τῶν γονέων, ὡς καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ ἀκχτονόμαστον παρεκτροπὴν, πέποιθα, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θέλεις στιγματίσει ἐπαξίως τὴν τῶν συμφορῶν τῶνδε παραίτιον πλάνην τοῦ ἐλσεινοῦ Παφνουτίου.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020832

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Τιμᾶται Γροσίων 10.

